

DISPARITEIT IN STRAFTOEMETING: DE ROL VAN HET GESLACHT

Masterproef neergelegd tot het behalen van
de graad van Master in de Criminologische Wetenschappen
door 01404001 Roose Hannelore

Academiejaar 2017-2018

Promotor:
Prof. dr. Vander Beken Tom

Commissaris:
dr. Petintseva Olga

Woord vooraf

Deze scriptie vormt het sluitstuk van vier jaar universitaire studies binnen het domein van de criminologie, en werd gemaakt met het oog op het behalen van de graad van Master of Science in de Criminologische Wetenschappen. Voor het verwezenlijken van dit werk wil ik graag een aantal mensen in het bijzonder bedanken.

Mijn grootste dankbaarheid gaat uit naar Prof. dr. Tom Vander Beken. Gedurende het hele jaar werd ik op een enthousiaste manier begeleid. Met veel belangstelling en interesse heeft hij mij aangemoedigd en gestuurd, wat deze scriptie mee tot een succesvol einde heeft gebracht.

Mijn dank gaat eveneens uit naar mijn ouders, die mij de kans gaven deze studie te doorlopen, en mij hebben bijgestaan gedurende de hele periode. Ook mijn broer Wouter Roose, mijn rots in de branding, verdient evenzeer een uitdrukkelijke bedanking. Graag wil ik ook mijn dank betuigen aan medestudent én goede vriendin Birgit Van Nuffel, die mij gedurende het hele traject voorzag van bemoedigende woorden en onvoorwaardelijke steun.

Finaal wens ik ook Universiteit Gent te bedanken, en meer bepaald de faculteit Recht en Criminologie, die de verwezenlijking van deze masterscriptie mogelijk maakte. Ze boden mij de kans mij te verdiepen in een criminologisch onderwerp dat volledig aansloot bij mijn interesses.

5 mei 2018,

Hannelore Roose

Inhoudsopgave

1	Inleiding	9
2	Literatuurstudie: Het fenomeen dispariteit in straftoemeting	13
2.1	Inleiding	13
2.2	De centrale concepten gedefinieerd	14
2.2.1	Straftoemeting	14
2.2.2	Straftoemetingsvrijheid	16
2.2.3	Dispariteit in straftoemeting.....	17
2.2.3.1	Wettelijke factoren	18
2.2.3.2	Buitenwettelijke factoren	19
2.3	De buitenwettelijke factor ‘geslacht’	22
2.3.1	Strafsoort	23
2.3.2	Strafmaat	23
2.3.3	Strafmodaliteit.....	23
2.3.4	Verklarende hypothesen.....	24
2.3.4.1	<i>Focal concerns theory</i>	24
2.3.4.2	Ridderlijkheid en paternalisme.....	25
2.3.4.3	<i>Evil woman</i>	26
2.3.4.4	<i>Family-based system of gender justice</i>	27
2.4	Dispariteit in straftoemeting en de rechtsbeginselen.....	28
2.4.1	Het gelijkheidsbeginsel	28
2.4.2	Het beginsel van rechtszekerheid.....	29
2.4.3	Het onpartijdigheidsbeginsel.....	30
2.4.4	Het proportionaliteitsbeginsel	30
2.5	Reacties op dispariteit in straftoemeting	31
2.6	Besluit.....	33
3	Het onderzoek	35

3.1	Inleiding	35
3.2	Probleemstelling.....	35
3.3	Centrale onderzoeksvragen	38
3.4	Relevantie.....	39
3.4.1	Academische relevantie.....	39
3.4.2	Praktische en maatschappelijke relevantie	41
3.5	Besluit.....	41
4	Methodologie	42
4.1	Inleiding	42
4.2	Een systematische review.....	43
4.2.1	De onderzoeksstrategie toegelicht.....	43
4.2.2	Motivering van de keuze	46
4.3	Onderzoeksprotocol	49
4.3.1	Exclusie- en inclusiecriteria	49
4.3.1.1	Vormelijke voorschriften	49
4.3.1.2	Inhoudelijke voorschriften	50
4.3.2	Zoekstrategie	54
4.3.2.1	Databanken.....	54
4.3.2.1.1	Web of Science.....	55
4.3.2.1.2	Scopus	55
4.3.2.2	Gebruikte trefwoorden	56
4.3.3	Het selectieproces.....	58
4.3.4	Schematische weergave van het selectieproces	62
4.4	Besluit.....	63
5	Resultaten	64
5.1	Inleiding	64
5.2	De opgenomen studies	65

5.3	De studies en hun uitkomsten.....	66
5.3.1	Westen.....	66
5.3.2	Oosten.....	85
5.3.3	Noorden.....	88
5.4	Schematisch overzicht van de resultaten.....	91
5.5	Besluit.....	96
6	Discussie.....	97
7	Aanbeveling	103
8	Conclusie.....	104
9	Bibliografie.....	108
10	Bijlagen	115

Lijst van tabellen

Tabel 1: gebruikte trefwoorden.....	57
Tabel 2: de publicaties die deel uitmaken van de systematische review	65
Tabel 3: overzicht van de resultaten van de ingesloten publicaties	95
Tabel 4: uitgesloten publicaties	115

1 Inleiding

“[...] The judge assumes a special burden of personal responsibility for the fairness, objectivity and disinterestedness of his approach to the legal issues presented to him for resolution. This duty requires him, insofar as he is humanly able, to perform his judicial functions without yielding to the many prejudices and superstitions that influence other men in every aspect of their daily lives” [...] “so the judge can fairly be expected to free himself as nearly as possible from the limitations of his personal attitudes about sex roles” (Knapp & Johnston, 1971, p. 747).

Bij de bestraffing van een misdrijf, als reactie op een (moreel) laakbare gedraging van de dader, wordt de strafrechter een zekere vrijheid toebedeeld. Voor gelijkaardige feiten zijn de omstandigheden in geen geval identiek, en wordt niet de daad centraal gesteld, maar wordt de straf opgelegd die een dader verdient (Schuyt, 2009). Er wordt bij die beoordeling evenwel verwacht dat de strafrechter in kwestie uitsluitend rekening houdt met de door de wetgever opgelegde grenzen (Vander Beken & Balcaen, 2009). Dit impliceert dat waar karakteristieken van het misdrijf in rekening kunnen worden gebracht bij de strafbepaling (Hamilton & Worthen, 2011), de persoonlijke kenmerken van de dader, juridisch gezien, geenszins een rol mogen spelen bij de gerechtelijke oordeelsvorming (Bulcke, 2015) en onontvankelijk zijn. Maar laat het nu net dat zijn waar het schoentje soms wringt. Onverantwoorde en ongerechtvaardigde vooroordelen op basis van geslacht blijken frequent aanwezig te zijn in de gerechtelijke oordeelsvorming, zo niet zelfs zoveel als racisme ooit aanwezig is geweest binnen het strafrechtelijke apparaat (Knapp & Johnston, 1971). Dit fenomeen is ook wel bekend als dispariteit in straftoemeting, waarin, in dit geval, geslacht de hoofdrol speelt. Met andere woorden: voor vele gelijkaardige misdrijven, worden in geen geval identieke straffen opgelegd aan mannen en vrouwen (Austin en Williams, 1977). De discretionaire bevoegdheid van de rechters werkt met andere woorden onvermijdelijk ongelijkheid in de hand.

Geslacht kan evenwel op verscheidene manieren de strafbeslissing sturen. Bij de zoektocht naar wettelijk niet-relevante en onontvankelijke parameters die de straftoemeting mogelijk beïnvloeden, werden zowel het geslacht van de dader, de rechter, de advocaat evenals het slachtoffer bestudeerd op mogelijke effecten op de straftoemeting. De focus werd evenwel hoofdzakelijk gelegd op de dader (Curry, Lee, & Rodriguez, 2004), waarbij meermaals wetenschappelijke evidentie kon worden gevonden voor niet-gelijke bestraffing tussen mannelijke en vrouwelijke feitenplegers, terwijl de feiten van gelijksoortige aard waren (Johnston, Kennedy, & Shuman, 1987; Koons-Witt, Sevigny, Burrow, & Hester, 2014; Mustard, 2001). Een groot aandeel onderzoekers is het er over eens: vrouwelijke daders worden milder behandeld dan hun mannelijke tegenhangers.

Hoewel ongelijke bestraffing tussen mannen en vrouwen menigvuldig werd bevestigd in wetenschappelijk onderzoek, bleven tot op heden enkele vragen onbeantwoord. Onderzoekers zijn het dan wel eens over het bestaan van het verschijnsel, de omvang ervan is geenszins onbetwist. De percentages van verschillen in strafsoorten blijken ver uit elkaar te liggen, waarbij de ene auteur vaststelde dat mannen tot tientallen meer procent kans hadden op het opgelegd krijgen van een gevangenisstraf (Doerner & Demuth, 2010), terwijl enkele andere onderzoekers helemaal geen ongelijkheid konden vaststellen (Crew, 1991; Steffensmeier, Kramer, & Streifel, 1993). Bovendien wijst onderzoek ook uit dat maar een procent van de verschillen in bestraffing tussen man en vrouw kon worden toegewezen aan de variabele geslacht (Hassett-Walker, Lateano, Di Benedetto, 2014). De bevindingen omtrent de verschillen in strafmaat liggen zo niet nog verder uit elkaar en lijken bovendien geenszins consistent voor de verschillende misdrijven (Rodriguez, Curry, & Lee, 2006). Tevens geraken onderzoekers het allerminst eens, dat als er sprake is van ongelijke bestraffing, dit kan worden verklaard door paternalisme, ridderlijkheid, *evil woman*, dan wel de gemiddeld gezien grotere familiale verantwoordelijkheden van de vrouw.

De dubieuze resultaten maken het voor wetenschappers uitermate moeilijk een beeld te vormen van de huidige problematiek. Wordt er wel ongelijk bestraft tussen man en vrouw, en als die discrepantie er is, hoe weerspiegelt zich dit in de straftoemeting? Is er daarenboven wel sprake van paternalistisch gedachtegoed of kan de mildere behandeling op andere manieren worden verklaard? Het ontbreken van systematische overzichtstudies leidt ertoe dat dergelijke vragen tot op heden onbeantwoord blijven. De lacune in de wetenschap resulteerde in de volgende onderzoeksvragen: “In welke mate en op welke wijze is er sprake van dispariteit in straftoemeting tussen mannelijke en vrouwelijke daders?”, en “Welke hypothesen, die reeds in de literatuurstudie werden geformuleerd, vinden tot op heden wetenschappelijke evidentie in onderzoek?”. Voor de deelvragen wordt verwezen naar 3.3.

Om de centrale vragen te kunnen beantwoorden werd gebruik gemaakt van een vorm van bureauonderzoek, meer bepaald een systematische review. Concreet werd volgens het vast protocol van de Campbell Collaboration gewerkt, een netwerk gespecialiseerd in het maken van systematische reviews binnen onder meer het domein van de criminologie.

De systematische review, waarbij wordt nagegaan hoe ongelijke behandeling tussen man en vrouw zich in de straftoemeting uit en ook de verklarende hypothesen onder de loep worden genomen, heeft een zekere academische meerwaarde. Allereerst worden de meest recente inzichten omtrent (on)gelijke bestraffing tussen man en vrouw wereldwijd samengebracht. Dit stelt onderzoekers in staat op snelle wijze een antwoord te krijgen op de vraag of er sprake is van discriminerende bestraffing en hoe het momenteel wordt verklaard. Wanneer de resultaten uit die verscheidene studies bovendien sterk uiteen zouden lopen, kan de bewijswaarde ervan in vraag worden gesteld. Dergelijke methodiek beperkt in zekere zin ook selectiebias, en door de transparante weergave van het selectieproces is het onderzoek reproduceerbaar. Ook draagt dergelijk onderzoek bij in de zoektocht van beleidsmakers naar straftoemetingsreacties om mogelijke inconsistenties te kunnen beteugelen.

Vooraleer wordt overgegaan tot het eigenlijk onderzoek, wordt de masterscriptie ingeleid met een literatuurstudie. Daarbij wordt aandacht besteed aan de centrale concepten. Het fenomeen dispariteit in straftoemeting wordt toegelicht, evenals de juridisch relevante en niet-relevante factoren die de strafbeslissing mee sturen. In het bijzonder wordt de extrajuridische factor ‘geslacht van de dader’ behandeld. Daarbij wordt stilgestaan hoe een mildere bestraffing voor vrouwen zich mogelijk zou kunnen uiten in de strafsoort, de strafmaat en strafmodaliteit, alsook de huidige theoretische inzichten hieromtrent. Hierna wordt het problematisch karakter van dispariteit in straftoemeting voor de fundamentele rechtsbeginselen besproken. Het literair overzicht wordt afgesloten met een beknopt overzicht van de huidige reacties op dispariteit in straftoemeting, ter beperking dan wel voorkoming van inconsistente bestraffing.

In tweede instantie wordt het eigenlijke onderzoek uiteengezet. Centraal in dit hoofdstuk staat de probleemstelling en de daaruit gedestilleerde onderzoeksvragen. Ook wordt aandacht besteed aan de bijdrage die het onderzoek levert aan de academische wereld en de praktijk.

In de derde rubriek wordt de methodologie van het onderzoek toegelicht. Er wordt summier uitgelegd hoe een systematische review doorgaans wordt uitgevoerd. Hierna wordt de eigenlijke invulling ervan weergegeven, namelijk het onderzoeksprotocol dat werd opgesteld, bestaande uit de inclusie- en exclusiecriteria, de zoekstrategie en het selectieproces.

In het vierde hoofdstuk wordt overgegaan tot de eigenlijke resultaten van de systematische review. Achtereenvolgens worden de ingesloten publicaties besproken aan de hand van het doel, de data en methodologie, de resultaten en een noot omtrent de kwaliteit.

De resultaten worden vervolgens in de discussieparagraaf besproken. Ook wordt hierbij stil gestaan bij de methodologische beperkingen. Daarna volgt nog een aanbeveling voor verder onderzoek met het oog op het vinden van een gepaste straftoemetingsreactie, en wordt het geheel afgesloten met het beantwoorden van de onderzoeksvragen in de rubriek ‘conclusie’.

2 Literatuurstudie: Het fenomeen dispariteit in straftoemeting

2.1 Inleiding

Alvorens van start te gaan met het eigenlijk onderzoek naar de rol van het geslacht van de dader binnen dispariteit in de strafrechtelijke oordeelsvorming, wordt een literair overzicht gegeven om de lezer inzicht te verschaffen in de problematiek. De literatuurstudie wordt ingeleid met de centrale concepten omtrent de thematiek. Meer bepaald wordt stilgestaan bij wat straftoemeting, straftoemetingsvrijheid en dispariteit in straftoemeting, ook wel inconsistente gerechtelijke oordeelsvorming, inhoudt. Daarbij wordt toegelicht welke parameters de strafbeslissing kunnen sturen. Specifiek wordt dieper ingegaan op de variabele geslacht van de dader. Wat zegt de literatuur over mogelijke discriminerende straffen tussen man en vrouw? Worden mannen anders bestraft dan vrouwen? Een aantal eerder vastgestelde verschillen in strafsoort, strafmaat en strafmodaliteit naargelang de misdrijven worden bij wijze van voorbeeld besproken, alsook de hypothesen die momenteel voorhanden zijn om het fenomeen te verklaren.

Eens duidelijk is wat moet worden begrepen onder het fenomeen en hoe het zich uitstrekt binnen de straftoemeting, wordt stilgestaan bij het potentieel problematisch karakter ervan voor de fundamentele rechtsbeginselen. Welke implicaties heeft inconsistente bestraffing voor het gelijkheidsbeginsel, het principe van rechtszekerheid, alsook de proportionaliteit en het beginsel van onpartijdigheid?

Finaal wordt ook aandacht besteed aan de eigenlijke reacties op het fenomeen. In het licht van de bedreigde rechtsbeginselen zijn allerhande wetenschappers op zoek gegaan naar alternatieve methoden van straftoemeting om tegemoet te komen aan het fenomeen van dispariteit in straftoemeting. Welke wegen kunnen worden ingeslagen naar een meer consistente straftoemeting?

2.2 De centrale concepten gedefinieerd

Het studiedomein van de criminologische wetenschappen is ruim, en de laatste decennia aanzienlijk uitgebreid. Daar waar vroeger uitsluitend aandacht was voor regelovertrekend gedrag en de preventie ervan, maakt de praktijk van het rechtspreken vandaag de dag eveneens deel uit van talrijk wetenschappelijk onderzoek (Labiese, 2009). Goethals (1984) beschrijft het justitieel domein als *“een veldlaboratorium dat uitstekende mogelijkheden biedt voor experimenteel onderzoek naar processen van perceptie, besluitvorming, overleg en beïnvloeding”* (Goethals, 1984, p. 1), en dus ideaal als onderzoeksobject. De open houding vanuit de magistratuur ten aanzien van wetenschappelijk onderzoek vergemakkelijkt daarenboven research (Goethals, 1984). Bovendien laat dergelijke materie ook de maatschappij niet onberoerd. Studies toonden reeds aan dat er een gebrek aan vertrouwen is in de huidige besluitvorming van de rechter, en er een ontevredenheid heerst over de huidige straftoemeting (Mackenzie et al., 2012). De relatief grote aandacht vanuit wetenschappelijk hoek voor de gerechtelijke besluitvorming is dan ook niet uitzonderlijk. Dit alles maakt dat de discretionaire bevoegdheid van de rechter het daaruit volgende fenomeen dispariteit in straftoemeting reeds talrijk werden onderzocht. Alvorens ons evenwel verder te verdiepen in de centrale thematiek van deze scriptie, worden de centrale concepten gedefinieerd.

2.2.1 Straftoemeting

Wanneer we de straftoemeting nader bekijken, dan wordt het begrip in de wetenschappelijke literatuur door Schoep (2008) omschreven als een overkoepelende term voor ‘strafvorming’, ‘strafbeslissing’, ‘strafmotivering’ en ‘strafoplegging’. Met andere woorden: de uiteindelijke straf die een dader wordt opgelegd (strafoplegging), is het resultaat van een denkproces (strafvorming) dat leidt tot een beslissing (strafbeslissing), die moet worden gemotiveerd (strafmotivering) door de desbetreffende strafrechter (Schoep, 2008).

Ook Schuyt (2009) hanteert deze definitie in haar doctoraal proefschrift *Verantwoorde straftoemeting*. Zij voegt hier aan toe dat het begrip ‘straf’ meerdere ladingen dekt. De straf verschilt naar soort (aard), maat (duur of grootte) en modaliteit (voorwaardelijk/onvoorwaardelijk). Deze drie elementen kunnen bovendien variëren naargelang het misdrijf (Daly & Bordt, 1995; Doerner, 2009; Steffensmeier et al., 1993). Het opleggen van de feitelijke straf aan de betrokkene behoort tot de verantwoordelijkheid van de strafrechter. Dit betreft met andere woorden de vonnis- en feitenrechter, en geenszins de onderzoeksrechter en Cassatierechter (Vander Beken & Balcaen, 2009).

Belangrijk hierbij is evenwel dat de strafvordering en strafuitvoering hier niet toe worden gerekend. De strafvordering en strafuitvoering behoren in beginsel niet tot de verantwoordelijkheid van de strafrechter in kwestie. De hoofdrol is hier telkens weggelegd voor andere instanties, zoals het Openbaar Ministerie en de Straftuivoeringsrechtbanken in België (Labièse, 2009). Administratieve sancties - bevoegdheid van de uitvoerende macht¹⁾ in België - worden logischerwijs eveneens niet gerekend tot de straftoemetingfase.

Ook omtrent een aantal strafrechtelijke concepten kan verwarring ontstaan. Zo behoort een uitspraak van een *pretrial release* in de Verenigde Staten wel tot de bevoegdheid van een rechter (American Bar Association, X), maar maakt het in geen geval deel uit van de feitelijke straftoemeting. Ook strafrechtelijke principes zoals bijvoorbeeld de voorlopige hechtenis of gelijkaardige wettelijk geregelde initiatieven in België en andere landen vergen enige verduidelijking. In se behoort deze maatregel tot de strafvorderingfase²⁾ en maakt deze beslissing in geen geval deel uit van de bevoegdheid van de desbetreffende vonnis- en feitenrechter die de straf moet opleggen.

¹⁾ Wet betreffende de gemeentelijke administratieve sancties van 24 juni 2013, *B.S.* 1 juli 2013

²⁾ Wet betreffende de voorlopige hechtenis van 20 juli 1990, *B.S.* 14 augustus 1990

2.2.2 Straftoematingsvrijheid

Het bepalen van de straffen die moeten worden opgelegd door de strafrechter is een opdracht die toebehoort aan de wetgever. De wetgever bepaalt het algemeen kader, de wettelijke mogelijkheden van de marges voor de strafmaten, strafsoorten en maatregelen dienen te worden uitgesproken voor welbepaalde misdrijven door de door hem aangewezen instanties, de vonnis- en feitenrechters (Vander Beken & Balcaen, 2009). Ook beslist hij of de rechter, en hoe de rechter de straf dient te bepalen (Schuyt, 2009). Binnen deze afbakening beschikt de strafrechter evenwel over een discretionaire bevoegdheid (Albonetti, 1991; Goethals, 1984), waarbij een zekere ruimte wordt gelaten voor de gerechtelijke oordeelsvorming (van Keulen, 2011). Met andere woorden: de strafrechter beschikt over een zekere vrijheid in straftoemeting, waarbij zowel het straffenarsenaal als de begrenzing waarbinnen de verschillende straffen kunnen worden opgelegd, breed zijn voorgeschreven (Borgers, 2004). De straf die wordt opgelegd door de strafrechter dient evenwel binnen de wettelijke vooraf bepaalde minimum- en maximumgrenzen te blijven (Frederickx, 2017).

De ruimte die de vonnis- en feitenrechter nu wordt toebedeeld, verschilt evenwel ten aanzien van het verleden. Daar waar vroeger, tijdens de periode van de Verlichting, door de wetgever vaste straffen werden voorzien voor vaste misdrijven, en elk individu dezelfde straf werd opgelegd, ongeacht de individuele omstandigheden van de zaak (Van den Wyngaert, 2014), is er nu sprake van rechterlijke straftoematingsvrijheid (Borgers, 2004). Volgens Schuyt (2009) hangen deze beleidskeuzes, het weinig of veel ruimte toebedelen aan de rechter bij de gerechtelijke oordeelsvorming, samen met de visie die een samenleving er op een gegeven moment op nahoudt. In tijden van bijvoorbeeld de Verlichting waren niet het wie en het waarom van de daad de doorslaggevende factor, maar wel de daad zelf (Van den Wyngaert, 2014). Vergelding voor de daad was essentieel, wat leidde tot gelijke bestraffing van de strafbare handeling (Schuyt, 2009).

In het huidige strafbestel wordt evenwel de dader centraal gesteld. Er wordt nagegaan welke straf de dader in kwestie verdient, wat automatisch een grotere straftoemetingvrijheid in de hand werkt voor de vonnis- en feitenrechter (Schuyt, 2009), en dus ook een individualisering van de straf (Frederickx, 2017; Vanreusel, 2009). Dit discretionair optreden impliceert dat zaken met identieke juridische omstandigheden op niet-gelijke wijze worden beoordeeld. Met andere woorden: wettelijk niet-relevante factoren beïnvloeden de strafbejegening (Goethals, 1984). Dit is ook wel bekend als het fenomeen ‘dispariteit in straftoemeting’.

2.2.3 Dispariteit in straftoemeting

Dispariteit in straftoemeting vormt een van de centrale thema’s binnen het onderzoek naar de gerechtelijke oordeelsvorming (Goethals, 1984). In het werk van Austin en Williams (1977), wordt de dispariteitproblematiek beschreven als een discrepantie in bestraffing voor soortgelijke misdrijven en gelijkaardige daders. Hennessey (1976) benoemt het dan weer als een fenomeen waarbij een dader voor een bepaald strafrechtelijk feit bij de ene rechter mogelijk een gevangenisstraf opgelegd krijgt van twee jaar, wanneer een andere rechter in dezelfde zaak een gevangenisstraf van tien jaar zou opleggen. Daar waar Austin en Williams (1977) het fenomeen beschrijven met dader en misdrijf als startpunt, wordt bij Hennessey (1976) het verschijnsel toegelicht vanuit het oogpunt van de rechter.

Goethals (1984) hanteert beide invalshoeken in zijn descriptie van het fenomeen. Zo stelt hij, kon vanuit empirische vaststellingen worden geconcludeerd dat zowel de aard als het gewicht van de strafbeslissingen varieerden van rechter tot rechter, rechtbank tot rechtbank en rechtsgebied tot rechtsgebied, terwijl de misdrijven gelijksoortig waren (Goethals, 1984). Hoewel het fenomeen wordt benaderd vanuit verschillende perspectieven, blijft de vaststelling gelijklopend: er wordt inconsistent bestraft. Het is niet uitzonderlijk dat de beoordelingsvrijheid waarover de rechter in kwestie beschikt, dermate uitgestrekt is, dat bij

bepaalde welomschreven feiten, de keuzemogelijkheden voor de straf variëren van ruim een aantal jaar probatie tot levenslange opsluiting (Hennessey, 1976). Op basis van een definitie van Ashworth (1987), omschrijft Hertegonne (2017) dit fenomeen als het anders kunnen en mogen bestraffen in een soortgelijke zaak.

Deze discrepantie in bestraffing werd reeds decennia eerder vastgesteld en maakt bijgevolg sinds lange tijd deel uit van wetenschappelijk onderzoek. Er wordt steevast op zoek gegaan naar mogelijke factoren die de uiteindelijke strafbeslissing bepalen. Zowel het delict zelf, de professionele voorgeschiedenis, persoonlijke ervaringen en overtuigingen van de rechter (Labiese, 2009), als de kenmerken van de dader in kwestie, determineren de straf (Wermink, de Keijser, & Schuyt, 2012). Ook de context blijkt een invloed te hebben (Bulcke, 2015). Deze factoren werden geclassificeerd als hetzij wettelijke factoren (*legal factors*), hetzij buitenwettelijke variabelen (*extralegal factors*) (Blackwell, Holleran, & Finn, 2008), hetzij factoren eigen aan de omstandigheden, ook wel contextuele factoren (Vanreusel, 2009).

2.2.3.1 Wettelijke factoren

In de wetenschappelijk literatuur worden wettelijke factoren omschreven als “*variabelen die kunnen worden aangewend als ontvankelijk bewijsmateriaal tijdens het strafproces*” (Hamilton & Worthen, 2011, p. 1566). Het betreft dus elementen die wettelijk gezien - in het licht van de wetgeving van het desbetreffende land - relevant zijn. De variabelen hebben betrekking op de ernst (Welch, Gruhl, & Spohn, 1984), karakteristieken van het misdrijf (Backers, 2013) en eerdere antecedenten (Rodriguez et al., 2006). Voorbeelden hiervan kunnen het al of niet gebruik van wapens zijn of schade aan het slachtoffer (Hamilton & Worthen, 2011), zowel mentaal, fysiek als financieel. Het zijn voornamelijk factoren die als verzachtende of verzwarende omstandigheid kunnen worden ingeroepen alsook de mate waarin het misdrijf de dader kan worden verweten (Bulcke, 2015).

2.2.3.2 Buitenwettelijke factoren

Hoewel in het licht van het gelijkheidsbeginsel enkel de wettelijke factoren een invloed mogen hebben op de uiteindelijke beslissing (Bulcke, 2015), werd eveneens vastgesteld dat ook buitenwettelijke factoren een rol spelen in de uiteindelijke straf die men oplegt, en dat terwijl deze elementen, wettelijk gezien, niet mogen worden aangewend door de rechter (Koeppel, 2014). Deze variabelen zijn juridisch gezien niet relevant (Welch et al., 1984). Wanneer deze variabelen worden bestudeerd kan worden vastgesteld dat ze hetzij betrekking hebben op de dader, hetzij op de rechter, hetzij op de omstandigheden.

Onder de persoonlijke karakteristieken van de dader kunnen verschillende zaken worden verstaan. Allereerst kunnen demografische kenmerken van de dader een rol spelen in de uiteindelijke bestraffing. Zo toonden Steffensmeier, Kramer en Ulmer (1995) aan dat voornamelijk jonge daders, in het bijzonder delinquenten tussen 21 en 25 jaar, zwaarder worden bestraft dan zij die behoren tot een andere leeftijdscategorie. Deze bevindingen worden evenwel weerlegd door Clarke en Koch (1976). Ook ras en etniciteit blijken verschillen te genereren in bestraffing. Onderzoek van Wermink, van Wingerden, van Wilsem, en Nieuwbeerta (2015) toont namelijk aan dat er substantiële verschillen bestaan in bestraffing tussen autochtonen, in de studie Nederlanders, en mensen van een andere afkomst. Echter, de inconsistente resultaten verdwenen zowaar volledig wanneer gecontroleerd werd op verscheidene buitenwettelijke parameters. Mustard (2001) kon wel aantonen dat ras en etniciteit wel degelijk inconsistente bestraffing teweegbrengen.

De rol van het geslacht van de dader - het centrale thema van deze scriptie - werd eveneens veelvuldig onderzocht. Er kon meermaals wetenschappelijke evidentie worden gevonden dat mannen zwaarder worden bestraft dan vrouwen (Armstrong, 1977; Doerner & Demuth, 2012).

Verder kan ook de sociaal economische status van de dader de straf beïnvloeden. van Eijk (2015) stelt namelijk dat het hebben van een baan en huisvesting, alsook het inkomen, elementen zijn die correleren met criminele gedragingen. Uit deze wetenschappelijke vaststelling concludeert de onderzoekster dat het niet onwaarschijnlijk is dat dergelijke factoren ook meespelen in de uiteindelijke strafbeslissing. Hoewel van Eijk zelf geen wetenschappelijke evidentie kon aantonen hiervoor, en voornamelijk een pleidooi hield voor de verdere studie ervan, werd evenwel door Mustard (2001) bevestigd dat de graad van inkomen verschillen in bestraffing kan bewerkstelligen. Rankin (1964) kon dan weer geen evidentie vinden voor een relatie tussen het hebben van werk en eventueel zwaardere bestraffing. Onderzoekers zijn tevens op zoek gegaan naar de relatie tussen de gezinssituatie en familiale verantwoordelijkheden van de dader en de opgelegde straf. Het hebben van een partner en/of kinderen zou mogelijk een lagere bestraffing in de hand kunnen werken (Bickle & Peterson, 1991). Echter, het onderzoek van Crew (1991) lijkt deze hypothese niet te bevestigen. Er kon geen significante relatie worden aangetoond tussen familiale factoren en de bestraffing, althans voor vrouwen. Ook Stacey en Spohn (2006) konden geen verschil aantonen in bestraffing tussen vrouwen met kinderen vrouwen zonder kinderen.

Naast demografische kenmerken heeft ook de houding en het gedrag van de dader een effect op besluitvorming van de rechter in kwestie. Hamilton en Worthen (2011) opperden in hun werk dat een vijandige houding en het gebruik van alcohol en/of drugs beïnvloedende factoren zijn. Deze hypothesen worden bevestigd door onderzoek van Harrel (1981). In een regressie analyse bij een groep van meer dan zeshonderd daders, werd vastgesteld dat het tonen van spijt lagere straffen opleverde dan wanneer de betrokken blijk van wroeging gaf. Deze bevinding gold evenwel niet voor recidivisten. Wat betreft middelenafhankelijkheid kon geen statistische significantie worden gevonden of de factor de straf beïnvloedt of niet (Harrel, 1981).

Naast de dader zijn ook de (demografische) karakteristieken van de rechter zelf parameters die de eindbeslissing mee kunnen sturen. Hier kan de studie van Coontz (2000) als voorbeeld dienen. Aan de hand van fictieve, maar gelijke casussen stelde de onderzoeker vast dat mannelijke en vrouwelijke rechters tot een verschillende eindbeslissing van straf kwamen. Deze ongelijkheden konden mogelijk worden verklaard door een verschil in perceptie bij de betrokken rechters. Vrouwelijke rechters zouden de etniciteit, het geslacht, de socio-economische status... van de betrokkene op een andere manier percipiëren. De hypothese wordt alvast gedeeltelijk bevestigd door Steffensmeier en Hebert (1999). Daar waar in het onderzoek mannelijke en vrouwelijke rechters gelijke straffen oplegden aan blanke vrouwelijke beklaagden of beschuldigen, werden onder meer zwarte daders opvallend zwaarder bestraft door de vrouwelijke rechters dan door mannelijke rechters.

Een derde categorie omvatten de omstandigheden (Bulcke, 2015). De advocaat blijkt een belangrijke invloed te hebben, vermits in geval van aanwezigheid van een advocaat op zitting er vaker wordt geopteerd voor een vrijspraak, dan wanneer deze er niet is (Assink, Dekkers, Keppenne, & Pepels, 2010). Verder zijn ook media-aandacht voor het proces, publieke opinie, en voorlopige hechtenis vaak onderzochte variabelen die mogelijk hun weerslag hebben op de bestraffing.

Een laatste groep die nog kan worden toegevoegd zijn de kenmerken van het slachtoffer zelf - weliswaar de wettelijk niet-relevante karakteristieken - zoals bijvoorbeeld deelname aan het proces door het slachtoffer. Hoewel participatie al in bepaalde landen wettelijk beperkt wordt toegelaten als wettelijke factor, lijkt het ook in de landen waar het niet is toegelaten, de straf te beïnvloeden (Erez & Tontodonato, 1990). Ook bijvoorbeeld de etniciteit van het slachtoffer in kwestie blijkt de gerechtelijke oordeelsvorming te beïnvloeden (Paternoster, 1984).

2.3 De buitenwettelijke factor 'geslacht'

Zoals uit voorgaande rubrieken kan worden afgeleid is dispariteit in straftoemeting een omvangrijk fenomeen dat talrijk werd bestudeerd binnen de wetenschap. Extrajuridische variabelen als potentiële beïnvloedende factoren op de straftoemeting werden in het bijzonder vaak bestudeerd binnen de criminologische wetenschappen (Cury et al., 2004). Hoewel de voorgaande opsomming een summiere en geenszins volledige weergave is, hoeft het weinig betoog dat, hoewel uitsluitend wettelijke variabelen worden toegelaten als parameters voor het bepalen van de straf, de buitenwettelijke factoren tevens de gerechtelijke oordeelsvorming sturen. Geslacht, een van de parameters die eerder al kort werd aangehaald als beïnvloedende factor, wordt in dit onderdeel onder de loep genomen.

Biologisch geslacht vormt een van de variabelen die reeds werden onderzocht door wetenschappers. Geslacht als buitenwettelijke factor kan evenwel op verscheidene manieren worden geïnterpreteerd. Zowel het geslacht van de strafrechter in kwestie (Boyd & Nelson, 2017; Coontz, 2000), het slachtoffer (Cury et al., 2004), dat van de advocaten (Kingsnorth, Wolcott, & Lonquist, 2013) alsook het biologisch geslacht van de dader (Johnston et al., 1987; Moulds, 1978; Stacey & Spohn, 2006) kan, bewust dan wel onbewust, een weerslag hebben op de gerechtelijke oordeelsvorming.

Hoewel het biologisch geslacht op verschillende manieren de straftoemeting kan sturen, hebben onderzoekers zich in het verleden voornamelijk gefocust op de dader (Cury et al., 2004). Evidentie voor straftoemetingsverschillen tussen man en vrouw kon worden aangetoond. De volgende vraag drong zich op: als vrouwen worden bevoordeeld bij de gerechtelijke oordeelsvorming, voor welke misdrijven, en hoe kan zich dit, rekening houdend met de definitie van straftoemeting, mogelijk uiten in de soort straf, de lengte van de sanctie en de strafmodaliteit?

2.3.1 Strafsoort

Een eerste discrepantie in bestraffing tussen mannen en vrouwen kan zich weerspiegelen in de strafsoort. Naargelang de regio waar een dader wordt berecht, heeft elk land een eigen straffenarsenaal uitgebouwd. Artikel 7 van het Belgische Strafwetboek maakt bijvoorbeeld melding van de opsluiting, de gevangenisstraf, straf onder elektronisch toezicht, werkstraf, autonome probatiestraf, de geldboete etc. Genderdispariteit in straftoemeting impliceert dus dat mannelijke en vrouwelijke daders verschillende straffen worden opgelegd voor gelijkaardige feiten. Studies van Jeffries, Fletcher, en Newbold (2003) en Koons-Witt et al. (2014) kunnen hierbij als voorbeeld dienen. In de twee onderzoeken, uitgevoerd in respectievelijk de Verenigde Staten en Nieuw-Zeeland, kon worden vastgesteld dat vrouwen minder vaak een gevangenisstraf werd opgelegd dan mannen voor gelijkaardige feiten.

2.3.2 Strafmaat

Indien er sprake is van ongelijke bestraffing tussen mannen en vrouwen, kan dit zich eveneens uiten in de strafmaat. De duur of proportie van de straf zou met andere woorden kunnen verschillen. Onderzoek lijkt dit te bevestigen. Steffensmeier et al. (1993) en Blackwell et al. (2008) toonden aan dat de lengte van de gevangenisstraf voor vrouwen korter was dan die voor de mannelijke daders. Douglas (1987) kon daarnaast ook vaststellen dat vrouwelijke daders lagere geldboetes werden opgelegd dan mannelijke feitenplegers.

2.3.3 Strafmodaliteit

Een straf kan, althans in Nederlandse context, eveneens voorwaardelijk dan wel gedeeltelijk voorwaardelijk of onvoorwaardelijk worden opgelegd (van Keulen, 2001) aan de dader. Voor discrepanties in de strafmodaliteit tussen vrouwelijke en mannelijke daders kon evenwel nog geen evidentie worden teruggevonden in de literatuur.

Volledigheidshalve kan ook worden vermeld dat de eventuele gevonden discrepanties in strafssoort, strafmaat en strafmodaliteit tussen man en vrouw, niet onvoorwaardelijk gelden voor elk misdrijf, en dus ook kunnen verschillen naargelang de feiten.

2.3.4 Verklarende hypothesen

De vaststelling van een dergelijk fenomeen in wetenschappelijk onderzoek heeft ertoe geleid dat onderzoekers steevast op zoek gingen naar een verklaring. Als juridisch gezien uitsluitend wettelijke factoren de straftoemeting kunnen sturen, hoe kan dan worden gemotiveerd dat ook de karakteristieken van de dader zoals het biologisch geslacht, mee een rol spelen in de uiteindelijke bestraffing? In de literatuur kunnen een aantal dominante ideeën worden onderscheiden. Daar waar het *focal concerns* perspectief hoofdzakelijk algemeen is, en eveneens ook de invloed van een aantal andere buitenwettelijke variabelen kan duiden, zijn ridderlijkheid, paternalisme, *evil woman* en *family-based system of gender justice theory* specifiek gericht op de rol van het geslacht.

2.3.4.1 *Focal concerns theory*

In de literatuur wordt de *focal concerns theory* naar voor geschoven als dominant verklarend model. Wermink et al. (2012) stellen dat hoewel het delict en de criminele geschiedenis van de dader in kwestie steeds de meest doorwegende factoren vormen in het beslissingsproces, verscheidene “*focal concerns*” van de rechter een rol spelen. Ze noemen er drie. De eerste omvat de geschatte gevaarlijkheid van de dader (Wermink et al., 2012), waarbij de maatschappij moet worden beschermd (Ulmer & Kramer, 1998) in het licht van mogelijke kans op recidive (Rodriguez et al., 2006). De tweede *focal concern* behelst de verwijtbaarheid van de dader en de daarmee samenhangende schade aan het slachtoffer (Ulmer & Kramer, 1998). De derde factor omvat de praktische en organisatorische implicaties of beperkingen die een straf heeft op de betrokkene (Huebner & Bynum, 2006).

Kortom, de straftoemeting door de strafrechter wordt mee gestuurd door de perceptie van de rechter omtrent recidiverisico, verantwoordelijkheid voor het misdrijf en praktische gevolgen van het opleggen van een straf aan de dader. Die perceptie wordt onder meer beïnvloed door de karakteristieken van de pleger.

Volgens Rodriguez et al. (2006) verklaart dit ook waarom vrouwen over het algemeen minder zwaar worden bestraft dan mannen. Op basis van het werk van Albonetti (1991) stelt de onderzoeker dat het recidiverisico voor vrouwelijke daders over het algemeen lager wordt ingeschat dan voor mannen. Ook de vaststellingen van andere onderzoekers dat mannen beter in staat zijn om zich aan te passen aan het gevangenisleven dan vrouwen (Steffensmeier, Ulmer, & Kramer, 1998), en mannen ook meer schuldig worden aanzien voor hun daden en dus meer verantwoordelijk worden gesteld voor de door hen gepleegde feiten (Baumer, Messner, & Felson, 2000), motiveert volgens Rodriguez et al. (2006) waarom strafrechters over het algemeen de neiging hebben om vrouwen een minder zware straf op te leggen in vergelijking met mannelijke daders (Doerner & Demuth, 2012).

2.3.4.2 Ridderlijkheid en paternalisme

Nog een hypothese die vaak terugkeert in wetenschappelijk onderzoek betreft de ridderlijkheidshypothese. Dit houdt in dat “[...] *Courts are easy on women, because they are women*” (Moulds, 1978, p. 417), wat impliceert dat mannelijke rechters de neiging hebben vrouwen te beschermen (Kruttschnitt & Savolainen, 2009). De assumptie van paternalisme hangt hier nauw mee samen. Hierbij neemt men aan dat vrouwen milder worden bestraft dan mannen omwille van een paternalistische houding ten aanzien van vrouwelijke daders (Daly, 1989a). Dit houdt in dat men een zekere perceptie heeft dat vrouwen de goede en onschuldige kwaliteiten hebben dat ook een kind bezit (Crew, 1991). Daarom kunnen zij niet geheel verantwoordelijk worden gesteld voor hun (criminele) daden, en moeten ze worden beschermd (Lu, Liang, & Liu, 2013). Hartley, Kwak, Park en Lee (2011) omschrijven het als

de idee dat vrouwen worden beschouwd als het zwakkere geslacht en daarom protectie dienen te genieten binnen het strafrechtelijk apparaat. Op basis van werk van Nagel en Weitzman (1971), kan het worden gedefinieerd als “*A pattern of court behavior in which there is favoritism for the weak in the reluctance to impose sanctions.*” (Steffensmeier, 1980, p. 347).

Hoewel ridderlijkheid nu en dan in combinatie wordt gebruikt met de idee van paternalisme (Franklin & Fearn, 2008), hebben beide concepten geenszins dezelfde betekenis (Kruttschnitt & Savolainen, 2009). Op basis van het werk van Moulds (1978) wordt gesteld dat ridderlijkheid eerder een attente en respectvolle houding ten aanzien van vrouwen impliceert die leidt tot een zekere bescherming, in dit geval binnen het justitieel apparaat. Achter paternalisme schuilt veeleer een diepgaandere betekenis, in die zin dat het gaat om een onevenwichtige machtsverhouding, waarbij vrouwen als ondergeschikt worden beschouwd ten aanzien van de man, zowel op sociaal als juridisch vlak. Dit zou zich uiten in een zekere bescherming en ondersteuning ten aanzien van vrouwen (Daly, 1989a), en bijgevolg een mildere gerechtelijke oordeelsvorming.

2.3.4.3 *Evil woman*

Een andere hypothese die kan worden onderscheiden is de *evil woman* theorie. Binnen een samenleving heersen bepaalde rollenpatronen voor vrouwen en mannen (Daly, 1989a), waarmee bepaalde verwachtingen over gedrag samenhangen. Wanneer door een vrouw gestelde daden dermate afwijken van de traditionele rollenideeën en de gedragsvoorschriften, is het mogelijk dat de vrouw in kwestie wordt beschouwd als ‘*evil*’ (Chesney-Lind, 2006; Lu et al., 2013; Luke, 2008) en dat de desbetreffende strafrechter de ideeën van paternalisme en ridderlijkheid bijgevolg laat varen (Crew, 1991). De vrouw wordt in dit geval gelijk verantwoordelijk gesteld als een man (bij dezelfde feiten), en wordt bijgevolg identiek berecht (Chesney-Lind, 2006; Lu et al., 2013; Luke, 2008).

Echter, de vrouw kan evenzeer zwaarder worden bestraft (Crew, 1991). Dit kan worden toegeschreven aan het 'dubbele misdrijf'. Niet alleen werd de wet overtreden, ook werden de geslachtsrollen die vooropgesteld worden in de maatschappij met voeten getreden (Griffin & Wooldredge, 2006). Er is een grotere discrepantie tussen de verwachtingen met betrekking tot de vrouwelijke rol en het eigenlijk gedrag van de vrouw, in vergelijking met dat van de man (Simon, 1975; Steffensmeier, 1980). Vrouwen die niet voldoen aan de maatschappelijke verwachtingen omtrent hun geslacht maken bijgevolg een grotere kans op een gevangenisstraf dan vrouwen die de standaarden in de samenleving respecteren (Bontrager, Barrick, & Stupi, 2013). Het betrokken zijn bij gewelddadige misdrijven kan hierbij als voorbeeld dienen (Rodriguez et al., 2006). De desbetreffende strafrechter tracht namelijk, door middel van strenge en disproportionele sancties, de bestaande genderrollen in de maatschappij opnieuw te bevestigen (Chesney-Lind, 1989; Griffin & Wooldredge, 2006; Kruttschnitt, 1980).

2.3.4.4 *Family-based system of gender justice*

In de wetenschappelijke literatuur werd recent een meer alternatief inzicht ontwikkeld voor geslacht als een van de determinerende factoren in de gerechtelijke oordeelsvorming. Volgens Daly en Bordt (1995) zouden de bestaande (voornoemde) theoretische raamwerken onvoldoende toereikend zijn en in geen geval de rol van het geslacht in de gerechtelijke oordeelsvorming geheel kunnen verklaren (Lu et al., 2013).

Vanuit deze optiek werd de invloed van de familiale omstandigheden, verantwoordelijkheden ten aanzien van anderen en de gezinsomstandigheden, bij de gerechtelijke oordeelsvorming in vraag gesteld (Doerner & Demuth, 2014). Eerder onderzoek wees uit dat de familiale omstandigheden van de betrokkene wel degelijk een invloed uitoefenen op de straftoemeting (Bickle & Peterson, 1991; Daly, 1989b). Dit houdt in dat de desbetreffende vonnis- en feitenrechter traditionele waarden zoals de bescherming van kinderen, familie als instituut en

de familiale rollen die hiermee samenhangen, mee aanwendt in het maken van de strafbeslissing (Lu et al., 2013). In het bijzonder vrouwen hebben vaak een gezin, een man evenals kinderen die moeten worden opgevoed. Een sanctie zoals een gevangenisstraf zou deze familiale verantwoordelijkheden ontwrichten (Doerner & Demuth, 2014; Simon, 1975), wat zich kan uiten in een mildere behandeling door de strafrechter.

2.4 Dispariteit in straftoemeting en de rechtsbeginselen

Het hoeft weinig betoog dat de individualisering van de straf, in vergelijking met de vroegere vaste straffen, een gunstige evolutie is. Daar waar vroeger elk misdrijf, ongeacht de omstandigheden, op gelijke wijze werd bestraft, kan de strafrechter tegenwoordig rekening houden met de situatie waarin het misdrijf plaats grijpt. Deze ontwikkeling heeft evenwel geleid tot universeel inconsistente straftoemeting. De ongelijkheid in bestraffing heeft bijgevolg implicaties voor de huidige rechtsbeginselen die worden vooropgesteld in de maatschappij. Worden de fundamentele rechtsprincipes met voeten getreden?

2.4.1 Het gelijkheidsbeginsel

Het eerste beginsel dat mogelijk wordt bedreigd door het verschijnsel dispariteit in straftoemeting is het gelijkheidsbeginsel (Labièse, 2009). Het principe wordt beschouwd als een van de meest fundamentele beginselen, en is wettelijk onder meer verankerd in artikel 14 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 2 en 26 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten. Ook in de Belgische Grondwet wordt het beginsel opgenomen, meer specifiek in de artikelen 10 en 11 (De Neve, 2009).

De termen ‘inconsistente bestraffing’ en ‘ongelijkheid in straftoemeting’, suggereren evenwel het tegendeel van wat het grondbeginsel vooropstelt.

Het beginsel is tweeledig. Summier kan worden gesteld dat personen die zich in dezelfde situatie bevinden, op gelijke wijze dienen te worden behandeld en omgekeerd: ongelijke behandeling van niet-gelijken (Sottiaux, 2008). Volledigheidshalve dient te worden toegevoegd dat het gelijkheidsbeginsel ongelijke behandeling in se niet verbiedt. Niet consistente behandeling wordt evenwel uitsluitend toegelaten wanneer dit op redelijke wijze kan worden gemotiveerd alsook verantwoord (Vander Beken & Balcaen, 2009).

In het kader van de gerechtelijke oordeelsvorming, impliceert dit dat in gelijksoortige zaken, de daders gelijke straffen moeten worden opgelegd. De discretionaire bevoegdheid van de vonnis- en feitenrechter in strafzaken, wordt bijgevolg begrensd door dit beginsel (Vander Beken & Balcaen, 2009). Dispariteit in straftoemeting houdt evenwel in dat er ongelijk kan en wordt bestraft in gelijksoortige zaken (Hertegonne, 2017). De bestraffing wordt niet louter gebaseerd op de kenmerken van het misdrijf, en dus de wettelijke factoren, maar wordt ook beïnvloed door de extrajuridische, of ook wel buitenwettelijke factoren. In gelijke omstandigheden worden daders anders berecht. Er kon, zoals eerder vermeld, statistische evidentie worden gevonden voor de kenmerken van de dader, de karakteristieken van de rechter en de context en eventuele slachtoffereigenschappen die de straf beïnvloeden. Wanneer bijgevolg een man anders wordt bestraft dan een vrouw, louter en alleen op basis van het biologisch kenmerk geslacht, is dit in strijd met het gelijkheidsbeginsel (Goethals, 1984; Sottiaux, 2008).

2.4.2 Het beginsel van rechtszekerheid

Volgens het Europees Hof impliceert het rechtszekerheidsbeginsel dat elke burger in staat moet zijn om uit de wetgeving af te leiden voor welke gedragingen zij strafrechtelijk kunnen worden gesanctioneerd (Kenniscentrum Wetgeving en Juridische zaken, X), en dus voor welke handelingen zij strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld, wat individuen in

staat stelt hun gedrag in overeenstemming te brengen met het recht (Altena, 2016). De vonnis- en feitenrechter beschikt evenwel over een zekere straftoemingsvrijheid (Borgers, 2004). Bijgevolg kan een rechter voor man A een andere straf uitspreken dan voor vrouw B, wanneer de wettelijk relevante variabelen identiek zijn. Inconsistente bestraffing ondermijnt het gevoel van rechtszekerheid van de burger. De dader zal in dergelijk geval onvermijdelijk een indruk hebben van juridische willekeur (Vanreusel, 2009; Van Kerckvoorde, 1981).

2.4.3 Het onpartijdigheidsbeginsel

Naast het gelijkheidsbeginsel en principe van rechtszekerheid, voegt (Bulcke, 2015) hier eveneens aan toe dat ook de grondregel van onpartijdigheid mogelijk met voeten wordt getreden. Er wordt verwacht dat de vonnis- of feitenrechter een gerechtelijk oordeel vormt *'zonder vooroordelen, vooringenomenheden of voorkeuren'* (Bulcke, 2015, p. 24), waarbij hij zich uitsluitend baseert op objectieve informatie (Ooms, 2010). De uiteindelijke strafbeslissing louter laten beïnvloeden door een demografisch kenmerk van de dader zoals het geslacht, zou per definitie een onpartijdigheid uitmaken.

2.4.4 Het proportionaliteitsbeginsel

Labiese (2009) vernoemt in haar werk ook het proportionaliteitsbeginsel als mogelijk bedreigd grondprincipe. Het beginsel dateert nog vanuit de periode van de Verlichting, en werd sterk bepleit door Beccaria (Van den Wyngaert, 2014). Het grondbeginsel stelt dat de straf die wordt bepaald, in verhouding moet zijn tot het de gepleegde feiten (De Neve, 2014). Er dient dus een kennelijke evenredigheid te zijn tussen het rechtsmiddel en het doel (Vande Lanotte & Goedertier, 2007). Echter, dispariteit in straftoemeting lijkt dit beginsel op de helling te zetten. Dit kan eenvoudig worden geïllustreerd met een voorbeeld. Stel, in een gelijkaardig dossier met gelijksoortige feiten en gelijke wettelijke factoren wordt persoon A een gevangenisstraf opgelegd van drie jaar, en persoon B een straf van vier jaar. Individu B

krijgt onbetwistbaar een zwaardere straf dan persoon A. Echter, wanneer A een lichtere bestraffing krijgt dan persoon B, kan hier automatisch uit worden afgeleid dat de straf, verkregen door B, niet proportioneel is tot de gepleegde feiten. Dezelfde of een andere rechter, heeft in dezelfde omstandigheden namelijk geoordeeld dat een lichtere straf volstond. In dergelijke situatie kan men zich moeilijk ontdoen van de indruk dat het proportionaliteitsbeginsel niet wordt gerespecteerd (Labiase, 2009).

2.5 Reacties op dispariteit in straftoemeting

Tot slot wordt nog even stilgestaan bij de reacties op dispariteit in straftoemeting. Vermits de fundamentele rechtsbeginselen mogelijk op de helling komen te staan door dergelijk verschijnsel, zijn onderzoekers en beleidsmakers steevast op zoek gegaan naar alternatieve bestraffingwijzen, die trachten te voorkomen dan wel beperken dat buitenwettelijke factoren de gerechtelijke oordeelsvorming beïnvloeden. In haar eindwerk heeft Labiase (2009) de verschillende reacties op inconsistente bestraffing, namelijk straftoemetingsrichtlijnen, -criteria, en -statistieken en een beperking van de wettelijke begrenzingsen, gebundeld.

Straftoemetingsrichtlijnen, ook bekend als *sentencing guidelines*, betreffen een eerste maatregel, ontwikkeld in de Verenigde Staten (Stith & Cabranes, 1998). Hoewel de richtlijnen verschillende voorlopers kennen (Stroobant, 2013), werden in 1987 uniforme richtlijnen ontworpen door de *United States Sentencing Commission* in 1987 (Breyer, 1988), weliswaar op federaal niveau. Concreet wordt bij deze maatregel een tweedimensionaal raster tot stand gebracht, waarbij de y-as de ernst van het misdrijf weerspiegelt en de x-as een afspiegeling is van het gerechtelijk verleden (Bowman, 2005). Initieel wordt dus rekening gehouden met uitsluitend wettelijke factoren. De ernst van het misdrijf en het gerechtelijk verleden worden bepaald aan de hand van een vooraf uitgestippeld stappenplan. De uiteindelijke kruising in de matrix geeft de straftoemetingsmarge weer die de strafrechter in

kwestie dient te hanteren (Bowman, 2005; Stroobant, 2013). Heel wat Amerikaanse Staten maken daarentegen gebruik van een eigen stelsel, niettemin soortgelijk systeem, van straftoemingsrichtlijnen, wat in de praktijk leidt tot aanzienlijke verschillen in voorschriften voor straftoemeting (Stroobant, 2013). De maatregel blijkt zijn effect te missen, althans voor de variabele geslacht. Zo bleek uit de studie van Koons-Witt (2002) dat de *guidelines* in Pennsylvania geenszins een positieve invloed hadden op de genderdispariteit in straftoemeting. De studie van Blackwell et al. (2008) bevestigt de bevinding.

De auteur maakt eveneens melding van straftoemingscriteria. Met het oog op het vermijden van onverantwoorde straftoemeting kan de wetgever van het desbetreffende land maatstaven aanwenden die de rechter kunnen sturen. Labiese (2009) noemt verscheidene voorbeelden, zoals de persoonlijkheid van de pleger, ernst van het misdrijf, evenals de leeftijd van de dader en de al of niet aanwezigheid van het slachtoffer. Concreet geeft ze op basis van werk van Jacobs (2011) het Belgisch voorbeeld van de geldboete, waarbij juridisch werd verankerd in artikel 163 en artikel 195, derde lid Wetboek van Strafvordering, dat de strafrechter in kwestie gehouden is rekening te houden met de sociale situatie van de betrokkene (Labiese, 2009). Dit suggereert dat ook sociale omstandigheden van de betrokkene mee in rekening kunnen worden gebracht in de straftoemeting, en bijgevolg kunnen doorgaan als wettelijke en dus (verplichte) factoren. Een derde mogelijkheid die ze vernoemt betreffen de straftoemingsstatistieken. Naar Nederlands voorbeeld kan men informaticaprogramma's aanwenden die strafrechtelijke vonnissen en arresten collecteren, waarbij de rechter in kwestie gelijkaardige uitspraken kan traceren en inkijken (Labiese, 2009). In België lijkt dergelijke maatregel evenwel nog niet aan de orde. De huidige veroordelingstatistieken in de verschillende niveaus van de straftoemeting zijn namelijk niet op elkaar afgestemd (Coorman, 2014). De effectiviteit van beide maatregelen op de straftoemeting werd evenwel nog niet onderzocht.

Ook het verkleinen van de contouren van de minimum- en maximumstraffen kan worden gezien als een mogelijke piste om inconsistente straftoemeting tegen te gaan (Labiese, 2009). Beperkte maatstaven impliceren automatisch kleinere discrepanties in bestrafing. Dit zou de bestaande straftoemetingvrijheid die de rechter werd toebedeeld, evenwel drastisch inperken.

In haar onderzoek kwamen nog verscheidene andere mogelijkheden naar voor om dispariteit in straftoemeting te beperken dan wel te voorkomen. Zo vernoemt ze *plea bargaining*, waarbij naar Amerikaans voorbeeld in ruil voor een bekentenis een lichtere straf wordt opgelegd (Alschuler, 1979). Dit zou de werklast van het justitieel apparaat dermate kunnen verlichten, wat zich kan uiten in een meer grondige behandeling van het dossier. Verder zijn ook strafvorderingrichtlijnen, een afhandeling door de parketten, bijkomende en blijvende vorming van de magistraten en verloop in loopbanen tegengaan. Deze maatregelen zijn evenwel zijoplossingen die in geen geval betrekking hebben op de eigenlijke straftoemeting zelf, waardoor deze verder niet worden toegelicht.

2.6 Besluit

In het eerste deel werd de lezer ingeleid in de thematiek. Rechtspreken, ook wel gerechtelijke oordeelsvorming is een denkproces van een vonnis- of feitenrechter, dat, in het kader van criminele feiten, uitmondt in een strafbeslissing. Daarbij wordt een strafsoort, strafmaat evenals een strafmodaliteit bepaald, afhankelijk van het desbetreffende misdrijf dat werd gepleegd door de betrokkene. Bij de strafbepaling heeft de strafrechter evenwel een zekere straftoemetingvrijheid, waarbij zowel het straffenarsenaal als de begrenzing van de straf in minima en maxima wettelijk gezien breed zijn verankerd. Die ruime discretionaire bevoegdheid ligt mee aan de oorzaak van het fenomeen dispariteit in straftoemeting, ook wel ongelijke bestrafing in gelijksoortige zaken.

Het verschijnsel dispariteit in straftoemeting houdt in dat naast wettelijke factoren, juridisch gezien relevante parameters, ook buitenwettelijke factoren, elementen die wettelijk gezien irrelevant zijn, mee de gerechtelijke oordeelsvorming sturen. Zowel kenmerken van de dader, de rechter, de advocaat als het slachtoffer, evenals de omstandigheden kunnen beïnvloedend werken.

Het biologisch kenmerk geslacht is hiervan een voorbeeld. Het geslacht van de dader bepaalt mee de straf die de dader in kwestie wordt opgelegd, wat in de praktijk leidt tot een bevoordeling van het ene geslacht ten aanzien van het andere. Reeds lange tijd kunnen onderzoekers namelijk vaststellen dat vrouwelijke daders gunstiger worden behandeld in vergelijking met de mannelijke feitenplegers, en dat voor gelijkaardige feiten. Vrouwen zouden andere, minder zware straffen opgelegd krijgen, evenals kleinere strafmaten. Dit uit zich bijvoorbeeld in het minder vaak opgelegd krijgen van gevangenisstraffen in vergelijking met mannelijke daders of bestraft worden met lagere geldboetes of kortere sancties. Deze discrepantie in bestraffing, waarbij vrouwen worden bevoordeeld bij de gerechtelijke oordeelsvorming over criminele feiten, wordt momenteel verklaard door vier hypothesen, namelijk paternalisme, ridderlijkheid, *evil woman* en de *family-based system of gender justice theory*. Niettemin zijn deze hypothesen niet onbetwist.

Die inconsistente straftoemeting kan evenwel als bedreigend worden gezien voor de fundamentele rechtsbeginselen. Zowel het gelijkheidsbeginsel, beginsel van rechtszekerheid, de rechterlijke onpartijdigheid als het principe van proportionaliteit worden mogelijk bedreigd. Deze inzichten hebben geleid tot de opkomst van straftoemetingsreacties, die discriminerende bestraffing in het algemeen trachten te voorkomen, dan wel beperken. De alternatieven betreffen: straftoemetingsrichtlijnen, straftoemetingscriteria, straftoemetingsstatistieken of het beperken van de minimum- en maximumgrenzen. Niettemin blijken ook deze alternatieven de problematiek niet geheel op te lossen.

3 Het onderzoek

3.1 Inleiding

In voorgaand literatuuronderzoek werd het centrale thema van de masterscriptie toegelicht, namelijk dispariteit in straftoemeting. De verwante concepten en begrippen werden uiteengezet. In het bijzonder werd aandacht besteed aan de buitenwettelijke factor geslacht, en de rol die de variabele speelt in de straftoemeting. Verder werd het problematisch karakter van het verschijnsel besproken, evenals de huidige reacties erop.

Het volgende hoofdstuk biedt de lezer inzicht in het doel dat het eigenlijke onderzoek van de masterscriptie vooropstelt. Daarbij wordt besproken welk hiaat in de wetenschappelijke literatuur werd gevonden met betrekking tot het centrale thema, namelijk de rol van het geslacht van de dader in inconsistente straftoemeting (probleemstelling), tot welke onderzoeksvragen de lacune heeft geleid, en welke bijdrage het onderzoek levert, zowel academisch als praktisch.

3.2 Probleemstelling

Hoewel er geografische verschillen bestaan in strafdoelen- en wijzen (Claes, 2006) is het bestraffen van criminele handelingen quasi universeel. Bij het opleggen van sancties moeten evenwel internationale standaarden worden gerespecteerd. Zo werd het gelijkheidsbeginsel wettelijk verankerd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, en het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, die een gelijke behandeling in gelijke gevallen vooropstellen. Ook het beginsel van rechtszekerheid staat centraal als fundamenteel principe, en men dient tevens proportioneel tot de daad te reageren. Verder is ook onpartijdigheid essentieel. Ondanks de wijdverspreide erkenning, blijken ze in de praktijk niet stevast te worden geëerbiedigd. Het fenomeen dispariteit in straftoemeting is daarvan een illustratie.

Dispariteit in straftoemeting betreft het ongelijk bestraffen van personen in gelijkaardige omstandigheden (Austin & Williams, 1977). Voor quasi gelijkaardige feiten kunnen verschillen in het soort straf alsook de lengte worden vastgesteld. Dit fenomeen is mede een gevolg van grote beoordelingsvrijheid van de strafrechter in kwestie, en de toenemende individualisering van de straf (Frederickx, 2017; Vanreusel, 2009). Onderzoek wees uit dat - binnen de context van een grote vork aan strafmogelijkheden - karakteristieken van de actoren in het strafproces mee het keuzeprocess van de strafbeslissing bepalen. Het opleggen van een straf is namelijk een menselijk handelen (Labiase, 2009), waarbij bewuste en onbewuste invloeden van buitenaf verschillen in straf haast onvermijdelijk zijn.

Al decennia lang leggen onderzoekers zich toe op de analyse van zowel wettelijke als buitenwettelijke factoren die de uiteindelijke strafbeslissing van de bevoegde rechter beïnvloeden (Kramer & Ulmer, 1996). Zo werd ook de factor ‘geslacht’ wereldwijd meermaals onder de loep genomen, en door onderzoekers vanuit verschillende invalshoeken benaderd. Zowel het geslacht van de rechter, de advocaat van de beklaagde of beschuldigde, het slachtoffer als de dader zelf werden nader onderzocht. Het merendeel van de studies focuste zich evenwel op de dader (Curry et al., 2004). Of het biologisch geslacht van de betrokken dader de soort straf beïnvloedt, en in welke mate het kenmerk een weerslag heeft op de straf lengte, zijn een aantal vragen waarop wetenschappers doorheen de jaren heen een antwoord trachtten te vinden. Ook beslissingen voorafgaand aan de eigenlijke straftoemeting, zoals bijvoorbeeld de voorhechtenis (*pretrial release*) of het sepot (*dismissal*), werden onderzocht, evenals het effect van reacties op dispariteit, zoals straftoemetingsrichtlijnen, ook wel bekend als *sentencing guidelines*. Gezien het mogelijk problematisch karakter van dispariteit in straftoemeting voor de huidige rechtsbeginselen (zie infra) is het niet verwonderlijk dat een steeds luidere roep weerklinkt voor het vinden van een gepaste reactie op de problematiek (Raats, 2014).

Wetenschappers stelden meermaals een discrepantie vast waarbij mannen zwaarder werden bestraft dan vrouwen in gelijkaardige omstandigheden (Doerner, 2009; Doerner & Demuth, 2012). De ongelijkheid in bestraffing tussen man en vrouw is in de wetenschappelijke literatuur intussen globaal onbetwist. De zwaardere bestraffing kan zich zowel weerspiegelen in de strafsoort en de strafmaat, afhankelijk van misdrijf tot misdrijf. Echter, over de huidige omvang van het probleem is nog veel onduidelijkheid. Zo stelden Daly en Bordt (1995) in hun vergelijkend onderzoek, aan de hand van statistische analyses een groot verschil vast tussen studies onderling. Daar waar in de ene studie sprake was van 25 procent grotere kans op opsluiting voor mannen in, was dit in een andere studie slechts 10 procent. In onderzoek van Kruttschnitt en Green (1984) konden de desbetreffende auteurs dan weer geen verschil opmerken tussen de kans op het opgelegd krijgen van een gevangenisstraf tussen mannen en vrouwen, bevindingen die ook worden bevestigd door ander onderzoek van Kruttschnitt, in samenwerking met Savolainen (2009) in Finland. Dit staat dan weer sterk in contrast met de vaststellingen van Blackwell et al. (2008). Volgens deze onderzoekers is niet alleen is de kans op bestraffing met een gevangenisstraf voor mannen groter dan voor vrouwen, ook de straflengte zou gemiddeld een maand langer zijn bij mannelijke daders dan bij vrouwelijke daders. Deze cijfers suggereren dat resultaten van onderzoek sterk uiteen kunnen lopen.

Bovendien zijn de mogelijke verklaringen in de literatuur voor de bevoordeling van vrouwen divers. Naast de *focal concerns theory* (Doerner & Demuth, 2012), zijn paternalisme en ridderlijkheid (Moulds, 1978), de *evil woman* hypothese (Erez, 1992) en de *family-based system of gender justice theory* de meest courante (Lu et al., 2013; Simon, 1975). Vaak kan voor de ene assumptie al meer evidentie worden gevonden dan voor de andere. Waar Moulds (1978) bijvoorbeeld de verschillen in strafsoorten tussen beide geslachten toeschrijft aan ridderlijkheid, stelt Crew (1991) dat er geen bewijs is voor de hypothese. De volgende vraag dringt zich op: voor welke hypothesen werd reeds evidentie gevonden?

Een overzicht van dergelijke bevindingen kon uitsluitend worden teruggevonden bij twee onderzoeken, namelijk in samenstelling van de statistische bevindingen in straftoemetingsonderzoek met betrekking tot geslacht van Daly en Bordt (1995) en een meta-analyse van Bontrager et al. (2013). Ondanks het vele onderzoek binnen deze thematiek, is het aandeel van dergelijk soort onderzoek relatief beperkt. Een gebrek aan een stand van zaken in de bestaande literatuur omtrent de concrete resultaten en hypothesen, maakt het evenwel moeilijk een correct beeld te vormen van de huidige omvang van het probleem alsook de verklaringen die voorhanden zijn. Niettemin vormen dit twee essentiële elementen in het vinden van een gepaste reactie. Alvorens over te gaan tot het bestuderen van gepaste alternatieve straftoemetingvormen moet eerst worden nagegaan of er wel voldoende wetenschappelijke evidentie kan worden gevonden voor het fenomeen en hypothesen.

3.3 Centrale onderzoeksvragen

Een van de huidige lacunes in de wetenschappelijke literatuur houdt in dat er momenteel onduidelijkheid bestaat hoe het fenomeen van ongelijke bestraffing tussen man en vrouw zich weerspiegelt in de straftoemeting. De materie is niet ontbewist. Daar waar verscheidene onderzoekers spreken over bijvoorbeeld kortere gevangenisstraffen voor vrouwen, wordt dit geheel betwist door andere auteurs. Bovendien blijken de cijfers te verschillen naargelang het misdrijf. Ook de mogelijke hypothesen ter verklaring van het fenomeen zijn divers, waarbij zowel evidentie als tegenevidentie kan worden gevonden. Beide elementen vormen evenwel een onmisbaar element in de zoektocht naar een gepaste reactie op het fenomeen, om een meer consistente straftoemeting in het algemeen, alsook tussen man en vrouw, te bekomen.

Aan de hand van een tweedelige opzet zal worden getracht tegemoet te komen aan dit huidig hiaat in de sociale wetenschappen. Het eerste deel spitst zich volledig toe op de reikwijdte van het probleem. Meer specifiek wordt volgende onderzoeksvraag beantwoord:

“In welke mate en op welke wijze is er sprake van dispariteit in straftoemeting tussen mannelijke en vrouwelijke daders?”

De centrale vraag werd opgedeeld in deelvragen. Deze luiden als volgt:

- Worden mannen zwaarder bestraft dan vrouwen?
- Hoe weerspiegelt het fenomeen zich in de strafsoort, strafmaat en strafmodaliteit?
- Bij welke misdrijven kan het fenomeen worden vastgesteld en zijn er verschillen tussen de misdrijven onderling?

In tweede instantie wordt in het onderzoek gefocust op de mogelijke verklaringen van de problematiek die reeds in de literatuur werden geformuleerd. De centrale onderzoeksvraag in dit segment luidt: “Welke hypothesen, die reeds in de literatuurstudie werden geformuleerd, vinden tot op heden wetenschappelijke evidentie in onderzoek?”.

3.4 Relevantie

3.4.1 Academische relevantie

Rechtspreken maakt deel uit van het brede studiegebied van de criminologische wetenschappen (Labiése, 2009). In het bijzonder de studie van extrajuridische variabelen die de gerechtelijke oordeelsvorming kunnen sturen, maakt sinds lange tijd deel uit van het criminologisch onderzoeksdomein (Curry et al., 2004; Dupont & Verbruggen, 2005). De problematiek van inconsistente bestraffing wordt immers decennia lang beschreven in de wetenschappelijke literatuur. Reeds in de jaren '30, zo stelt Schuyt (2009), werd al aangetoond in empirisch onderzoek van van Sandick (1933) dat er grote inconsistenties waren in de toegemeten sancties tussen verschillende rechtbanken in gelijkaardige zaken. Verscheidene variabelen, waaronder het kenmerk geslacht kregen hierbij reeds veelvuldig aandacht, mede doordat het aantal vrouwelijke opsluitingen sneller toeneemt dan bij mannen (Butcher, Park, & Piehl, 2017).

Vandaag, bijna een eeuw en talrijke publicaties later, kan worden vastgesteld dat de verscheidene studies ongelijke resultaten genereren. Echter, in de wetenschappelijke literatuur ontbreekt het aan systematische overzichtsstudies die een huidige stand van zaken geven omtrent het fenomeen, met uitzondering van twee studies (zie infra). Dergelijke onderzoeken zijn evenwel een onmisbaar element in de wetenschap. Allereerst kan de onderzoeker in kwestie op een snelle manier een antwoord krijgen op een wetenschappelijke vraag. Dergelijke studies verenigen de meest recente resultaten omtrent een bepaalde thematiek, interventie etc. en rapporteren de nieuwste inzichten (Mulrow, 1994). Bovendien wordt het proces van studietoetsing transparant weergegeven (Offringa, Assendelft, & Scholten, & Bouter, 2008), wat selectiebias van publicaties door de onderzoeker terugdringt (Mulrow, 1994) alsook de studie reproduceerbaar maakt (Offringa et al., 2008) en mogelijke vertekening voor onderzoekers bloot legt (The Campbell Collaboration, 2001).

Bovendien wordt het onderzoek doorgaans ook onderworpen aan een kwaliteitscontrole (Crowther, & Lim, & Crowther, 2010), en worden duidelijke criteria opgesteld waaraan de studie moet voldoen alvorens deel te kunnen uitmaken van de systematische review (The Campbell Collaboration, 2001). Het kant- en klaar resultatenoverzicht van veelvuldig onderzoek beschikt bijgevolg over een zekere mate aan validiteit (Offringa et al., 2008).

Daarenboven impliceert een grote discrepantie in de vaststellingen tussen verscheidene onderzoeken dat de bewijswaarde van de resultaten vanzelfsprekend lager ligt dan wanneer talrijke onderzoekers gelijkaardige resultaten verkregen (Pauwels, 2017). Dit laat de lezer in kwestie toe met een kritische blik te kijken naar de huidige vaststellingen van huidig onderzoek, in dit geval met betrekking tot het fenomeen dispariteit in straftoemeting, en meer bepaald de rol van het geslacht van de dader.

3.4.2 Praktische en maatschappelijke relevantie

Naast een zekere academische meerwaarde heeft het onderzoek eveneens een praktische (en maatschappelijke) relevantie. Uit de literatuur kan worden afgeleid dat een roep om een reactie op dispariteit in straftoemeting in het algemeen steeds luider klinkt (Raats, 2014). Wetenschappers en beleidsmakers gaan steevast op zoek naar alternatieve methoden voor het rechtspreken, waarbij de invloed van buitenwettelijke en wettelijke factoren op de straftoemeting kan worden gereduceerd. Dit met het oog op de eerbiediging van de fundamentele rechtsbeginselen. Echter, alvorens gericht op zoek te kunnen gaan naar een gepaste reactie, lijkt het evenwel aangewezen een duidelijk overzicht te hebben van de reikwijdte van het probleem. Krijgen vrouwen andere straffen opgelegd dan mannen en welke, en zijn de straffen bovendien proportioneel gezien lager dan wel korter in vergelijking met mannen? Kan het verschil op een of andere manier worden gerechtvaardigd gezien de huidige verklaringen? Dergelijke vragen kunnen mee het debat voeren of er al of niet een noodzaak is voor naar alternatieve bestraffingvormen.

3.5 Besluit

Studies omtrent dispariteit en meer specifiek de rol van het geslacht staat de laatste decennia hoog op de agenda van onderzoekers. Hoewel er nog weinig controverse bestaat over het bestaan van het fenomeen, en er dus vaak wordt aangenomen dat vrouwen minder zwaar worden bestraft dan mannen, kunnen is er omtrent de omvang van het fenomeen en de verklarende hypothesen nog veel onduidelijkheid. Voornoemd onderzoek tracht hieraan een bijdrage te leveren door na te gaan hoe inconsistente bestraffing tussen mannen en vrouwen voor verschillende misdrijven zich weerspiegelt in de strafsoort, strafmaat, eventueel strafmodaliteit en welke verklarende hypothesen kunnen worden bevestigd dan wel weerlegd. Dergelijke studie werd tot op heden nog nauwelijks uitgevoerd, en kan eveneens zinvol zijn voor de praktijk, meer bepaald in de zoektocht naar alternatieve bestraffingvormen.

4 Methodologie

4.1 Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk werd stilgestaan bij het centrale onderzoek van deze masterscriptie. Er werd uiteengezet welk hiaat in de wetenschappelijke literatuur werd onderscheiden, en waaraan dit werk een bijdrage tracht te leveren. Concreet houdt het doel in om na te gaan of er dispariteit in straftoemeting is tussen man en vrouw, hoe dit zich eventueel kenbaar maakt in de bestraffing en hoe het kan worden verklaard. Om de lacune in de wetenschap te bestuderen, werden specifieke onderzoeksvragen opgesteld die later, meer bepaald in de conclusie, zullen worden beantwoord. Ook de academische relevantie, het genereren van nieuwe en tot op heden onbestaande, kennis, en de maatschappelijke relevantie, de bijdrage aan de zoektocht naar reacties op het fenomeen, werden toegelicht.

In de volgende rubriek wordt nauwkeurig stilgestaan bij de methodologie van het onderzoek. Uit voornoemde onderzoeksvragen kan worden afgeleid dat het een studie betreft van reeds bestaand onderzoek, ook wel literatuurstudie. Hierbij werd uitdrukkelijk geopteerd voor een systematische review. In onderstaande paragrafen wordt uiteengezet wat deze methodiek inhoudt, wat de centrale kenmerken zijn, alsook de motivering voor deze keuze. Na de algemene beschouwing wordt overgegaan tot de eigenlijke invulling ervan. Daarbij wordt het onderzoeksprotocol voor dit onderzoek beschreven. Allereerst wordt een overzicht gegeven van de inclusie- en exclusiecriteria. Deze richtlijnen bepalen aan welke voorwaarden de publicaties dienden te voldoen om deel te kunnen uitmaken van de *review*. In tweede instantie wordt de zoekstrategie toegelicht. In deze rubriek wordt stilgestaan bij de databanken die werden doorzocht, alsook welke trefwoorden werden gebruikt om de studies te verzamelen. Finaal wordt het specifieke selectieproces op transparante wijze, stap per stap beschreven, en wordt het verloop ervan schematisch voorgesteld.

4.2 Een systematische review

4.2.1 De onderzoeksstrategie toegelicht

In wetenschappelijk onderzoek staat wetenschappelijke vraagstelling, en in het bijzonder de beantwoording ervan, centraal. Het doel van dit onderzoek bestaat erin om na te gaan in de huidige literatuur of er effectief sprake is van bevoordeling in het proces van bestrafning voor vrouwen, hoe het zich eventueel uit, en hoe het, indien er effectief sprake van is, met wetenschappelijke evidentie, kan worden verklaard. Om een antwoord te formuleren op de onderzoeksvragen, wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van een bureauonderzoek, meer specifiek een literatuurstudie in de vorm van een systematische review.

Een bureauonderzoek impliceert dat, in tegenstelling tot empirisch onderzoek, gebruik gemaakt wordt van eerder geproduceerd materiaal van andere onderzoekers (Hardyns & Vander Beken, 2017). Geenszins wordt eigen empirisch materiaal verzameld. De literatuurstudie vormt hierop een variant. Bij een literaire studie tracht de onderzoeker in kwestie een wetenschappelijke stand van zaken te geven omtrent een bepaalde thematiek (Cochrane Belgium, 2018). Wat is er op dit moment geweten gegeven een bepaald topic? Wanneer dit wordt toegepast op het specifieke onderwerp van deze thesis, dispariteit in straftoemeting tussen mannelijke en vrouwelijke daders, hoeft het weinig betoog dat dergelijke onderzoeksstrategie aanleunt bij de vooropgestelde vragen. Het doel bestaat erin om na te gaan welke kennis er op dit moment voorhanden is de huidige literatuur omtrent eventuele zwaardere bestrafning van mannen en de verklarende hypothesen ervan.

De methode van een literatuuronderzoek heeft evenwel verschillende verschijningsvormen, waarbij specifiek werd geopteerd voor een systematische review (zie 4.2.2). Het gebruik van deze onderzoeksstrategie kent de laatste jaren een sterke stijging (Crowther et al., 2010).

De methodiek kan als volgt worden gedefinieerd:

"A systematic review attempts to identify, appraise and synthesize all the empirical evidence that meets pre-specified eligibility criteria to answer a given research question. Researchers conducting systematic reviews use explicit methods aimed at minimizing bias, in order to produce more reliable findings that can be used to inform decision making." (Cochrane Library, 2018, p. X).

De definitie suggereert dat een systematische review op een gestructureerde wijze en conform een vast protocol dient te worden uitgevoerd. Summier kan worden gesteld dat op transparante wijze wordt gecommuniceerd over het gehele selectieproces van studies en ook de publicaties zelf aan een kwaliteitscontrole worden onderworpen. Hierin verschilt de methodologie van bijvoorbeeld de traditionele (narratieve) literaire reviews (Cochrane Belgium, 2018).

Doorgaans wordt verwezen naar twee netwerken, de Cochrane Collaboration en de Campbell Collaboration, wanneer men nagaat aan welke voorwaarden een kwaliteitsvolle systematische review moet voldoen. Beide associaties hebben een uitgebreide expertise op vlak van systematische reviews en zijn gespecialiseerd in het ontwikkelen alsook het verspreiden ervan. Uitsluitend de Campbell Collaboration focust zich op het studiedomein van de criminologie, rechtspraak en sociale wetenschappen (Cochrane Belgium, 2018).

In de literatuur kan worden afgeleid dat onderzoekers die een systematische review willen uitvoeren, doorgaans gebruik maken van de expertise en de vooropgestelde richtlijnen ontwikkeld door deze verenigingen. Een algemeen uitgelijnd format stuurt onderzoekers en geeft aan welke rubrieken worden vereist (The Campbell Collaboration, 2001). Volgens het template dient een systematische review volgende onderdelen te hebben (The Campbell Collaboration, X):

Allereerst wordt verwacht duidelijke achtergrond te schetsen van het fenomeen, wat het probleem juist inhoudt en waarom het noodzakelijk is een systematische review uit te voeren met betrekking tot het verschijnsel. In tweede instantie dienen ook de doelstellingen van het onderzoek te worden gespecificeerd (The Campbell Collaboration, X). Daarbij dient de onderzoeker op een duidelijke wijze de onderzoeksvragen te formuleren (Green, 2005).

Wanneer de onderzoeker in kwestie tot doel heeft om wetenschappelijke evidentie binnenin de sociale wetenschappen te herzien en samen te vatten, is het essentieel dat een specifieke paragraaf - het onderzoeksprotocol - wordt voorzien (The Campbell Collaboration, 2001). Dit omvat de derde stap (The Campbell Collaboration, X) en bestaat uit volgende elementen:

- 1 Een beschrijving van de inclusie- en exclusiecriteria die aangeven welke studies werden opgenomen dan wel uitgesloten in het onderzoek. Doorgaans wordt toegelicht aan welke karakteristieken de studies wel dan niet mogen voldoen. Hoe de keuze wordt gemaakt, bijvoorbeeld louter op basis van de titel, het abstract of een combinatie, dient eveneens te worden besproken (The Campbell Collaboration, 2001).
- 2 Eveneens wordt ook verwacht dat de onderzoeker in kwestie stilstaat bij de zoekstrategie die werd aangewend in de systematische review. Daarbij dient specifiek aandacht te worden besteed aan de databanken en eventueel andere bronnen die werden geconsulteerd voor het verzamelen van relevante studies. Ook de gebruikte trefwoorden worden normaliter vermeld (The Campbell Collaboration, 2001).
- 3 In derde instantie wordt het selectieproces beschreven. Daarbij wordt melding gemaakt van het aantal treffers en de verschillende stappen die werden doorlopen bij het in- of uitsluiten van publicaties (The Campbell Collaboration, 2001). Belangrijke paramaters die hierbij kunnen worden gebruikt zijn: jaartal, beschikbaarheid van volledige tekst, taal, relevantie van abstract etc. (Bryon, 2014). Het selectieproces wordt doorgaans ook schematisch weergegeven (The Campbell Collaboration, 2001).

Aan de hand van dergelijk onderzoeksprotocol zijn andere wetenschappers in staat om zelf de afweging te maken waar mogelijk sprake is van vooringenomenheid en in welke mate de algemene conclusies mogelijk daardoor zijn beïnvloed (The Campbell Collaboration, 2001).

Het vierde onderdeel van de review betreft een summier, doch volledige resultatenparagraaf. Daarbij dient de onderzoeker de studies te beschrijven en aan te geven welke mogelijke bias ze vertonen. De bekomen resultaten van de onderzoeken worden eveneens weergegeven (The Campbell Collaboration, X). De voorlaatste paragraaf, de discussierubriek, bestaat uit een samenvatting van de resultaten, een bespreking van de algehele volledigheid van de gevonden wetenschappelijke evidentie, de kwaliteit van het bewijs, de beperkingen en mogelijke vormen van bias in het onderzoek en de overeenkomsten of verschillen met andere studies of reviews. Finaal, in de laatste stap, dient de onderzoeker in kwestie ook stil te staan bij de mogelijke implicaties voor de praktijk (The Campbell Collaboration, X).

4.2.2 Motivering van de keuze

Zoals hierboven werd toegelicht bepalen de onderzoeksvragen de onderzoeksstrategie. Afhankelijk van de centrale vraagstelling kan worden gopteerd voor een vijftal onderzoeksstrategieën (Hardyns & Vander Beken, 2017). Echter, niet elk onderzoek leent zich tot elk van deze mogelijkheden. Het spreekt voor zich dat geen kwalitatieve strategie wordt gebruikt, wanneer het doel van het onderzoek erin bestaat om kwantitatieve gegevens te verzamelen. Ook in dit onderzoek werd de strategie afgestemd op de centrale vragen, waarbij een bureauonderzoek de meest evidente keuze bleek. Het doel van de studie bestond er namelijk in een duidelijk zicht te krijgen op de potentiële bevoordeling van vrouwen bij de straftoemeting en hoe het zich uit in de uiteindelijk straf die wordt opgelegd, alsook welke hypothesen momenteel voldoende evidentie vinden in de wetenschap. Dit impliceert een studie van bestaand onderzoekmateriaal, wat per definitie een literair onderzoek uitmaakt.

Een bureauonderzoek is evenwel ruim, en ook binnen deze strategie bestaan er meerdere richtingen die de onderzoeker in kwestie kan inslaan. De auteur kan het bestaande onderzoeksmateriaal aanwenden hetzij als kennisbron, hetzij als databron. In het eerste geval betreft het een louter literatuuronderzoek, waarbij een eigen reflectie wordt gemaakt op de bevindingen van anderen. In het tweede geval maakt de onderzoeker eigen analyses op door anderen verzameld materiaal (Hardyns & Vander Beken, 2017). In deze masterscriptie werd expliciet de keuze gemaakt voor een literatuuronderzoek. De kennis, geproduceerd door andere wetenschappers, wordt hierbij louter gebruikt voor het genereren van een stand van zaken met een eigen kritische reflectie (kennisbron). Het bestaand onderzoek omtrent (on)gelijke bestraffing tussen man en vrouw wordt onder de loep genomen: kan er wetenschappelijke evidentie worden gevonden voor het fenomeen en de hypothesen?

Er werd uitdrukkelijk niet gekozen voor het maken van eigen analyses (databron), om volgende redenen:

- 1 Een eigen analyse van vonnissen en arresten evenals bestaande (statistische) onderzoeken controleren op storende variabelen die de betrokken onderzoeker niet in rekening bracht, wijkt af van het vooropgestelde doel. De onderzoeksvragen zijn op zo'n manier geformuleerd dat de doelstelling erin bestaat om de resultaten van bestaand onderzoek kritisch te bekijken, en geenszins om opnieuw een gelijkaardige analyse uit te voeren, waarbij de resultaten van voorgaand onderzoek worden bevestigd, dan wel betwist.
- 2 Vaak wordt niet gespecificeerd in onderzoek welke data exact werden aangewend, wat een eigen analyse bemoeilijkt. Bovendien worden de resultaten niet steevast weergegeven in de onderzoeksrapporten, wat vergelijking bemoeilijkt. Deze twee elementen bemoeilijken een betrouwbare analyse.

Binnenin dit literatuuronderzoek kon evenwel opnieuw een keuze gemaakt worden tussen verschillende mogelijkheden. Er kon worden geopteerd voor een narratieve review, een systematische review, of een meta-analyse. Er werd gekozen voor een systematische review.

Binnen een niet-exacte wetenschap als de criminologie kunnen resultaten nooit 100% uitsluitend geven. Storende variabelen zullen altijd hun weerslag hebben op de bevindingen, hetzij doordat het een invloed betreft waarvan we ons (nog) niet bewust zijn, hetzij omdat de onderzoekers in kwestie beperkt zijn in budget en niet in de mogelijkheid verkeren om elke potentiële negatieve invloed uit te sluiten (Pauwels, 2017). Dit weerhoudt wetenschappers er evenwel niet van om steeds maximale kwaliteit van onderzoek voorop te stellen, en waar mogelijk, invloeden van buitenaf zoveel mogelijk uit te sluiten. Methodologisch en kwalitatief gezien kan daarbij een onderscheid worden gemaakt tussen een narratieve review, een systematische review en een meta-analyse. Daar waar een narratieve review, net zoals een systematische review, hoofdzakelijk een stand van zaken van de beschikbare literatuur betreft (Cochrane Belgium, 2018), verschilt ze van de methodiek in die zin dat een narratieve review niet over een duidelijke methodenparagraaf beschikt met toelichting van de studietoetsselectie, en evenmin een duidelijk gestructureerde kwaliteitscontrole van de opgenomen studies heeft (Hardyns & Vander Beken, 2017). Deze elementen verhogen vanzelfsprekend de kwaliteit van het desbetreffende onderzoek.

Daarnaast kon nog worden geopteerd voor een meta-analyse, methodologisch gezien de kwalitatief sterkste variant op bureauonderzoek. Bij deze methodiek worden bestaande analyses onderworpen aan een extra controle op mogelijke storende variabelen (Crowther et al., 2010). Dergelijke studies zijn relevant voor het inschatten van de bewijswaarde maar niettemin, in het licht van de onderzoeksdoelstelling (conclusies trekken uit bestaand onderzoek omtrent (on)gelijke bestraffing tussen man en vrouw, dat voldoet aan een zekere wetenschappelijke standaard), niet de meest aangewezen strategie.

4.3 Onderzoeksprotocol

Zoals uit de voorgaande paragrafen blijkt, wordt een systematische review van de Campbell Collaboration doorgaans gestart met een duidelijk overzicht omtrent de thematiek. In dit geval betreft het centrale fenomeen dispariteit in straftoemeting, en meer bepaald de rol van het geslacht van de dader. Hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk een. Daarnaast dienen ook de onderzoeksvragen duidelijk te worden weergegeven. Hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk twee. Het derde centrale element in een systematische review betreft het onderzoeksprotocol. De onderdelen - de exclusie- en inclusiecriteria, de zoekstrategie en het eigenlijke selectieproces - eigen aan dit onderzoek, worden achtereenvolgens beschreven.

4.3.1 Exclusie- en inclusiecriteria

Om te kunnen bepalen welke studies deel konden uitmaken van de review en welke niet, werden een aantal voorwaarden opgesteld. Deze criteria werden opgedeeld in twee categorieën, namelijk de vormelijke en inhoudelijke aspecten waaraan de publicaties dienen te voldoen.

4.3.1.1 Vormelijke voorschriften

Vormelijk diende elk onderzoek te beschikken over zowel een relevante titel als een relevant abstract. De eerste selecties van studies in de databanken zou aan de hand hiervan worden gemaakt.

Daarnaast was ook de aanwezigheid van een elektronische volledige tekst - niet-betalend - een voorwaarde. Onderzoek waarvan enkel een samenvatting of iets gelijkaardig ter beschikking was, zou worden uitgesloten om eventuele interpretatiefouten te vermijden.

De derde voorwaarde betrof de taal. Er werd uitsluitend gezocht op Engelstalige publicaties. Het ontbreekt in de huidige wetenschappelijke literatuur nog geheel aan grootschalig en succesvol Belgisch onderzoek naar dispariteit in straftoemeting (Declerck, 2011).

Ook kan worden gesteld dat niet officieel gepubliceerd materiaal geen deel kon uitmaken van dit onderzoek. Dergelijke studies hebben namelijk geen enkele vorm van review doorlopen, waardoor weinig tot geen zekerheid bestaat over de kwaliteit ervan (Crowther et al., 2010). De databanken die uiteindelijk werden aangewend, Scopus en Web of Science, namen evenwel uitsluitend studies op die aan een grondige peer review waren onderworpen (Elsevier, 2016; Web of Science, 2018), waardoor de kwaliteit van de studies die deel uit maakten van de zoekresultaten, kon worden gegarandeerd.

Temporele restricties met betrekking tot de publicatiedatum van het onderzoek, werden daarentegen niet voorzien.

4.3.1.2 Inhoudelijke voorschriften

In het eerste hoofdstuk werd een definiëring gegeven van straftoemeting en het daaruit volgende fenomeen dispariteit in straftoemeting tussen man en vrouw. Daarbij werd de uiteindelijke strafoplegging beschreven als resultaat van een denkproces (strafvorming) dat leidt tot een beslissing (strafbeslissing), die moet worden gemotiveerd (strafmotivering) (Schoep, 2008) door een vonnis- en feitenrechter (Vander Beken & Balcaen, 2009). Deze definitie werd doorgetrokken naar dit onderzoek. De inconsistentie in behandeling tussen man en vrouw binnen het justitieel apparaat mocht in de desbetreffende studies uitsluitend betrekking hebben op de straftoemetingsbeslissing. Beslissingen betreffende strafvordering en strafuitvoering, alsook administratieve uitspraken maakten hier bijgevolg geenszins deel van uit en werden geëlimineerd. In het verlengde hiervan werden beslissingen door juryleden in het kader van de straftoemeting eveneens uitgesloten.

Het tweede criterium dat werd aangewend hangt hier nauw mee samen. De gerechtelijke oordeelsvorming door de vonnis- of feitenrechter diende namelijk een authentieke strafrechtelijke uitspraak uit te maken. Studies met een experimenteel onderzoeksopzet,

waarbij hypothetische praktijksituaties worden voorgelegd aan rechters, werden bijgevolg uitgesloten. Bij dergelijke onderzoeken wordt de rechter in kwestie doorgaans een praktijksituatie voorgelegd, waarbij hem of haar wordt gevraagd om, in geval van gelijke omstandigheden en onder controle van wettelijke en andere buitenwettelijke factoren, een man en vrouw te bestraffen. De uiteindelijke sanctie die denkbeeldig wordt opgelegd, wordt vervolgens vergeleken voor man en vrouw (Herzog & Oreg, 2008). Dergelijke designs lijken beloftevol om eventuele strengere bestraffing van mannen na te gaan. Gegeven de mogelijkheid om maximale gelijksoortige omstandigheden op te stellen, kan een zo groot mogelijke controle worden gehouden over de storende juridische en extrajuridische variabelen. Echter, het onderzoeksopzet is niet zonder gevaar. Respondenten hebben vaak de neiging sociaal wenselijk te antwoorden, wat de resultaten beïnvloedt (Tijmstra & Brinkman-Engels, 1978). Vanuit deze optiek werd dan ook de beslissing genomen om geen studies op te nemen waarbij gebruik werd gemaakt van fictieve casussen die werden voorgelegd aan feitelijke strafrechters. Ook onderzoeken waarbij laatstejaars studenten rechten werden bevraagd aan de hand van fictieve casussen, maken bijgevolg geen deel uit van dit onderzoek. Onderzoek van Feld (2003) zou namelijk uitgewezen hebben dat competentie en vaardigheid een rol spelen bij die uiteindelijke strafbeslissing (Backers, 2013). Bovendien zijn zij geen benoemde vonnis- en feitenrechters, wat ook het eerste criterium zou schenden.

‘Dispariteit tussen man en vrouw’ suggereert eveneens dat de dossiers die werden onderzocht, betrekking dienden te hebben op daders ouder dan achttien jaar. In België alsook andere landen worden jongeren (grotendeels) onttrokken aan het strafrecht en vallen zij onder het jeugdrecht. Het jeugdrecht heeft een andere finaliteit dan het strafrecht (Van Den Wyngaert, 2014), waardoor deze doelgroep wordt uitgesloten van het onderzoek. De concepten ‘man’ en ‘vrouw’ impliceren biologisch geslacht en geenszins genderidentiteit. Bestaand onderzoek naar dispariteit hanteert namelijk geboortegeslacht als vertrekpunt.

In lijn hiervan werd ook de voorwaarde gesteld dat het onderzoek uitdrukkelijk betrekking diende te hebben op het geslacht van de dader in kwestie. Zoals reeds eerder werd vermeld zijn ook het biologisch geslacht van de rechter in kwestie (Boyd & Nelson, 2017; Coontz, 2000), het slachtoffer (Cury et al., 2004) en de advocaat (Kingsnorth et al., 2013) potentiële beïnvloedende factoren. Deze zouden evenwel worden uitgesloten van het onderzoek, vermits de focus van deze studie wordt gelegd op de dader.

Verder kunnen ook voorwaarden worden gesteld wat betreft de resultaten die de studies dienden te genereren. In het licht van de onderzoeksvragen werd uitdrukkelijk gezocht naar studies met empirische resultaten voor (on)gelijke bestrafing tussen man en vrouw:

- Voor een of meerdere strafsoorten
- En/of voor een of meerdere strafmaten
- En/of voor een of meerdere strafmodaliteiten
- En/of voor verschillende misdrijven
- En/of de verklarende hypothesen, opgesomd in hoofdstuk een.

In geen geval werden kwalitatieve studies toegelaten. Het doel bestond erin na te gaan of er statistische evidentie kon worden gevonden voor discriminerende bestrafing tussen man en vrouw en voor de verklarende hypothesen die momenteel voor handen zijn.

Er kon geen voorwaarde worden gesteld voor random samples, vermits publicatie van strafrechtelijke vonnissen niet gebruikelijk is in elke regio of land, zoals in China (Lu et al., 2013).

Analoog aan onderzoek van Daly en Bordt (1995), een van de weinig systematische publicaties naar de rol van het geslacht van de dader in straftoemetingsonderzoek, werd de ook voorwaarde gesteld dat de desbetreffende studies gebruik dienden te hebben gemaakt van statistische methoden. Een verdere specificatie van die methodiek werd niet gemaakt. Er

werd bewust ervoor geopteerd om uitsluitend in een laatste fase de kwaliteit van de onderzoeken te beoordelen bij de resterende studies. Er zou in de resultatenparagraaf expliciet aandacht worden besteed aan de betrouwbaarheid van de studies in deze review.

Als volgend voorschrift werd gesteld dat de betrokken studies gecontroleerd dienden te zijn op (mogelijk storende) factoren. Er werd vereist dat het effect van geslacht op de straftoemeting uitsluitend kon worden toegeschreven aan deze variabele, en niet aan andere wettelijke en buitenwettelijke factoren. Naast de factor biologisch geslacht, kunnen ook andere kenmerken (van de dader) de straftoemeting beïnvloeden, alsook juridische factoren, zoals de ernst van het misdrijf en het strafblad van de betrokkene (Walker, 1985). Het hoeft weinig betoog dat een dergelijke voorwaarde wordt gesteld om te vermijden dat mogelijke gevonden effecten van biologisch geslacht op de gerechtelijke oordeelsvorming waren gestuurd door de aanwezigheid van andere, mogelijk beïnvloedende factoren.

Geografische beperkingen werden niet opgelegd. Straftoemetingsvrijheid is in heel wat landen gebruikelijk (Declerck, 2011), wat mogelijk leidt tot ongelijke bestraffing in het algemeen en specifiek voor mannen en vrouwen. Door wereldwijd onderzoek op te nemen konden eventuele geografische verschillen tussen landen onderling worden vastgesteld. Hoewel aanvankelijk geen temporele restricties werden opgelegd, werd er nadien wel voor geopteerd om tijdsgebonden voorwaarden op te leggen. Echter, niet voor de datum van publicatie, wel voor de tijdsperiode van de dataverzameling. Het onderzoeksmateriaal van de desbetreffende studie diende te dateren na het jaar 1990. Het doel van het onderzoek bestond er namelijk onder meer in om na te gaan of er momenteel sprake is van dispariteit in straftoemeting tussen man en vrouw. Vermits strafrechtelijke principes en apparaten evolueren in tijd en ruimte, boden de meest recente studies de grootste garantie dat, indien het fenomeen zich (niet) voordeed op een bepaalde plaats en tijdstip, deze bevindingen vandaag nog steeds zouden gelden.

Initieel werd als laatste criterium gesteld dat het onderzoeksmateriaal van de desbetreffende onderzoekers afkomstig diende te zijn van een plaats of regio waar geen dispariteit-beperkende maatregelen van toepassing zijn. Dit hield in dat bijvoorbeeld studies die na de invoer van straftoematingsrichtlijnen, wilden nagaan of er een gunstig effect was voor het verschil in straftoemeting tussen man en vrouw, zouden worden geëlimineerd. Echter, van deze voorwaarde werd uiteindelijk afgezien. Uit de context die in het merendeel van de onderzoeken werd geschetst kon worden afgeleid dat heel wat regio's reeds restricties opleggen, die de straftoematingsvrijheid beperken. Het leek bijgevolg veeleer relevant om de straftoematingscontext van opgenomen studies mee te geven in de resultaten, dan op zoek te gaan naar studies waarbij de omstandigheden van de straftoematingsvrijheid en eventuele beperkte maatregelen identiek waren.

4.3.2 Zoekstrategie

Eerder werd vermeld dat doorgaans door elke auteur van een systematische review aandacht besteed aan de specifieke zoekstrategie, namelijk de gebruikte databanken en trefwoorden.

4.3.2.1 Databanken

In het onderzoeksprotocol wordt doorgaans vermeld welke databanken werden doorzocht bij de studietoetsselectie, met het oog op maximale transparantie. Gezien de grote hoeveelheid aan beschikbare wetenschappelijke databases diende vanzelfsprekend een keuze te worden gemaakt.

Doordat het aantal databanken wereldwijd groot is, maar niettemin vaak betalend, werd ervoor geopteerd om allereerst het arsenaal van databanken, gratis aangeboden door Universiteit Gent, te doorzoeken. Daarbij viel de uiteindelijke keuze op twee databases, namelijk Web of Science en Scopus, en werd mee bepaald door factoren als domein, data van de publicaties, beschikbaarheid van volledige tekst, etc.

4.3.2.1.1 Web of Science

De citatiedatabank Web of Science (Decorte, Tieberghien, & Petintseva 2015), is een database die wereldwijd wordt aangewend voor het consulteren van wetenschappelijk onderzoek. De database is multidisciplinair, wat impliceert dat de uitgaven zich over meerdere domeinen uitstrekken, waaronder de studie van het rechtspreken. Meer dan 59 miljoen publicaties over een periode van meer dan honderd jaar, afkomstig uit meer dan 33 000 objectieve wetenschappelijke tijdschriften alsook talrijke boeken en documenten uitgegeven naar aanleiding van wetenschappelijke conferenties, worden beschikbaar gesteld. De oudste uitgave dateert reeds van 1898 (Clarivate Analytics, 2018). De wetenschappelijke kwaliteit en de neutraliteit van de publicaties die deel uitmaken van de databank worden gegarandeerd door een onafhankelijk team van professionals die de rapporten aan een strikt evaluatieproces onderwerpen (Web of Science, 2018).

4.3.2.1.2 Scopus

Net als Web of Science vormt ook de database Scopus, citatie- en abstractdatabase (Elsevier, 2018), een databank die wetenschappelijk materiaal ter beschikking stelt over meerdere domeinen (Elsevier, 2018). Vijfentwintig procent van de uitgaven heeft betrekking op de sociale wetenschappen, waar het fenomeen dispariteit in straftoemeting deel van uitmaakt (Elsevier, 2016). Hoewel het beschikbare materiaal van Scopus gelijkaardig is aan dat van Web of Science (artikels uit wetenschappelijke tijdschriften, boeken en documenten naar aanleiding van een wetenschapconferentie) (Elsevier, 2018), verschilt de database in omvang. De database heeft een groter bereik (Falagas, Pitsouni, Malietzis, & Pappas, 2008), zijnde meer dan 64 miljoen publicaties en meer dan 130 000 boeken (Elsevier, 2016). Ook deze databank onderwerpt haar publicaties aan een peer-review om de wetenschappelijke kwaliteit en onpartijdigheid te waarborgen. Net als bij de databank Web of Science, kon via de SFX-verbinding van Universiteit Gent ruim toegang worden verkregen tot volledige tekst en abstracts.

4.3.2.2 Gebruikte trefwoorden

Om op transparante wijze te kunnen weergeven hoe de studies werden teruggevonden, vormt een overzicht van de gebruikte trefwoorden eveneens een vereiste. Er dient een duidelijk overzicht te worden gegeven van de zoektermen die werden aangewend bij het raadplegen van de voornoemde databanken. Voor het bepalen van de zoektermen werd als volgt te werk gegaan:

Bij het maken van de literatuurstudie (hoofdstuk een) werden eerder al bronnen geraadpleegd omtrent de centrale thematiek, dit aan de hand van de databank Google Scholar. Deze publicaties werden gezocht op basis van willekeurig bedachte termen, wat leidde tot een eerste lijst van centrale begrippen op basis van titels. In tweede instantie werd de bibliografie van elk van deze bronnen geconsulteerd om de opsomming verder uit te breiden.

De lijst van begrippen was relatief omvangrijk, maar kon niettegenstaande wel worden ingedeeld in vier clusters:

	KERNWOORDEN	
CLUSTER 1: Geslacht	sex gender woman and man women and men female and male	(sex*) (gender*) (woman and man) (women and men) (male* and female*)
CLUSTER 2: Straftoemeting	sentencing penalty punishment judicial decision sanction judicial treatment	(sentenc*) (penal*) (punish*) (jud* deci*) (sanction*) (jud* treat*)
CLUSTER 3: Straffen	parole imprisonment incarceration probation community service electronic monitoring	(parole) (imprison*) (incarcerat*) (probation) (“community service”) (“electronic monitoring”)

CLUSTER 4: Het fenomeen	disparity (disparity) discrepancy (discrepan*) discrimination (discrimina*) gap (gap) inequality (inequal*) difference (differ*) equality (equal*) similarity (similar*) lenient (lenient*) severe (sever*)	Criminal Justice System ("justice system") court (court*) judge (judg*)
-----------------------------------	--	--

Tabel 1: gebruikte trefwoorden

Op basis van deze vier clusters werd een combinatie gemaakt van trefwoorden. De eerste cluster werd gecombineerd met de tweede, derde en vierde cluster. Dit leidde tot volgende zoekstrategieën:

- 1 (sex* OR gender* OR woman and man OR women and men OR male* and female*)
AND (sentenc* OR penal* OR punish* OR jud* deci* OR sanction* OR jud* treat*)
- 2 (sex* OR gender* OR woman and man OR women and men OR male* and female*)
AND (parole OR imprison* OR incarcerat* OR probation OR "community service"
OR "electronic monitoring")
- 3 (sex* OR gender* OR woman and man OR women and men OR male* and female*)
AND ("justice system" OR court* OR judg*) AND (disparity OR discrepan* OR
discrimina* OR gap OR inequal* OR differ* OR equal* OR similar* OR lenient* OR
sever*)

De zoekfuncties werden doelbewust beperkt tot deze drie strategieën. Meerdere combinaties waren mogelijk, maar niettemin overbodig door overlap. De specifieke combinaties werden in beide databanken ingegeven, waarbij uitdrukkelijk werd aangegeven dat de opgegeven termen uitsluitend betrekking dienden te hebben op de titels. Er kan namelijk worden verwacht dat in kwaliteitsvol wetenschappelijk onderzoek de centrale termen in de titel worden vermeld.

Belangrijk hierbij is dat niettegenstaande zowel door de databank Web of Science als door de database Scopus het gebruik van booleaanse operatoren en jokertekens wordt erkend, de invulling ervan enigszins divergeert. Daar waar elke zoekfunctie in Web Of Science in zijn geheel kon worden ingevoerd, werden de voornoemde zoekstrategieën in Scopus stapsgewijs manueel doorgevoerd, vermits langere zoekfuncties beperkt werden ondersteund door de databank. Bij deze laatste werkwijze werd evenwel rekening gehouden met de vooropgestelde combinatie van termen en de betekenis van de operatoren ‘AND’ en ‘OR’³⁾.

Bovendien had elke database eigen voorschriften omtrent de positie van de operatoren en tekens, waardoor de plaatsing van de haakjes in beide databanken - automatisch - verschilt.

4.3.3 Het selectieproces

In april 2018 werden aan de hand van voornoemde drie zoekfuncties de twee databanken, Web of Science en Scopus, doorzocht op relevante publicaties. De database Web of Science leverde een totaal aantal treffers van 1258 publicaties op, de database Scopus een hoeveelheid van 1583. In totaal leverde de zoekstrategie in beide databanken 2841 wetenschappelijke uitgaven op. Voor het verwijderen van de duplicaten werd het programma Endnote aangewend, waarna nog een totaal van 1635 studies resteerden.

Uit de lijst met trefwoorden kon reeds worden afgeleid dat verscheidene termen worden aangewend in de literatuur om het fenomeen dispariteit in straftoemeting, en meerspecifiek de rol van het geslacht te beschrijven. Een omvangrijk aantal treffers was bijgevolg onafwendbaar. Echter, de algemene woordenschat leidde eveneens tot een groot aantal treffers die geen betrekking hadden op de thematiek.

³⁾ Bij wijze van illustratie: De eerste zoekfunctie bestaat uit twee delen. Elke term uit het eerste segment werd afzonderlijk gekoppeld aan elk van de elementen uit het tweede deel. Dit proces werd herhaald voor elk van de drie zoekfuncties in de databank Scopus. De zoekresultaten werden nadien samengevoegd.

Vanuit deze optiek, alsook tijdsoverwegingen werd ervoor geopteerd om het aantal treffers in eerste instantie terug te voeren aan de hand van een selectie op basis van titel. De studies met titels waarvan het onderwerp enige relevantie suggereerde voor dit onderzoek werden behouden. Concreet betekent dit dat alle studies die betrekking hadden op ‘straftoemeting bij mannen en vrouwen’ werden bewaard. De publicaties die deel uitmaakten van de zoekresultaten, maar geenszins in verband stonden met ‘strafrechtelijke oordeelsvorming bij mannelijke en vrouwelijke daders’, werden verwijderd uit de selectie⁴⁾. Deze studies hadden namelijk geen relevantie voor het desbetreffende onderzoek. De uitgaven met titels die onvoldoende uitsluitsel gaven over de inhoud van de publicatie werden zekerheidshalve niet uitgesloten.

Na deze schifting stond de teller van het aantal publicaties op 332 studies, waarvan 135 die toebehoorden aan de databank Scopus en 197 aan Web of Science.

Om de iets meer dan driehonderd uitgaven verder te elimineren werd vervolgens overgegaan tot een selectie op basis van abstracts. Van de 135 publicaties die deel uitmaakten van de database Scopus, hadden 20 uitgaven geen abstract en waren er 50 niet relevant. Deze studies werden bijgevolg uitgesloten. 55 abstracts werden wel relevant bevonden en werden behouden. De overige 11 studies beschikten niet over een abstract, maar hadden niettemin wel een Engelstalige fulltext. Uit deze 11 studies konden 5 relevante inleidingen worden gedestilleerd, waarna de studies werden behouden. De zes andere waren inhoudelijk niet pertinent, en werden verwijderd uit de selectie. Na deze schifting bedroeg het totaal aantal studies uit de databank nog 59. Van de 197 publicaties, afkomstig uit de databank Web of Science bleven na de selectie op basis van abstracts nog 80 publicaties over. 57 niet-relevante en 2 anderstalige abstracts werden verwijderd, alsook 28 studies die niet over een abstract

⁴⁾ Voorbeeld: de zoekfunctie ‘sex AND imprison*’ leidde tot een groot aantal zoekresultaten met betrekking tot de beleving van de gevangenisstraf door seksuele daders.

beschikten. Van de 48 studies die geen abstract hadden maar wel een fulltext, werden er 10 relevant bevonden op basis van de inleiding. Zij werden behouden. De overige 38 werden uitgesloten van het onderzoek. Het totaal aantal uitgaven na de selectie op basis van abstracts in beide databanken bedroeg 131.

De aanwezigheid van een relevant abstract volstond evenwel niet. Alvorens de eigenlijke studies te kunnen toetsen aan de vooropgestelde inclusie- en exclusiecriteria, diende te worden nagegaan voor welke publicaties een Engelstalige of Nederlandstalige elektronische niet-betalende fulltext beschikbaar was. Voor de database Scopus resteerden er na deze screening nog 33 studies. Voor de databank Web of Science bedroeg het aantal nog 62 publicaties. Samengeteld bleven voor beide databanken nog 95 studies over.

De laatste stap in het selectieproces omvat de toepassing van de exclusie- en inclusiecriteria. Van de 95 resterende treffers werd nagegaan of de betreffende studie voldeed aan de voornoemde vooropgestelde voorwaarden⁵⁾.

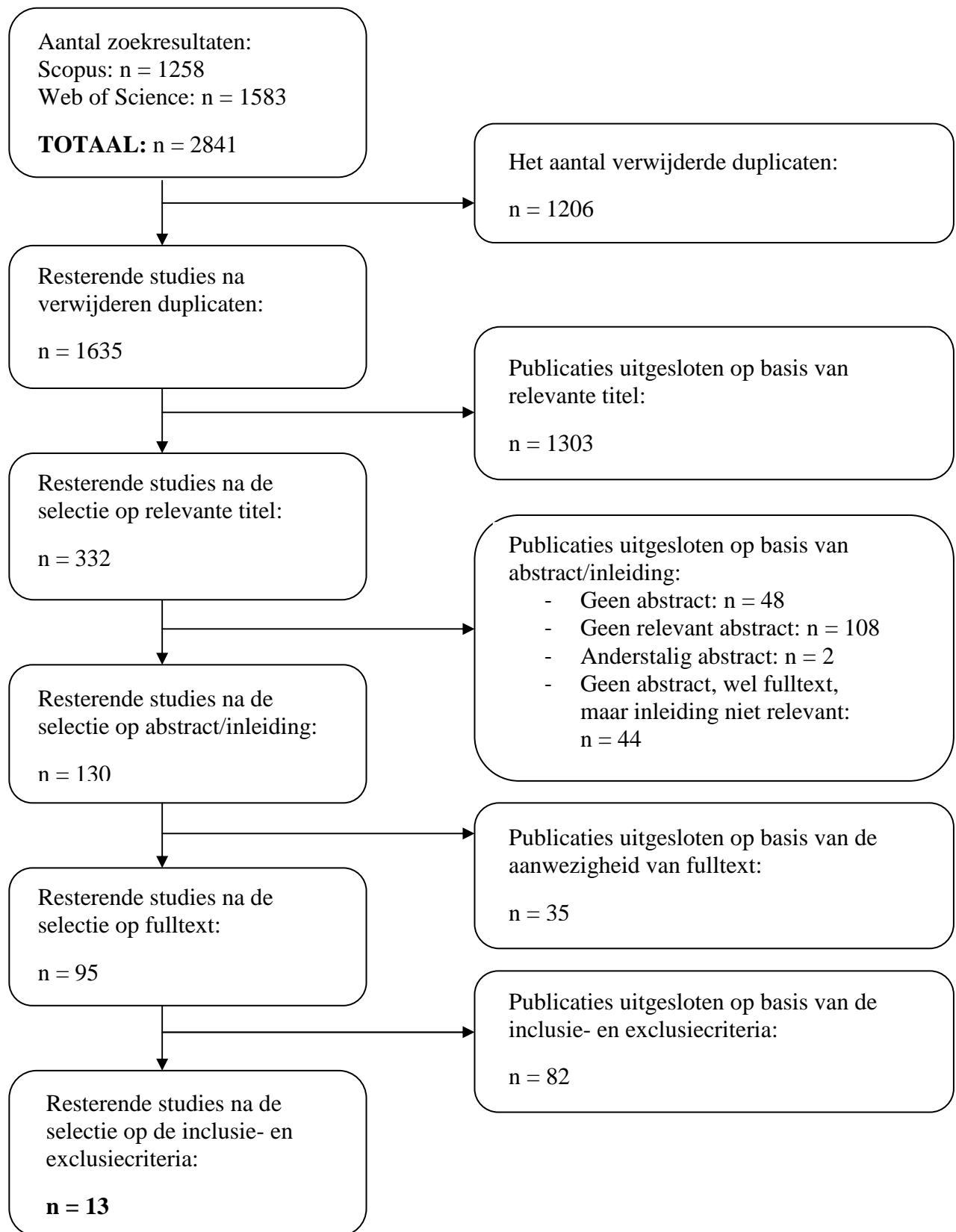
- Acht van de 95 studies had geen betrekking op de gerechtelijke oordeelsvorming door de rechter, maar betroffen studies naar de strafvordering en strafuitvoering of een combinatie ervan. Deze werden bijgevolg uitgesloten.
- Een studie maakte geen rechterlijke beslissing uit maar had betrekking op het oordeel van de juryleden. De publicatie werd bijgevolg uitgesloten.
- Drie andere studies maakten gebruik van hypothetische casussen, surveymateriaal of krantenartikelen, die geenszins authentieke dossiers betroffen, waardoor ook deze publicaties werden verwijderd uit de zoekresultaten.

⁵⁾ Voor de lijst met uitgesloten studies kan worden verwezen naar bijlage een, waar per criterium de publicaties werden opgesomd.

- Bij elf uitgaven hadden de onderzoekers in kwestie de rol van het geslacht in de straftoemeting bestudeerd bij minderjarigen, wat leidde tot eliminatie.
- Nog zestien studies werden verwijderd vermits de focus van de onderzoeken werd gelegd op de rol van het geslacht bij de straftoemeting van de rechter, het slachtoffer of de advocaat, en geenszins aandacht uitging naar het geslacht van de dader.
- Een studie werd uitgesloten omwille van een methodologische beperking. De sample met vrouwelijke daders was, volgens de onderzoeker, te klein om een betrouwbare vergelijking te kunnen maken tussen beide groepen.
- Uit de zoekresultaten werden eveneens acht studies verwijderd die methodologisch niet beantwoordden aan de voorwaarden. Er werd bij de studies geen gebruik gemaakt van een statistische test die een eventueel verschil in gerechtelijke oordeelsvorming voor mannen en vrouwen kon aantonen. Het betroffen uitsluitend beschrijvende inzichten.
- Nog elf andere studies werden uitgesloten omdat de onderzoeken statistische tests bevatten waarbij de onafhankelijke variabele geslacht werd getoetst, maar geenszins los van andere demografische variabelen zoals etniciteit of de variabele werd wel afzonderlijk getoetst, maar niettemin niet individueel weergegeven.
- In een laatste fase werden nog eens vierentwintig publicaties uit de zoekresultaten geschrapt. In deze studies dateerde het gebruikte onderzoeksmateriaal, de authentieke strafrechtelijke uitspraken, van voor 1990.

Na de toetsing aan de inclusie- en exclusiecriteria resteerden nog een totaal van 13 van de 95 zoekresultaten. Deze dertien studies maakten uiteindelijk deel uit van de systematische review in dit onderzoek.

4.3.4 Schematische weergave van het selectieproces

Figuur 1: Het selectieproces van de publicaties

4.4 Besluit

Het doel van dit hoofdstuk bestond erin inzicht te verschaffen in de methodologie die in het onderzoek werd aangewend. Om zicht te krijgen op eventuele inconsistente bestraffing tussen mannen en vrouwen, werd geopteerd voor een systematische review. Dit is een vorm van literatuurstudie die op gestructureerde wijze gebeurt, en waarbij het selectieproces van de gebruikte studies op transparante wijze wordt weergegeven. Daarbij wordt, voor onderzoek binnen de sociale wetenschappen, doorgaans gebruik gemaakt van het format van de Campbell Collaboration, dat voorschrijft welke elementen vereist zijn om een goede systematische review te maken. De keuze voor een systematische review werd mee ingegeven door kwaliteitsredenen alsook een beperking in tijd.

In tweede instantie werd overgegaan tot de eigenlijke invulling van de methodologie. Allereerst werd het onderzoeksprotocol uiteengezet, met de inclusie- en exclusiecriteria. Concreet werd verduidelijkt aan welke voorwaarden de publicaties dienden te voldoen om deel te kunnen uitmaken van de review. De vormelijke voorschriften betroffen: relevante titel en abstract en een elektronische Engelstalige of Nederlandstalige niet-betalende volledige tekst die officieel werd gepubliceerd. Inhoudelijk diende de studie te focussen op de straftoemeting door de feiten- of vonnisrechter, waarbij authentieke veroordelingen werden bestudeerd. De uitspraak diende betrekking te hebben op meerderjarige mannelijke en vrouwelijke daders. Er werd vereist dat het statistisch onderzoek betref naar het geslacht van de dader in de gerechtelijke oordeelsvorming, waarbij werd gecontroleerd voor mogelijke storende (buiten)wettelijke variabelen. Het onderzoeksmateriaal diende daarenboven te dateren van na 1990. Daarna werd de zoekstrategie besproken. De databanken Web of Science en Scopus, werden toegelicht, ook de drie zoekfuncties werden weergegeven. Finaal werd het selectieproces beschreven waarbij de plusminus 1600 studies werden geëlimineerd tot een 13-tal uitgaven. Het selectieproces werd daarbij schematisch weergegeven.

5 Resultaten

5.1 Inleiding

In het voorgaande onderdeel van deze scriptie werd uitgebreid aandacht besteed aan de methodologie. Allereerst werd een algemeen kader geschetst van wat een systematische review inhoudt en welke centrale onderdelen vereist zijn bij dergelijke onderzoeksstrategie. Ook de keuze voor de systematische review als onderzoeksstrategie werd gemotiveerd. In tweede instantie werd het eigenlijke onderzoek ingeleid, waarbij het onderzoeksprotocol van de studie werd toegelicht, met centraal de in- en uitsluitingscriteria, de zoekstrategie en het eigenlijke selectieproces. Op transparante wijze werd toegelicht welke onderzoeken werden opgenomen, dan wel uitgesloten van deze studie. Het totaal aantal resterende studies na de dataselectie bedroeg 13 studies.

Eens de schifting was voltrokken, werd de eindselectie van studies geanalyseerd. In deze rubriek, de resultaten, worden de feitelijke bevindingen weergegeven. Wat kon in de literatuur worden teruggevonden omtrent ongelijke bestraffing tussen man en vrouw? Worden mannen anders, en proportioneel gezien meer bestraft en genieten zij minder modaliteiten dan vrouwen? Voor welke feiten gelden de bevindingen en kunnen er verschillen worden opgemerkt tussen de misdrijven onderling? En wat met de evidentie voor de mogelijke verklarende hypothesen (zie hoofdstuk een) van het fenomeen?

Het doel van dit hoofdstuk bestaat erin summier, doch volledig, weer te geven welke resultaten de studies opleverden omtrent voornoemde vragen. De dertien publicaties worden achtereenvolgens besproken, ingedeeld volgens de regio's Westen, Oosten en Noorden. Concreet wordt aandacht besteed aan de vaststellingen die betrekking hadden op de strafsoort, strafmaat en de verschillende misdrijven evenals de verklarende hypothesen. Elke studies wordt eveneens voorzien van een noot omtrent de betrouwbaarheid van de publicatie.

5.2 De opgenomen studies

Regio	Publicatie
Westen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koepfel, M. D. H. (2014). Gender Sentencing of Rural Property Offenders in Iowa. <i>Criminal Justice Policy Review</i>, 25(2), 208-226. 2. Doerner, J. K., & Demuth, S. (2014). Gender and Sentencing in the Federal Courts: Are Women Treated More Leniently? <i>Criminal Justice Policy Review</i>, 25(2), 242-269. 3. Butcher, K. F., Park, K. H., & Morrison Piehl, A. (2017). Comparing Apples to Oranges: Differences in Women's and Men's Incarceration and Sentencing Outcomes. <i>Journal of Labor Economics</i>, 35(1), 202-234. 4. Griffin, T., & Wooldredge, J. (2006). Sex-Based Disparities in Felony Dispositions Before versus After Sentencing Reform In Ohio. <i>Criminology</i>, 44(4), 893-923. 5. Williams, M. R. (1999). Gender and Sentencing: An Analysis of Indicators. <i>Criminal Justice Policy Review</i>, 10(4), 471-490. 6. Rodriguez, S. F., Curry, T. R., & Lee, G. (2006). Gender Differences in Criminal Sentencing: Do Effects Vary Across Violent, Property, and Drug Offenses? <i>Social Science Quarterly</i>, 87(2), 318-339. 7. Steffensmeier, D., Painter-Davis, N., & Ulmer, J. (2017). Intersectionality of Race, Ethnicity, Gender, and Age on Criminal Punishment. <i>Sociological Perspectives</i>, 60(4), 810-833. 8. Brennan, P. K., & Spohn, C. (2009). The Joint Effects of Offender Race/Ethnicity and Sex on Sentence Length Decisions in Federal Courts. <i>Race and Social Problems</i>, 1(4), 200-217. 9. Spohn, C. (2013). The Effects of the Offenders Race, Ethnicity, And Sex on Federal Sentencing Outcomes in the Guidelines Era. <i>Law & Contemporary Problems</i>, 76(1), 75-104. 10. Doerner, J. K., & Demuth, S. (2010). The Independent and Joint Effects of Race/Ethnicity, Gender, and Age on Sentencing Outcomes in U.S. Federal Courts. <i>Justice Quarterly</i>, 27(1), 1-27.
Oosten	<ol style="list-style-type: none"> 11. Lu, H., Liang, B., & Liu, S. (2013). Serious Violent Offenses and Sentencing Decisions in China - Are There Any Gender Disparities? <i>Asian Journal of Criminology</i>, 8(3), 159-177. 12. Hartley, R. D., Kwak, D.-H., Park, M., & Lee, M.-S. (2011). Exploring Sex Disparity in Sentencing Outcomes: A Focus on Narcotics Offenders in South Korea. <i>International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology</i>, 55(2), 268-286.
Noorden	<ol style="list-style-type: none"> 13. Kruttschnitt, C., & Savolainen, J. (2009). Ages of Chivalry, Places of Paternalism: Gender and Criminal Sentencing in Finland. <i>European Journal Of Criminology</i>, 6(3), 225-247.

Tabel 2: de publicaties die deel uitmaken van de systematische review

5.3 De studies en hun uitkomsten

De studies die uiteindelijk deel uitmaken van de systematische review worden opeenvolgend per regio, het Westen, het Oosten en het Noorden, summier weergegeven. Op systematische wijze worden per studie volgende zaken besproken: het onderzoeksdoel, het gebruikte onderzoeksmateriaal, meer bepaald de strafrechtelijke uitspraken, de variabelen die in rekening werden gebracht evenals de methodologie die werd aangewend om het verschil te toetsten, en de uiteindelijke resultaten. De samenvatting wordt telkens afgesloten met een kritische noot.

Bij het onderdeel resultaten is het belangrijk om te vermelden dat niet elke studie uitsluitend het opzet had dispariteit in straftoemeting tussen mannelijke en vrouwelijke daders aan te tonen. Vaak betrof dit maar een van de vooropgestelde doelstellingen. Vanuit deze optiek werd ervoor gekozen om de resultaten hoofdzakelijk te beperken tot de bevindingen omtrent (on)gelijke bestraffing tussen man en vrouw, maar worden de overige vaststellingen niettemin summier vermeld, om selectiviteit in de bevindingen te vermijden. Volledigheidshalve kan ook worden meegedeeld dat onderzoekers vaak een analyse uitvoerden met en zonder controlevariabelen. Op basis van het exclusie criterium ‘controlevariabelen’, werden de resultaten zonder controlefactoren weggelaten. De volledige samenvatting per studie is telkens gebaseerd op de studie zelf, met uitzondering van de noot.

5.3.1 Westen

1. Koepfel, M. D. H. (2014). Gender Sentencing of Rural Property Offenders in Iowa. *Criminal Justice Policy Review*, 25(2), 208-226.

Doel: De eerste studie stelde als doel voorop om dispariteit in straftoemeting tussen man en vrouw te bevestigen dan wel weerleggen, voor daders van vermogenscriminaliteit in vijf landelijke gebieden van Iowa, namelijk: Butler, Grundy, Guthrie, Keokuk, en Sac. Er werd geen melding gemaakt van eventuele wettelijk voorziene straftoemetingsrichtlijnen.

Data en methodologie: Een totaal van 571 dossiers daterend tussen 1 januari 1998 en 31 december 2008 werd bestudeerd met betrekking tot feiten van diefstal, fraude en verduistering, verkregen van de vijf regio's. Er werd gebruik gemaakt van drie afhankelijke variabelen, namelijk de beslissing tot een gevangenisstraf/opsluiting, de lengte van de gevangenisstraf, gemeten in dagen, en de grootte van de geldboete. Waar de eerste variabele werd gemeten aan de hand van een logistische regressie, werden de twee andere getoetst aan de hand van OLS-regressie. De demografische factoren die in rekening werden gebracht waren leeftijd, etniciteit, tewerkstelling, onderwijsniveau en burgerlijke staat. De wettelijke variabelen en controlefactoren behelsden het aantal eerdere veroordelingen en de ernst van het misdrijf. De verhouding vrouwen - mannen bedroeg 37 - 63%.

Resultaten: De logistische en OLS-regressie, met controlevariabelen, toonden aan dat voor elk van de extrajuridische variabelen, en dus ook geslacht, geen significant effect kon worden vastgesteld op het al dan niet opgelegd krijgen van een gevangenisstraf. Voor de lengte van de straf en de grootte van de geldboete waren de bevindingen identiek. Vrouwen bleken in geen geval significant minder een gevangenisstraf te worden opgelegd dan mannen, hadden geenszins een lagere strafmaat en kregen gelijke boetes als mannen.

Uit de resultaten leidt de onderzoeker af dat de ridderlijkheidhypothese en de idee van paternalisme niet kunnen worden bevestigd voor voornoemde regio's en misdrijven, daar geen dispariteit tussen man en vrouw kon worden vastgesteld. Deze bevinding wordt volgens de auteur bovendien versterkt wanneer de idee van de traditionele geslachtsrollen wordt vergeleken met de ernst van het misdrijf. Niet-gewelddadige eigendomsriminaliteit kan, volgens de auteur, in het licht van geslachtsrollen (vrouwen als zwakker, onderdaniger en weerlozer) worden gepercipieerd als 'typisch vrouwelijk'. Indien vrouwen beantwoorden aan dit rollenpatroon, zou dit per definitie moeten leiden tot een mildere bestraffing van niet-gewelddadige vrouwelijke daders, wat de bevindingen geenszins konden bevestigen.

Noot: De auteur bracht familiale verantwoordelijkheden zoals het hebben van kinderen niet in rekening. Daly (1989b) en Bickle en Peterson (1991) toonden hiervan de invloed aan op de gerechtelijke oordeelsvorming. Er werd tevens niet gecontroleerd voor jaartal, hoewel de data gespreid zijn over een termijn van tien jaar. Steffensmeier et al. (2017) wijzen op het belang ervan om trends uit te sluiten.

2. Doerner, J. K., & Demuth, S. (2014). Gender and Sentencing in the Federal Courts: Are Women Treated More Leniently? *Criminal Justice Policy Review*, 25(2), 242-269.

Doel: Het onderzoek van Doerner en Demuth (2014) had een tweeledig opzet. Allereerst wilden de auteurs nagaan of er een verschil is in straftoemeting tussen man en vrouw, rekening houdend met wettelijke en buitenwettelijke factoren. In tweede instantie had men tot doel om te onderzoeken in welke mate juridische en extrajuridische variabelen een gelijke dan wel afwijkende invloed hebben op de gerechtelijke oordeelsvorming bij enerzijds mannen en anderzijds vrouwen. De data die werden aangewend hadden betrekking op federale rechtbanken in de Verenigde Staten, allen gekend met het gebruik van straftoemetingsrichtlijnen.

Data en methodologie: De gegevens, daterend over de periode van 2001 tot en met 2003, werden verzameld bij het *Monitoring of Federal Criminal Sentences Program*, dat wordt beheerd door de United States Sentencing Commission. In totaal werd een sample van 109 181 zaken bestudeerd, met betrekking tot: gewelddadige misdrijven, drugsfeiten, white-collar of 'andere' feiten. De eerste afhankelijke variabele, de beslissing om al of niet een gevangenisstraf op te leggen, werd getest aan de hand van een logistische regressie. Op de tweede afhankelijke parameter, straf lengte (in maanden), werd een OLS regressie uitgevoerd. De kenmerken van de dader betroffen geslacht, etniciteit, leeftijd, niveau van onderwijs en het aantal afhankelijke personen van de beklagde/beschuldigde. De wettelijke factoren en controlevariabelen waren eerdere veroordelingen, de minimumstraf voorzien in de

straftoematingsrichtlijnen (bepaald aan de hand van het strafblad en de ernst van het misdrijf), de ernst van het misdrijf, het aantal feiten, al of niet schuldig gepleit hebben en *departure status* (afwijking van de straftoematingsrichtlijnen). Ook het jaartal van het dossier en de regio werden toegevoegd. De totale sample bestond uit 83% mannen en 17% vrouwen.

Resultaten: De eerste analyse betroffen beschrijvende statistieken zonder controlevariabelen. Bij de tweede test werd uitsluitend gecontroleerd voor de variabelen geslacht, etniciteit en leeftijd, en werden geenszins de wettelijke factoren toegevoegd. Uit deze analyse bleek dat vrouwen tot 74% minder een gevangenisstraf opgelegd, en was de strafmaat tot 50% lager. Bij de derde analyse werden de juridische variabelen mee in rekening gebracht, samen met de demografische factoren. Hier stelden de auteurs percentages vast van respectievelijk 39% en 23%, wat impliceert dat, onder controle van wettelijke variabelen, de percentages zo goed als zijn gehalveerd. In een laatste toets werden de overige demografische variabelen, aantal afhankelijken en onderwijsniveau bijgevoegd in de analyse. Vrouwen kregen tot 39% minder een gevangenisstraf opgelegd dan mannen. De strafmaat was gelijk. Bij alle bevindingen gold een p-waarde $<0,05$. Volledigheidshalve kan worden vermeld dat de andere variabelen die in rekening werden gebracht niet stevast eenzelfde invloed hadden. Etniciteit en onderwijsniveau bleken zowel voor mannen als vrouwen de keuze voor het al of niet opleggen van een gevangenisstraf als de strafteflengte significant te beïnvloeden. Eerdere veroordelingen zou daarentegen uitsluitend de kans op gevangenisstraf sturen voor beide geslachten, maar geenszins de lengte van die straf.

De bevindingen liggen volgens de auteurs in lijn met de *focal concerns* theorie, waarbij naast wettelijke factoren, ook buitenwettelijke factoren de straftoemeting beïnvloeden. Stereotypen omtrent geslacht en etniciteit hebben volgens de auteurs een sterk sturende rol in de gerechtelijke oordeelsvorming.

Noot: Omwille van gebrek aan gegevens werd niet gecontroleerd in de statistische tests voor de variabele sociaal economische status of tewerkstelling. De statistische relevantie van deze parameter werd in eerder onderzoek evenwel aangetoond (van Eijk, 2015). Ook het hebben van een partner werd niet meegenomen in de analyse, een variabele die volgens Freiburger (2010) wel degelijk de straftoemeting mee beïnvloedt.

3. Butcher, K. F., Park, K. H., & Morrison Piehl, A. (2017). Comparing Apples to Oranges: Differences in Women's and Men's Incarceration and Sentencing Outcomes. *Journal of Labor Economics*, 35(1), 202-234.

Doel: De studie van Butcher et al. (2017) is ietwat alternatief in die zin dat het centrale doel van het onderzoek er niet in bestond na te gaan in welke mate vrouwen minder zwaar worden bestraft dan mannen. Men wilde daarentegen aantonen in hoeverre 'milde' en 'strengere' rechters een al of niet verschillende invloed hebben op de berechting van vrouwelijke en mannelijke daders. Niettemin werd voor het bereiken van die doelstelling een analyse uitgevoerd waarbij werd nagegaan of er sprake was van ongelijke bestraffing tussen man en vrouw, alvorens te kunnen overgaan tot het uiteindelijke opzet. De studie werd uitgevoerd in Kansas, een van de vele regio's in de Verenigde Staten die een vorm van straftoemeting-richtlijnen hanteert. De data die werden aangewend hebben betrekking op misdaden ('*felonies*'), gaande van drugfeiten tot diefstalmisdrijven.

Data en methodologie: Er werd gebruik gemaakt van 119 081 strafrechtelijke vonnissen, die dateren tussen 1998 en 2011. In tegenstelling tot veel ander onderzoek, had een groot aandeel betrekking had op vrouwelijke daders, namelijk 65%. Statistische toetsen werden uitgevoerd voor twee afhankelijke variabelen, namelijk het al of niet opgelegd worden van een gevangenisstraf en de lengte van de gevangenisstraf in maanden. De demografische kenmerken betroffen geslacht, leeftijd en etniciteit. Wettelijke factoren en controlevariabelen die in rekening werden gebracht waren het type misdrijf, de ernst van de feiten, eerdere veroordelingen, de aanwezigheid van een publieke, private dan wel geen advocaat, het al of

niet vrijgelaten zijn op borgtocht, al of niet schuldig gepleit hebben en de evaluatie van de dader omtrent alcohol en druggebruik alsook zijn of haar mentale gezondheid. Voor het toetsen van een eventueel verschil in straftoemeting tussen man en vrouw werd een regressieanalyse gebruikt.

Resultaten: Onder controle van de andere variabelen kon worden vastgesteld dat vrouwen, in vergelijking met mannen, minder waarschijnlijk een gevangenisstraf werd opgelegd. De kans op een gevangenisstraf bedroeg tot 5,4 procent minder voor de vrouwelijke daders, in vergelijking met de mannen (p-waarde van $<0,001$). Ook in strafteugte kon een verschil worden opgemerkt, weliswaar beperkt. Er werden tot twee procent kortere straffen opgelegd voor de vrouwelijke daders (p-waarde van $<0,001$). Een tweede test, met semi-parametrische technieken, liet evenwel blijken dat ondanks de controle voor alle voornoemde variabelen, tot dertig procent van de bevonden verschillen in strafsoort en strafmaat tussen mannelijke en vrouwelijke plegers, niet kon worden verklaard door deze factoren. Vanuit deze optiek werd getoetst in welke mate de rechter, en meer bepaald een 'strengere' dan wel 'milde' rechter, mee de straftoemeting beïnvloedt. Uit de test bleek een 'strengere' rechter de kans op een gevangenisstraf voor mannen te verdubbelen, in vergelijking met een vijfde voor vrouwen. Minder strenge rechters bleken dan weer zowel mild te zijn ten aanzien van beide geslachten.

Gegeven het feit dat het hoofddoel van dit onderzoek er niet in bestond na te gaan of er verschil in straftoemeting is tussen man en vrouw, werd door de auteurs ook weinig aandacht besteed aan specifieke verklaringen voor dispariteit in straftoemeting tussen man en vrouw in se. Niettemin halen de onderzoekers wel aan dat de bestaande ridderlijkheidshypothese niet kon worden bevestigd door de bevindingen. De beoordeling van mannelijke en vrouwelijke daders door milde rechters was namelijk identiek, en leidde dus in geen geval tot minder strenge straffen voor de vrouwelijke daders.

Noot: Verscheidene essentiële variabelen werden niet opgenomen in de analyse, namelijk het onderwijsniveau, tewerkstelling, het hebben van kinderen evenals de burgerlijke staat. Het effect ervan in de straftoemeting kon worden aangetoond door respectievelijk Albonetti (1997), Unnever (1982), Bickle en Peterson (1991), en Freiburger (2010).

4. Griffin, T., & Wooldredge, J. (2006). Sex-Based Disparities in Felony Dispositions Before versus After Sentencing Reform In Ohio. *Criminology*, 44(4), 893-923.

Doel: Ohio is een van de staten waar straftoemetingsrichtlijnen werden opgelegd, meer bepaald in 1996. De auteurs wilden nagaan in hoeverre er minder discriminerende bestraffing tussen mannen en vrouwen is vast te stellen na de invoer van de regeling. Hiervoor werden de strafrechtelijke vonnissen van vierentwintig van de achtentachtig rechtbanken in Ohio onder de loep genomen. De dossiers hadden betrekking op misdaden (*felonies*).

Data en methodologie: Om dergelijk onderzoek mogelijk te maken werden twee datasets aangewend. De ene dateerde van voor de maatregel, tussen 1 juli 1995 en 1 juni 1996, de andere van na de richtlijnen, meer bepaald tussen 1 januari en 31 december 1997. De gegevens werden ter beschikking gesteld door het *Ohio Department of Rehabilitation and Correction* (ODRC), waaruit een sample van 5 472 zaken werd verzameld en getoetst door middel van een regressieanalyse en een Bernoulli-verdeling. De afhankelijke variabelen waren het al of niet opgelegd krijgen van een gevangenisstraf en de lengte van de gevangenisstraf in maanden. De demografische gegevens geslacht, etniciteit, aantal kinderen, leeftijd, burgerlijke staat, onderwijsniveau en tewerkstelling werden in rekening gebracht. De wettelijke factoren en controlevariabelen die werden toegevoegd bestonden uit de eerdere veroordelingen, ernst van het misdrijf, type misdrijf, aantal feiten, geschiedenis van verslaving, het al of niet in een jeugdinstelling gezeten hebben, het hebben van een publieke dan wel private advocaat en het al of niet in voorlopige hechtenis gezeten hebben voorafgaand aan het strafproces.

Resultaten: De Bernouilli-verdeling gaf aan dat de kans op een gevangenisstraf en een langere straf voor beide periodes anders liggen voor mannen en vrouwen. In de periode voor 1996 hadden mannen gemiddeld een kans van 0,51 op een gevangenisstraf, in vergelijking met 0,43 voor vrouwen. Na de invoer van de straftoemeteringsrichtlijnen bedroeg de kans respectievelijk 0,38 en 0,34. Beide metingen hadden een p-waarde van $<0,001$. Opmerkelijk was de vaststelling dat de kans op een gevangenisstraf voor vrouwen die drugsdelicten pleegden na 1996 toenam, terwijl de kans voor eigendomsdelicten na 1996 was afgenomen. Voor de maatregel werden ook vrouwen met vreemde afkomst minder vaak gevangenisstraffen opgelegd in vergelijking met blanke vrouwen, een verschil dat na de invoer van *sentencing guidelines* nauwelijks nog kon worden waargenomen. Het hebben van kinderen maakte geen significant verschil in straftoemeting, zowel voor als na de maatregel. Het lineaire regressiemodel daarentegen toonde aan dat zowel voor 1996 als na de invoer van de straftoemeteringsrichtlijnen het verschil in de strafmaat tussen man en vrouw niet significant was. Vrouwen van vreemde afkomst en vrouwen met kinderen daarentegen, kregen voordien significant langere straffen, terwijl dit verschil na de invoer van de richtlijnen verdween.

De auteurs schrijven de bevindingen van het geslacht op de straftoemeting uit de eerste analyse toe aan de ridderlijkheidhypothese. Zowel voor als na de hervorming werden vrouwen minder gevangenisstraffen opgelegd dan mannen voor gelijkaardige feiten. Daarentegen werd het grote aandeel vrouwen van drugsfeiten die een gevangenisstraf werd opgelegd, in het bijzonder na 1996, verklaard doordat het merendeel van die vrouwen kinderen had. De auteurs zien het hebben van kinderen, en bijgevolg de bescherming ervan, als een vierde *focal concern*. In tegenstelling tot vele andere auteurs, beschouwen zij het hebben van kinderen, weliswaar in de context van drugsfeiten, als een reden voor zwaardere bestraffing en niet mildere behandeling. Bij deze vrouwen is de ridderlijkheidhypothese namelijk, naar hun inzicht, niet van toepassing.

Noot: Hoewel de auteurs dat niet vermelden zouden de laatste bevindingen omtrent de drugsmisdrijven evenwel ook kunnen aansluiten bij de *evil woman* hypothese.

5. Williams, M. R. (1999). Gender and Sentencing: An Analysis of Indicators. *Criminal Justice Policy Review*, 10(4), 471-490.

Doel: De auteurs van het vijfde onderzoek hadden tot doel na te gaan in welke mate inconsistente bestraffing tussen man en vrouw nog steeds aanwezig was in de straftoemeting, na de invoering van de straftoemetingsrichtlijnen. Daarbij werd voor elk geslacht nagegaan welke wettelijke en buitenwettelijke variabelen de gerechtelijke oordeelsvorming beïnvloeden. De studie werd uitgevoerd in Florida, meer bepaald Leon County. De sample bestond uit overtredingen, wanbedrijven en misdaden, gaande van gewelddadige misdrijven tot drugfeiten, eigendomsdelicten en 'andere'.

Data en methodologie: De data die werden aangewend dateren van 1994 tot en met 1996, en bestaan in totaal uit 198 strafrechtelijke dossiers die random werden geselecteerd, waarvan 84 vrouwelijke daders en 116 mannelijke daders. De verhouding bedraagt zodoende plusminus 42-58%. De data werden zowel aan een bivariate analyse als aan een regressie analyse onderworpen. Vier afhankelijke variabelen werden in rekening gebracht: het al of niet opgelegd krijgen van probatie, een geldboete of een gevangenisstraf, alsook de lengte van de van de gevangenisstraf, gerekend in dagen. Geslacht etniciteit en leeftijd betroffen de demografische kenmerken. Ook werd gecontroleerd voor verscheidene juridische factoren en controlevariabelen, namelijk: de ernst van het misdrijf, eerdere veroordelingen, het type advocaat, het al of niet vrijgelaten zijn onder borgtocht en de lengte van het strafproces.

In een eerste stap werden de data onderworpen aan een bivariate analyse. Voor alle onafhankelijke variabelen waren het aantal mannen en vrouwen min of meer gelijk verdeeld, wat, volgens de auteurs, een vergelijking tussen beide groepen mogelijk maakte. Voor probatie konden nauwelijks verschillen worden opgemerkt tussen man en vrouw. Het

percentage bedroeg 89% voor de vrouwelijke daders, en 84% voor de mannen. De resultaten met betrekking tot de geldboete weken lichtjes af in die zin dat 61% vrouwelijke daders een geldboete opgelegd kregen, in vergelijking met 53% van de mannen. De grootste verschillen werden evenwel vastgesteld bij de gevangenisstraf. 34% vrouwelijke daders werd berecht met een gevangenisstraf tegenover 57% van de mannelijke daders. De lengte van de gevangenisstraf bedroeg voor vrouwen gemiddeld 188 dagen, en 308 dagen voor mannen.

De logistische regressie had evenwel tot doel na te gaan welke variabelen de straftoemeting sturen voor mannen en vrouwen afzonderlijk. Voor de eerste afhankelijke variabele probatie, wees de test uit dat uitsluitend het strafblad van de vrouwelijke dader een voorspellende factor betrof, daar waar voor mannen dit het strafblad en het al of niet vrij zijn op borgtocht was. Een mild strafblad en niet vrij zijn op borgtocht leidden tot een grotere kans om probatie opgelegd te krijgen. Voor de geldboete lagen de resultaten anders. Daar waar voor vrouwen geen van de variabelen een voorspellende kracht hadden, kregen mannen met een zwaar strafblad en een lang strafproces minder vaak geldboetes opgelegd. Wat betreft de gevangenisstraf waren etniciteit en al of niet vrij zijn op borgtocht voorspellende factoren voor vrouwelijke daders waarbij blanke vrouwen, en vrouwen die vrij zijn op borgtocht significant minder een gevangenisstraf kregen opgelegd. Bij mannen leidde een lang strafproces vaker tot een gevangenisstraf. Voor vrouwelijke daders konden geen voorspellende factoren worden teruggevonden voor de straflengte, voor mannen leidden ernstige misdrijven, niet vrij zijn onder borgtocht en eerdere veroordelingen tot een langere gevangenisstraf. Er werden geen verklaringen gegeven door de onderzoekers.

Noot: Belangrijke variabelen werden uitgesloten van de analyse, namelijk onderwijsniveau, tewerkstelling, het hebben van kinderen en burgerlijke staat. Zoals eerder vermeld, werd de invloed op de straftoemeting aangetoond door respectievelijk Albonetti (1997), Unnever (1982), Bickle en Peterson (1991), en Freiburger (2010).

6. Rodriguez, S. F., Curry, T. R., & Lee, G. (2006). Gender Differences in Criminal Sentencing: Do Effects Vary Across Violent, Property, and Drug Offenses? *Social Science Quarterly*, 87(2), 318-339.

Doel: Het opzet van de auteurs bestond erin na te gaan of de lichtere bestraffing voor vrouwen die werd vastgesteld in wetenschappelijk onderzoek, blijft gelden voor verschillende misdrijven. De focus werd hierbij gelegd op gewelddadige delicten, eigendoms- en drugsmisdrijven. Data werden gebruikt uit de staat Texas van de zeven grootste regio's: Bexar, Dallas, El Paso, Harris, Nueces, Tarrant en Travis. In tegenstelling tot heel wat andere staten in de Verenigde Staten, gebruikt Texas geen straftoemeterlijnen.

Data en methodologie: Om de studie te kunnen uitvoeren werden strafrechtelijke vonnissen verzameld die dateren van tussen 1 januari en 30 september 1991. In totaal werd een random sample verzameld van 7 729 zaken, waarvan 14,8% vrouwelijke daders. De afhankelijke variabelen betroffen het al of niet opgelegd krijgen van een gevangenisstraf, probatie en de *deffered adjudication* (gelijkaardig aan probatie) evenals de lengte van de gevangenisstraf. De eerste drie werden getoetst met logistische regressie, de laatste aan de hand van een OLS-regressie. Naast geslacht als demografisch kenmerk, werden ook etniciteit en leeftijd toegevoegd. De wettelijke en controlevariabelen bestonden uit de eerdere veroordelingen, ernst van het misdrijf, type misdrijf, aantal feiten, het al of niet vrij zijn op borgtocht, het al of niet schuldig gepleit hebben, het type advocaat, de regio, of de dader al of niet eerder controlemaatregelen was opgelegd, en of het al of niet een uitspraak van de jury uitmaakte.

Resultaten: De eerste logistische regressieanalyse wees uit dat de kans op een gevangenisstraf voor mannen en vrouwen significant verschilt. Bij de volledige sample hebben mannen 2,15 keer meer kans op een gevangenisstraf. Dit geldt evenwel niet voor elk misdrijf. Daar waar voor drugs- en eigendomsdelicten mannen respectievelijk 2,66 en 2,30 keer meer kans hebben op een gevangenisstraf dan vrouwen (beide p-waarde van $<0,001$), kon voor gewelddadige misdrijven geen significant verschil worden gevonden.

De tweede analyse wees uit dat mannen eveneens een significant grotere kans hebben op een gevangenisstraf dan op probatie of *deffered adjudication*, in vergelijking met vrouwen. Voor de volledige sample bedraagt de kans 2,10 keer meer kans, voor drugs- en eigendomsdelicten respectievelijk 2,79 en 2,02. Ook voor deze analyse kon geen significant verschil worden gevonden voor gewelddadige feiten. De laatste toets betrof een OLS-regressie met betrekking tot de lengte van de gevangenisstraf. Gemiddeld krijgen vrouwen gevangenisstraffen opgelegd die 3,22 jaar korter zijn dan die van mannelijke daders. Wanneer werd getoetst voor de verschillende misdrijven kon worden gevonden dat bij gewelddadige misdrijven de gevangenisstraf 4,49 jaar langer bedroeg voor mannen, en voor drugs- en eigendomsdelicten respectievelijk 3,14 en 2,35 jaar.

De auteurs schrijven de mildere bestraffing in haar geheel toe aan de *focal concerns* theorie en de ridderlijkheidhypothese. Naargelang het misdrijf zijn de bevindingen evenwel meer divers en bijgevolg moeilijker te verklaren. Daar waar uitsluitend een grotere kans op een gevangenisstraf kon worden gevonden voor mannelijke daders bij drugs- en eigendomsdelicten, kon voor de straf lengte een significant verschil worden gevonden voor eigendomsdelicten, drugsmisdrijven én gewelddadige misdrijven. Dit bevestigt en weerlegt tegelijkertijd de idee van ridderlijkheid. De straf lengte is voor alle misdrijven korter voor de vrouwen, terwijl vrouwen uitsluitend voor drug- en eigendomsdelicten minder gevangenisstraffen krijgen opgelegd.

Noot: Hoewel de auteurs het niet zo benoemen, lijken de vaststellingen eveneens *evil woman* te bevestigen evenals te weerleggen. Gewelddadige misdrijven, gepleegd door vrouwen, kunnen worden gepercipieerd als een schending van het verwachte rollenpatroon. Het misdrijf levert geen mildere strafsoort op. De strafmaat daarentegen is hoger voor mannen. Bovendien werd net als in voorgaande studie, geen rekening gehouden met het onderwijsniveau van de dader, de tewerkstelling, de burgerlijke staat en het hebben van kinderen.

7. Steffensmeier, D., Painter-Davis, N., & Ulmer, J. (2017). Intersectionality of Race, Ethnicity, Gender, and Age on Criminal Punishment. *Sociological Perspectives*, 60(4), 810-833.

Doel: De studie van Steffensmeier et al. (2017) had tot doel te onderzoeken in welke mate de variabelen geslacht en etniciteit, zowel afzonderlijk als gezamenlijk, een weerslag hebben op de gerechtelijke oordeelsvorming. De studie vond plaats in de Verenigde Staten, meer bepaald in Pennsylvania. De staat is gekend voor het gebruik maken van straftoemingsrichtlijnen. Welke provincies betrokken waren werd niet verduidelijkt. Daders van zowel wanbedrijven als misdaden werden opgenomen in de sample, met uitzondering van plegers van verkeersmisdrijven en feiten gepleegd onder invloed van verboden middelen.

Data en methodologie: De data die werden gebruikt werden officieel ter beschikking gesteld door de *Pennsylvania Commission on Sentencing* (PCS). De 470 000 vonnissen dateren tussen 2003 en 2010. Twee afhankelijke variabelen werden aangewend, namelijk de beslissing om al of niet een gevangenisstraf op te leggen en de lengte van de straf in dagen. Daar waar de eerste factor werd gemeten aan de hand van een logistische regressie, werd de strafte lengte getest door middel van een OLS-regressie. Demografische factoren die in rekening werden gebracht waren het geslacht, de etniciteit en de leeftijd van de dader. Wettelijke relevante en controlevariabelen betroffen de vermoedelijke straf die zou worden opgelegd (bepaald op basis van de ernst van het misdrijf en de eerdere veroordelingen), het type misdrijf, het aantal feiten, het al of niet schuldig gepleit hebben, evenals regio en jaartal.

Resultaten: Aangezien hoofdzakelijk werd gefocust op de interactieve effecten tussen geslacht, leeftijd en etniciteit kunnen de resultaten vrij summier worden weergegeven. Zowel de logistische regressie als de OLS-analyse toonde een mildere behandeling van vrouwelijke daders aan. Allereerst wordt vrouwen minder vaak een gevangenisstraf opgelegd dan mannen. De kans op een gevangenisstraf voor vrouwelijke daders bedraagt namelijk 0,606 keer meer dan voor mannelijke daders, wat dus een lagere kans impliceert voor vrouwen dan

mannen. De OLS-regressie toont voor vrouwen, in vergelijking met mannelijke daders, een regressiecoëfficiënt b van $-0,144$, met, eveneens als voorgaande vaststelling, een p -waarde $<0,001$. Dit houdt in dat de straf voor vrouwelijke daders $0,144$ korter is dan de straf lengte van mannelijke plegers. De bevinding impliceert dus een mildere straf lengte voor de vrouwen. Daarenboven leken daders van vreemde afkomst evenals jongere daders vaker gevangenisstraffen te worden opgelegd, alsook langere sancties. Echter, wanneer de variabelen werden gecombineerd en er werd getoetst naar interactie-effecten, kon worden vastgesteld dat zowel vreemde afkomst als een jonge leeftijd hoofdzakelijk tot zwaardere bestraffing leidde bij mannen, maar nauwelijks bij vrouwelijke daders. De idee van *focal concerns* werd volgens de auteurs bevestigd door de resultaten⁶⁾.

Noot: Opnieuw kan het gebrek van de variabelen onderwijsniveau, tewerkstelling, kinderen en burgerlijke staat worden opgemerkt.

8. Brennan, P. K., & Spohn, C. (2009). The Joint Effects of Offender Race/Ethnicity and Sex on Sentence Length Decisions in Federal Courts. *Race and Social Problems*, 1(4), 200-217.

Doel: Vele studies naar dispariteit in straftoemeting, en meer bepaald de invloed van buitenwettelijke factoren op de gerechtelijke oordeelsvorming, voeren analyses uit die niet uitsluitend betrekking hebben op een variabele. Zo ook de studie van Brennan en Spohn (2009). Het doel van de studie bestond erin de interactieve effecten tussen etniciteit en geslacht op de straftoemeting te achterhalen. Niettemin werd daarbij, net zoals bij de onderzoeken van Spohn (2013), Doerner en Demuth (2010) en de eerder besproken publicatie van Steffensmeier et al. (2017), eveneens een afzonderlijke analyse uitgevoerd voor beide variabelen, die ook werd weergegeven in het onderzoeksrapport. De focus werd gelegd op drie staten, namelijk Minnesota, Nebraska en de zuidelijke regio van Iowa. De staat Ohio is

⁶⁾ De kwalitatieve analyse werd geheel weggelaten in de bespreking van de resultaten, daar een kwalitatief onderzoek werd uitgesloten door de inclusie- en exclusiecriteria. Dit onderdeel van het onderzoek betrof een volledig ander methodologisch design, waardoor het weglaten van dit segment geenszins selectiviteit genereerde in de resultaten die worden weergegeven.

gekend voor het gebruik van richtlijnen voor de straftoemeting. Uitsluitend strafrechtelijke vonnissen in verband met drugsdelicten werden opgenomen in de studie.

Data en methodologie: Een totaal van 1 547 Strafrechtelijke vonnissen tussen 1998 en 2000 werden verzameld met betrekking tot drugshandel. De verhouding mannelijke en vrouwelijke daders bedroeg plusminus 83 en 17%. In tegenstelling tot het merendeel van de andere studies wordt uitsluitend de straflengte (gevangenisstraf) in maanden als afhankelijke variabele getoetst, en dit aan de hand van een OLS-regressie. De demografische kenmerken beperkten zich niet tot etniciteit, geslacht en leeftijd. Ook burgerschap, tewerkstelling, burgerlijke staat, het hebben van kinderen, evenals het onderwijsniveau werden toegevoegd. De wettelijke factoren en controlevariabelen betroffen de vermoedelijke straf op basis van de richtlijnen, het aantal eerdere veroordelingen, type misdrijf, aantal feiten, het al of niet schuldig gepleit hebben, het al of niet onder controlemaatregelen staan op het moment van de berechting, de al of niet aanwezigheid van een *sentencing departure*, al of niet in voorlopige hechtenis zijn genomen alsook de regio.

Resultaten: In de eerste analyse werd de correlatie tussen de lengte van de straf en ‘vrouw zijn’, nagegaan. Met een correlatiecoëfficiënt van -0,22, die significant is met een p-waarde <0,001, correleerden beide variabelen, weliswaar matig. Deze bevindingen liggen in lijn met wat de OLS-regressie aantoonde voor de variabele geslacht. Vrouwelijke daders werden wel degelijk significant bevoordeeld in de gerechtelijke oordeelsvorming, en dus kortere straffen opgelegd dan mannen. De gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt, bèta, bedraagt -0,05, wat inhoudt dat ‘vrouw’ zijn een weliswaar matig voorspellende factor is voor het krijgen van kortere straffen. Onderlinge verschillen in beïnvloedende variabelen voor mannen en vrouwen werden eveneens vastgesteld. Etniciteit bleek exclusief voor mannelijk daders een invloed te hebben. Daar waar blanke mannen kortere straffen opgelegd kregen in vergelijking

met mannelijke daders van vreemde afkomst, kon dergelijke vaststelling niet worden gedaan voor blanke vrouwen tegenover uitheemse vrouwen.

Aangezien het doel van de studie er hoofdzakelijk in bestond de interactieve effecten van geslacht en etniciteit op de straftoemeting na te gaan, werd ook de verklaring hoofdzakelijk in die richting gezocht. Niettemin ligt de bevinding dat vrouwelijke daders kortere straffen opgelegd krijgen volgens de auteurs in lijn met het *focal concerns* perspectief. Vrouwelijke daders van drugsmisdrijven zouden volgens de auteurs namelijk niet beantwoorden aan de huidige stereotype ideeën in de maatschappij dat daders gevaarlijk zijn evenals verantwoordelijk voor de feiten, en bovendien geneigd zijn om in de toekomst nog meerdere misdrijven te plegen. Dit wordt bevestigd doordat mannelijke daders van vreemde afkomst wel zwaarder worden bestraft.

9. Spohn, C. (2013). The Effects of the Offenders Race, Ethnicity, And Sex on Federal Sentencing Outcomes in the Guidelines Era. *Law & Contemporary Problems*, 76(1), 75-104.

Doel: In deze studie werden de effecten van geslacht en etniciteit op de straftoemeting zowel afzonderlijk als gezamenlijk bestudeerd. De doelstelling van het onderzoek was vierledig. Zowel voor etniciteit (allochtoon, autochtoon) als geslacht (man, vrouw) wilde men nagaan of de ene groep zwaarder werd bestraft dan de andere, meer in voorlopige hechtenis werden genomen en bijgevolg zwaarder werden bestraft, alsook of de ene groep wel dan niet meer *sentencing departures* worden toegewezen. Het vierde en laatste doel bestond erin na te gaan of etniciteit een gelijkaardige invloed teweegbrengt op de straftoemeting voor mannen als vrouwen. De focus werd gelegd op daders van drugshandel, in drie federale rechtbanken van de Verenigde Staten, namelijk de *District Courts* van Minnesota, Iowa en Nebraska. De aanwezigheid van *sentencing guidelines* in de drie regio's wordt bevestigd door Brennan & Spohn (2009).

Data en methodologie: Het onderzoeksmateriaal dateert tussen 1998 en 2000. Een totaal van 1 567 dossiers werd bestudeerd, waarvan iets minder dan 85% betrekking had op mannelijke daders. De afhankelijke variabele was de lengte van de gevangenisstraf in maanden⁷⁾, en werd getest aan de hand van een OLS-regressie. De centrale demografische factoren betroffen geslacht en etniciteit, evenals tewerkstelling, burgerlijke staat, burgerschap, leeftijd, onderwijsniveau en het aantal kinderen van de dader. De wettelijke variabelen en controlefactoren betroffen de vermoedelijke straf, de ernst van het misdrijf, het type misdrijf, het al of niet onder controle staan van het strafrechtelijk apparaat op het moment van de berechting, de al of niet aanwezigheid van een *sentencing departure*, wel of geen geschiedenis van verslaving, evenals de regio waar het strafproces plaatsvindt.

Resultaten: Wanneer de afhankelijke variabele straf lengte onder de loep werd genomen aan de hand van een OLS-regressie konden de auteurs een significant effect, direct en indirect, terugvinden voor ‘man zijn’. De bèta-coëfficiënt, ook wel gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt, bedroeg voor ‘man’ 0,04 en is significant met een p-waarde van <0,05, wat inhoudt dat deze variabele een voorspellende factor is voor een langere straf lengte. Dit houdt in dat mannen wel degelijk langere straffen werden opgelegd dan vrouwen. Volledigheidshalve kan hierbij worden vermeld dat mannelijke daders evenwel voorafgaand aan het eigenlijke strafproces reeds strenger werden behandeld, wat resulteerde in zwaardere bestraffing. Ze kregen vaker een voorlopige hechtenis opgelegd en minder vaak een *sentencing departure* toegewezen. Daarnaast kan nog worden vermeld dat de variabele etniciteit uitsluitend de ernst van de bestraffing beïnvloedde voor mannelijke daders, maar geenszins voor vrouwelijke feitenplegers.

⁷⁾ De twee andere onafhankelijke variabelen betroffen voorlopige hechtenis evenals *sentencing departure*. Daar waar een voorlopige hechtenis geenszins deel uitmaakt van de straftoemeting, is een *sentencing departure* in wezen geen straf, maar een verzoek aan de strafrechter om af te wijken van de straftoemetingsrichtlijnen (US Legal, 2016). De resultaten zullen uitsluitend worden vermeld maar niet verder worden toegelicht.

Uit deze bevinding leiden de onderzoekers een bevestiging van de *focal concerns* theorie af. Zowel mannen als uitheemse daders, als uitheemse mannelijke daders krijgen zwaardere straffen opgelegd. Dit is volgens de auteur vermoedelijk te wijten aan de perceptie van de zittende magistratuur, waarbij rechters voornoemde daders beschouwen als meer gevaarlijk, en grotere bedreiging en meer schuldig.

10. Doerner, J. K., & Demuth, S. (2010). The Independent and Joint Effects of Race/ Ethnicity, Gender, and Age on Sentencing Outcomes in U.S. Federal Courts. *Justice Quarterly*, 27(1), 1-27.

Doel: In de studie van Doerner en Demuth (2010) werd de straftoemeting in federale rechtbanken van de Verenigde Staten bestudeerd, op zoek naar afzonderlijke en gezamenlijke effecten van geslacht, etniciteit en leeftijd op de gerechtelijke oordeelsvorming. De centrale focus werd gelegd bij ras, maar niettemin werd ook uitvoerig aandacht besteed aan de rol van het geslacht. Bij de sample werd geen onderscheid gemaakt naar type misdrijf of regio. De betrokken jurisdicties maakten gebruik van een vorm van *sentencing guidelines*, evenals regio's die geen dispariteit beperkende maatregelen namen.

Data en methodologie: Data die werden gebruikt voor het onderzoek dateerden van 1 oktober 2000, tot en met 30 september 2001. In totaal werden 33 505 strafrechtelijke uitspraken aangewend, die officieel werden gepubliceerd door het *Monitoring of Federal Criminal Sentences program* van de USSC. Analoog aan verscheidene andere studies die eerder werden besproken, waren de afhankelijke variabelen die door de auteurs werden opgesteld de beslissing om al of niet een gevangenisstraf op te leggen evenals de lengte van die gevangenisstraf, gerekend in maanden. Dito wat betreft de methodologie. Daar waar de parameter gevangenisstraf werd getoetst aan de hand van een logistische regressie, werd de lengte van de straf onderzocht door middel van een OLS-regressie. De drie demografische variabelen waren geslacht, leeftijd en etniciteit. De andere factoren die in rekening werden gebracht betroffen: de minimumstraf voorzien door de straftoemetingsrichtlijnen, eerdere

veroordelingen, aantal feiten waarvoor de dader terecht staat, het al of niet schuldig gepleit hebben, de aanwezigheid van een *sentencing departure*, evenals de regio.

Resultaten: Uit de afzonderlijke logistische regressie bleek dat vrouwen tot 42% minder gevangenisstraffen worden opgelegd dan mannen. Allochtonen en jongere daders werden eveneens strengere straffen opgelegd dan blanke en iets oudere daders. Uit de OLS-regressie konden de onderzoekers afleiden dat ook de straflengte werd gestuurd door het geslacht van de dader. Gemiddeld gezien kregen vrouwelijke daders straffen opgelegd die tot 25% korter waren dan de sancties die werden voorzien voor mannelijke plegers. Blanke en oudere daders werden eveneens bevoordeeld met kortere straffen. Wanneer de combinatie etniciteit en geslacht werd gemaakt, kon worden gevonden dat allochtone mannelijke daders vaker gevangenisstraffen kregen, alsook langere straffen, dan blanke daders, daar waar voor vrouwelijke daders geen verschillen werden opgemerkt tussen vrouwen van vreemde afkomst en autochtone vrouwelijke daders. Zowel voor de mannen als vrouwen kregen oudere daders minder gevangenisstraffen en ook kortere straffen opgelegd.

Aangezien de studie zich hoofdzakelijk focuste op de interactieve effecten van leeftijd, etniciteit en geslacht op de straftoemeting werd naar een algemene verklaring gezocht. Met de bevindingen bevestigen de auteurs de idee van *focal concerns*, waarbij daders, vrouwelijk, ouder en blank, als minder gevaarlijk, verantwoordelijk en schuldig worden beschouwd, evenals meer praktische gevolgen dragen van bestraffing.

Noot: Net als in verscheidene andere studies werd door de auteurs geen variabele in rekening gebracht die betrekking had op onderwijsniveau, tewerkstelling en burgerlijke staat. De invloed ervan op de straftoemeting kon evenwel in wetenschappelijk van respectievelijk Albonetti (1997), Unnever (1982) en Daly (1989b) worden aangetoond.

5.3.2 Oosten

11. Lu, H., Liang, B., & Liu, S. (2013). Serious Violent Offenses and Sentencing Decisions in China - Are There Any Gender Disparities? *Asian Journal of Criminology*, 8(3), 159-177.

Doel: De doelstelling van het onderzoek bestond erin na te gaan of er sprake is van dispariteit in straftoemeting tussen mannen en vrouwen met betrekking tot het opleggen van de doodstraf voor gewelddadige misdrijven. Anders dan vele andere publicaties met betrekking tot (on)gelijke bestraffing tussen mannen en vrouwen, werd deze studie uitgevoerd in China, een land dat op sociaal vlak sterk verschilt van het Westen. In het bijzonder op vlak van straftoemeting wordt gelijkheid tussen man en vrouw binnen het kader van de wet sterk benadrukt. In het licht van de sociale differenties tussen China en het Westen, stelden de onderzoekers voorop om te verifiëren in welke mate de huidige Westerse theorievorming omtrent genderdispariteit, van toepassing is op de gerechtelijke oordeelsvorming in Chinese rechtszalen. In totaal maakten 22 Chinese provincies deel uit van het onderzoek. Er werd geen melding gemaakt van dispariteit beperkende maatregelen binnen de Chinese context.

Data en methodologie: Voor de studie werden non random strafrechtelijke uitspraken aangewend, daterend van 1992 tot 2008, die officieel werden gepubliceerd door *China Law Publishing House*, *Beijing People's Courts Publishing House* en *Beijing Law Press*. Zowel de dossiers van het lagere gerecht als het hogere gerecht werden opgenomen. De focus werd gelegd op vier gewelddadige misdrijven: moord, verkrachting, (opzettelijke) aanranding en feiten van overval. De rol van het geslacht op de gerechtelijke oordeelsvorming wordt getest aan de hand van een OLS-regressie en een logistische regressieanalyse op 276 zaken. De twee afhankelijke variabelen die werden opgesteld betroffen de strafuitkomst en de doodstraf. De demografische variabelen waren geslacht en leeftijd. De wettelijke factoren en controlevariabelen die in rekening werden gebracht zijn: eerdere veroordelingen, ernst van het misdrijf, type misdrijf, het alleen gepleegd hebben van de feiten of de aanwezigheid van

mededaders, verzachtende of verzwarende omstandigheden, het aantal slachtoffers, de verhouding met de slachtoffers, evenals de feiten gepleegd hebben met wel of geen voorbedachten rade. De sample bestond voor iets meer dan 87% uit mannen, en uit iets minder dan 13% vrouwen. In tweede instantie werd een CQA, ook wel systematische kwalitatieve vergelijkende analyse uitgevoerd.

Resultaten: Uit de OLS-regressie en de logistische regressie bleek dat geslacht geen afzonderlijk significant effect te genereren in de straftoemeting. Echter, de CQA suggereerde dat de wettelijke factoren verschilden tussen ter dood veroordeelde mannen en vrouwen (voor overvalfeiten). Bij bijvoorbeeld 60% van de vrouwelijke daders werd het feit beschouwd als ernstig, tegenover 44% van de mannen. Het verschil in percentage werd ook vastgesteld voor de variabelen strafblad, meerdere feiten, aanwezigheid van een wapen en/of mededader. De verhouding met het slachtoffer, het aantal slachtoffers en de mate van voorbedachten rade was daarentegen gelijkaardig. Deze vaststellingen werden versterkt teruggevonden bij de dossiers met betrekking tot moord. Dit impliceert volgens de auteurs dat vrouwen wel degelijk minder zwaar worden bestraft, weliswaar op indirecte wijze. Uit de bevindingen blijkt namelijk dat vrouwen uitsluitend worden veroordeeld tot de doodstraf wanneer het misdrijf bestond uit meerdere feiten. Hieruit leidden de onderzoekers af dat zowel voor de paternalisme als voor de *evil woman* hypothese evidentie kon worden gevonden.

Noot: Beperkte toegang tot officiële data leidde tot een non random sample en dus potentiële vertekeningen in de resultaten. Bovendien ontbraken verscheidene essentiële variabelen: etniciteit (Doerner & Demuth, 2010), tewerkstelling (Unnever, 1982), burgerlijke staat (Daly 1989b), onderwijsniveau (Albonetti, 1997), het hebben van kinderen (Bickle & Peterson, 1991) evenals de tijd (Steffensmeier et al., 2017). Censuur voorafgaand aan de publicatie van het onderzoeksmateriaal maakte het voor de auteurs geenszins mogelijk om deze variabelen op te nemen in de analyse.

12. Hartley, R. D., Kwak, D.-H., Park, M., & Lee, M.-S. (2011). Exploring Sex Disparity in Sentencing Outcomes: A Focus on Narcotics Offenders in South Korea. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 55(2), 268-286.

Doel: In het licht van de vaststelling in het Westen dat de straftoematingsbeslissing van de desbetreffende strafrechter wordt beïnvloed door de demografische buitenwettelijke factor geslacht, bestond de bedoeling van de onderzoekers erin na te gaan in welke mate deze bevindingen ook kunnen worden gevonden voor andere continenten. De studie focuste zich op daders van drugsmisdrijven, berecht in tien verschillende rechtbanken in zes steden van Zuid-Korea. Deze samenleving wordt gekenmerkt door paternalistisch gedachtegoed. De auteurs maakten geen melding van straftoematingsbeperkende maatregelen.

Data en methodologie: In totaal werden 2 479 strafrechtelijke vonnissen aangewend, daterend uit de periode van 1997 tot en met 2001. De strafrechtelijke uitspraken werden officieel gepubliceerd door het *Korea Institute of Criminology* (KIC). Op de sample, bestaande uit plusminus 82% mannen en iets meer dan 17% vrouwen, werd een logistische regressie en een OLS-regressie uitgevoerd. Twee afhankelijke variabelen werden opgesteld. Enerzijds de beslissing van de strafrechter om al of niet een gevangenisstraf op te leggen en anderzijds de lengte van de desbetreffende gevangenisstraf in maanden. De demografische variabelen waren geslacht, het al of niet hebben van werk, leeftijd, niveau van onderwijs, burgerlijke staat en sociale status. De wettelijke variabelen en controlefactoren die werden opgenomen waren de ernst van het misdrijf, eerdere veroordelingen, type misdrijf, het al of niet in voorlopige hechtenis gezeten hebben voor de berechting, het hebben van een publieke, private of geen advocaat, en de op dat moment al dan niet aanwezigheid van controlemaatregelen.

Resultaten: Aangezien de wettelijke en buitenwettelijke controlevariabelen geenszins constant waren in de bivariate analyse, werd gebruik gemaakt van een logistische en OLS-regressie. Uit deze analyses kon worden vastgesteld dat mannen tot twee keer meer kans

hadden om een gevangenisstraf opgelegd te krijgen dan vrouwen. Voor de lengte van de gevangenisstraf kon evenwel geen significant verschil worden gevonden. Volledigheidshalve kan worden vermeld dat vrouwen die eerder veroordeeld waren voor drugsmisdrijven vaker een gevangenisstraf werd opgelegd, en dat werkloos zijn uitsluitend voor mannen een langere straf in de hand werkte, evenals het type drug en de ernst van het misdrijf.

De auteurs interpreteren de resultaten als een bevestiging voor de *focal concerns* theorie. Vrouwen werden over het algemeen minder gevangenisstraffen opgelegd evenals minder lange straffen, wat volgens de auteurs suggereert dat vrouwen minder schuldig worden beschouwd en moeten worden beschermd. Dit bevestigt de ridderlijkheidhypothese en de idee van paternalisme. Het feit dat bepaalde groepen vrouwelijke daders (werklozen en vrouwen met een eerdere veroordeelding voor drugsmisdrijven) zwaarder werden bestraft dan andere vrouwelijke daders bekrachtigt volgens de auteurs de *evil woman* hypothese.

Noot: De auteurs hebben twee variabelen niet aan de analyse toegevoegd, namelijk etniciteit en familiale verantwoordelijkheden zoals het hebben van kinderen. Wermink, van Wingerden, van Wilsem, en Nieuwbeerta (2015) en Bickle en Peterson (1991) toonden hiervan respectievelijk het belang aan.

5.3.3 Noorden

13. Kruttschnitt, C., & Savolainen, J. (2009). Ages of Chivalry, Places of Paternalism: Gender and Criminal Sentencing in Finland. *European Journal Of Criminology*, 6(3), 225-247.

Doel: Analoog aan wereldwijd onderzoek wilden de onderzoekers in deze studie nagaan of in Finland sprake is van een mildere bestraffing voor vrouwen in vergelijking met mannen, meer specifiek met betrekking tot de beslissing voor het al of niet opleggen van een gevangenisstraf.

Net als China verschilt ook Finland op bepaalde vlakken substantieel van andere. Finland zet, volgens de auteurs, sterk in op gendergelijkheid op vlak van beleid inzake familiale verantwoordelijkheden, alsook deelname aan de arbeidsmarkt. De studie had betrekking op een tiental misdrijven, gaande van feiten van overval tot doodslag. Er werd geen specificatie gemaakt van de betrokken regio's dan wel de betrokken rechterlijke instanties. Dispariteit beperkende maatregelen worden niet vernoemd.

Data en methodologie: 10 339 Straftoematingsbeslissingen van het jaar 1996 en 2000, officieel gepubliceerd door Statistics Finland, het centrale agentschap statistiek van de Finse overheid, werden aangewend voor het onderzoek. De sample was random, en bestond uit 10% vrouwelijke daders. Een logistische regressie werd toegepast. De gevangenisstraf werd bepaald als afhankelijke variabele. Geslacht betrof de centrale onafhankelijke variabele, maar niettemin werden ook familiale omstandigheden en sociale economische status opgenomen, evenals leeftijd. De wettelijke variabelen en controlefactoren, met name eerdere veroordelingen, type misdrijf, verzachtende omstandigheden, evenals jaartal en regio werden toegevoegd aan de analyse.

Resultaten: Uit de multivariate analyse kon worden afgeleid dat de evidentie voor vrouwelijke bevoordeling in de gerechtelijke oordeelsvorming positief, maar niettemin niet significant was. In een tweede statistische test werden de demografische variabelen verwijderd en werd uitsluitend het effect van de juridische factoren nagegaan op de straftoemeting. Wanneer een aantal demografische variabelen evenwel werden gecontroleerd voor beide geslachten, bleek tewerkstelling of familiale status geen invloed te hebben voor vrouwen op de beslissing voor een gevangenisstraf maar wel voor mannen. Werkloze mannen en mannen zonder kinderen werden zwaarder bestraft dan zij die wel werk hebben en/of kinderen.

De auteurs schrijven de bevindingen toe aan de verschillende sociale context die Finland heeft ten opzichte van bijvoorbeeld de Verenigde Staten. De laatste 20 jaar wordt Finland gekenmerkt door gendergelijkheid in verschillende beleidstakken. Meer initiatieven worden genomen om vrouwen te integreren in de beter betaalde jobs. Bovendien worden jonge ouders (mannen en vrouwen), maximaal en op gelijke wijze ondersteund in het combineren van familielevens met een job. Volgens de auteurs suggereren de bevindingen uit de statistische tests dat wanneer de verhouding in gender in de maatschappij wijzigt naar meer gelijkheid, de discrepanties in bestraffing tussen man en vrouw mee zullen reduceren. De paternalismehypothese is hier mogelijk niet langer van toepassing. Bovendien is veertig procent van de rechters een vrouw.

Noot: Er werd door de auteurs geen onderscheid gemaakt in en tevens dus ook niet gecontroleerd op de variabele etniciteit. Niettemin kon de invloed ervan op de bestraffing reeds worden aangetoond door Spohn, Gruhl en Welch (1981). Ook werd onderwijsniveau niet in rekening gebracht, een variabele die volgens Albonetti (1997) wel degelijk de straftoemeting beïnvloedt.

5.4 Schematisch overzicht van de resultaten

Auteurs	Sample, regio en misdrijven	Afhankelijke variabelen	Buitenwettelijke variabelen*	Wettelijke en controle-variabelen*/**	Methodologie	Resultaten
WESTEN						
Koepfel (2014)	n = 571 (1998-2008), VS Iowa ✓ fraude, diefstal, verduistering	gevangenisstraf (ja/nee) lengte gevangenisstraf (dagen) geldboete (bedrag)	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit, burgerlijke staat, onderwijsniveau, tewerkstelling	eerdere veroordelingen, ernst misdrijf	logistische regressie, OLS-regressie	Er kon geen significant verschil worden vastgesteld voor het al of niet opgelegd krijgen van een gevangenisstraf of een geldboete evenals de lengte van de gevangenisstraf. ✗ Ridderlijkheid ✗ Paternalisme
Doerner en Demuth (2014)	n = 109 181 (2001-2003), Verenigde Staten ✓ geweld, drugs, white-collar, en 'andere'	gevangenisstraf (ja/nee) lengte gevangenisstraf (maanden)	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit, onderwijsniveau, afhankelijken	eerdere veroordelingen, minimumstraf, <i>guilty plea</i> , <i>departure status</i> , aantal feiten, jaartal, regio	logistische regressie, OLS-regressie	Er kon uitsluitend een significant verschil worden gevonden voor de variabele gevangenisstraf en niet voor de strafmaat. Vrouwen krijgen tot 39% minder een gevangenisstraf opgelegd. ✓ <i>Focal concerns</i>
Butcher et al. (2017)	n = 119 181 (1998-2011), VS Kansas ✓ <i>felonies</i> : drugs, diefstal etc.	gevangenisstraf (ja/nee) lengte gevangenisstraf (maanden)	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit	eerdere veroordelingen, ernst misdrijf, type misdrijf, advocaat, borgtocht, <i>guilty plea</i> , welzijn dader	regressieanalyse	Er kon een significant verschil worden gevonden voor beide variabelen. Vrouwen werden tot 5,4% minder gevangenisstraffen opgelegd, en de straf lengte was tot 2% korter. ✗ Ridderlijkheid
Griffin en Wooldredge (2006)	n = 5 472 (1995-1997), VS Ohio	gevangenisstraf (ja/nee) lengte	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit, burgerlijke staat,	eerdere veroordelingen, ernst misdrijf,	Bernouilli-verdeling, regressieanalyse	Er kon uitsluitend een significant verschil worden gevonden voor de variabele gevangenisstraf, en niet voor de strafmaat.

	✓ <i>felonies</i> , geen specificatie	gevangenisstraf (maanden)	onderwijsniveau, kinderen, tewerkstelling	type misdrijf, aantal feiten, welzijn dader, jeugdinstelling advocaat, voorlopige hechtenis		Voor 1996: een kans op een gevangenisstraf van 0,51 voor mannen en een kans van 0,43 voor vrouwen. Na 1996: een kans van 0,38 voor mannen en een kans van 0,34 voor vrouwen. ✓ Ridderlijkheid, maar gelimiteerd
Williams (1999)	n = 198 (1994-1996), VS Florida ✓ geweld, drugs, eigendom en 'andere'	gevangenisstraf (ja/nee) probatie (ja/nee) geldboete (ja/nee) lengte gevangenisstraf (dagen)	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit	eerdere veroordelingen, ernst misdrijf, borgtocht, advocaat, lengte strafproces	bivariate analyse	Er kon een verschil worden gevonden voor alle afhankelijke variabelen. De verhouding vrouw-man bedroeg voor probatie 89-84%, voor de geldboete 61-53%, voor de gevangenisstraf 34-57%, en voor de straflengte 188 en 308 dagen. Geen verklaring.
Rodriguez et al. (2006)	n = 7 729 (1991), VS Texas ✓ geweld, eigendom, drugs	gevangenisstraf (ja/nee) probatie (ja/nee) deferred adjudication (ja/nee) lengte gevangenisstraf (jaren)	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit	eerdere veroordelingen, ernst misdrijf, type misdrijf, aantal feiten, borgtocht, <i>guilty plea</i> , advocaat, regio, controlemaatregelen, juryuitspraak	logistische regressie, OLS-regressie	Er kon een significant verschil worden gevonden van 2,15 keer meer kans op een gevangenisstraf voor mannen, Drugsdelicten: 2,66; eigendomsdelicten: 2,30; geweld: niet significant. Mannen hebben 2,10 keer meer kans op een gevangenisstraf in vergelijking met probatie en <i>deferred adjudication</i> dan vrouwen. Drugsdelicten: 2,79; eigendomsdelicten: 2,02; geweld: niet significant. Er kon een significant verschil worden gevonden voor de straflengte, waarbij de straffen voor mannen 3,22 jaar langer zijn. Drugsdelicten: 4,49; eigendomsdelicten:

						3,14; gewelddelicten: 2,35 ✓ <i>Focal concerns</i> ✓ Ridderlijkheid, maar gelimiteerd
Steffensmeier et al. (2017)	n = 470 000 (2003-2010), VS Pennsylvania ✓ wanbedrijven/misdaden, geen specificatie	gevangenisstraf (ja/nee) lengte gevangenisstraf (dagen)	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit	vermoedelijke straf, aantal feiten, type misdrijf, <i>guilty plea</i> , regio, jaartal	logistische regressie, OLS-regressie	Er kon een significant verschil worden gevonden voor beide variabelen. Vrouwen hadden tot 0,606 keer meer kans op een gevangenisstraf en werden een straf opgelegd die 0,144 keer korter is. ✓ <i>Focal concerns</i>
Brennan en Spohn (2009)	n = 1 547 (1998-2000), VS Minnesota, Iowa, Nebraska ✓ drugs	lengte gevangenisstraf (maanden)	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit, burgerlijke staat, onderwijsniveau, tewerkstelling, kinderen, burgerschap	vermoedelijke straf, eerdere veroordelingen, type misdrijf, aantal feiten, <i>guilty plea</i> , controlemaatregelen, <i>sentencing departure</i> , voorlopige hechtenis, regio	OLS-regressie	‘Vrouw zijn’ had een voorspellende coëfficiënt van -0,05 wat impliceert dat vrouwen kortere straffen krijgen opgelegd dan mannen. ✓ <i>Focal concerns</i>
Spohn (2013)	n = 1 567 (1998-2000), VS Minnesota, Iowa, Nebraska ✓ drugshandel	lengte gevangenisstraf (maanden)	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit, burgerlijke staat, onderwijsniveau, tewerkstelling, kinderen, burgerschap	vermoedelijke straf, ernst misdrijf, type misdrijf, controlemaatregelen, <i>sentencing departure</i> , welzijn dader, regio	OLS-regressie	‘Man zijn’ had een voorspellende coëfficiënt van 0,04 wat impliceert dat mannen langere straffen krijgen opgelegd dan vrouwen. ✓ <i>Focal concerns</i>

Doerner en Demuth (2010)	n = 33 505 (2000-2001), Verenigde Staten ✓ geen specificatie	gevangenisstraf (ja/nee) lengte gevangenisstraf (maanden)	<u>geslacht</u> , leeftijd, etniciteit	minimumstraf, eerdere veroordelingen, aantal feiten, <i>sentencing departure, guilty plea</i> , regio	logistische regressie, OLS-regressie	Er kon een significant verschil worden gevonden voor beide variabelen. Vrouwen kregen 42% minder gevangenisstraffen opgelegd en de straflengte was tot 25% korter. ✓ <i>Focal concerns</i>
OOSTEN						
Lu et al. (2013)	n = 276 (1992-2008), China (22 provincies) ✓ moord, verkrachting, aanranding en overvalfeiten	strafuitkomst (-10/+10 jaar) doodstraf (ja/nee)	<u>geslacht</u> , leeftijd	eerdere veroordelingen, ernst misdrijf, type misdrijf, alleen of medeplichtige, verzachtende/verzwarende omstandigheden wapengebruik, aantal slachtoffers, verhouding met slachtoffer, (on)gepland	logistische regressie OLS-regressie	Er kon geen significant effect worden teruggevonden voor de afhankelijke variabelen, maar wel vermoeden van een indirect effect door verschil in ernst misdrijf, eerdere veroordelingen, aantal feiten, aanwezigheid van een wapen en/of mededader. ✓ Paternalisme ✓ <i>Evil woman</i>
Hartley et al. (2011)	n = 2 479 (1997-2001), Zuid-Korea (6 steden) ✓ drugs	gevangenisstraf (ja/nee) lengte gevangenisstraf (maanden)	<u>geslacht</u> , leeftijd, burgerlijke staat onderwijsniveau, tewerkstelling, sociale status	eerdere veroordelingen, ernst misdrijf, type misdrijf, voorlopige hechtenis, advocaat,	logistische regressie OLS-regressie	Er kon uitsluitend een significant verschil worden gevonden voor de gevangenisstraf en niet voor de strafmaat. Mannen hadden tot 2 keer meer kans op een gevangenisstraf in vergelijking met vrouwen. ✓ <i>Focal concerns</i> ✓ Paternalisme

				controle- maatregelen		✓ Ridderlijkheid ✓ <i>Evil woman</i>
NOORDEN						
Kruttschnitt en Savolainen (2009)	n = 10 339 (1996 en 2000), Finland ✓ eigendom, aanranding, fraude, etc.	gevangenisstraf (ja/nee)	<u>geslacht</u> , leeftijd, sociale economische status, familiale omstandigheden	eerdere veroordelingen, ernst misdrijf, type misdrijf, verzachtende omstandigheden, regio, jaartal	logistische regressie	Er kon geen significant verschil worden gevonden in de afhankelijke variabele. ✓ Paternalisme

Tabel 3: overzicht van de resultaten van de ingesloten publicaties

* Voor de operationalisering van elke variabele wordt verwezen naar de publicatie zelf.

** Afhankelijk van de regio en context kunnen de variabelen wettelijk dan wel buitenwettelijk zijn.

5.5 Besluit

Het hoofdstuk 'resultaten' werd volledig gewijd aan de beschrijving van de studies en de vaststellingen van dertien geselecteerde publicaties. Van alle tien studies uit het Westen, meer bepaalde de Verenigde Staten, gaande van Kansas, tot Ohio, Texas, Florida en Pennsylvania of meerdere staten, had elk van hen betrekking op de strafmaat. Daarbij werd nagegaan of mannen proportioneel gezien langere of grotere straffen werden opgelegd dan vrouwen. De lengte van de gevangenisstraf, de grootte van de geldboete dan wel een combinatie van beide stonden centraal. Acht van de tien studies focuste bovendien ook op de strafsoort. In de publicaties werd getoetst of mannelijke daders hetzij meer gevangenisstraffen werden opgelegd dan vrouwen, hetzij meer vormen van probatiestrafen werden opgelegd, hetzij meer geldboetes werden toegewezen dan vrouwen, of een combinatie ervan. Twee studies maakten daarenboven een onderscheid naar misdrijf. Wat betreft de verklarende hypothesen kwamen zowel de ridderlijkheidhypothese, als de idee van paternalisme verscheidene keer naar voor in de resultaten, waarbij de assumpties zowel werden bevestigd en weerlegd.

Van de twee publicaties uit het Oosten, afkomstig uit China en Zuid-Korea, had slechts een betrekking op de strafmaat, waarbij werd onderzocht of mannen langere gevangenisstraffen werden opgelegd dan vrouwen. In beide studies kwam evenwel de strafsoort aan bod, waarbij bij de ene studie werd getoetst of mannen meer gevangenisstraffen werden opgelegd dan vrouwen, terwijl het onderzoek verschillen in doodstraf heeft bestudeerd. De enige uitgave uit het Noorden, afkomstig uit Finland, had uitsluitend betrekking op de strafsoort, waarbij, analoog aan veel onderzoek, werd onderzocht in welke mate mannen meer gevangenisstraffen worden opgelegd dan vrouwen. Geen van de studies maakte een onderscheid naar misdrijf. Paternalisme werd bevestigd in alle drie de publicaties, *evil woman* daarentegen in twee uitgaven. Ridderlijkheid werd in een studie vermeld.

In geen van de dertien studies werd de strafmodaliteit behandeld.

6 Discussie

Zoals in de inleiding werd gesteld, zijn menig onderzoekers het er over eens dat vrouwen milder worden behandeld in de straftoemeting in vergelijking met mannen. De resultaten van de review bevestigen gedeeltelijk deze stelling. De minder zware bejegening uit zich in verscheidene regio's, afhankelijk van het misdrijf, in andere strafsoorten en lagere strafmaten. Het verschijnsel kan volgens vele auteurs worden verklaard door een paternalistisch gedachtegoed van de rechter in kwestie, een zekere vorm van ridderlijkheid, *evil woman* of de *family-based system of gender justice theory*. Echter, voor elk van de elementen kan ook tegenevidentie worden gevonden.

De bevindingen omtrent de strafsoort kunnen als volgt worden samengevat. Bij acht van de tien onderzoeken die werden uitgevoerd in het Westen, werd nagegaan in hoeverre mannen vaker gevangenisstraffen worden opgelegd dan vrouwen. Een publicatie met betrekking tot vermogenscriminaliteit vond geen significant verschil in het opgelegd krijgen van een gevangenisstraf. De zeven andere toonden wel een verschil, waarbij vrouwen werden beoordeeld ten opzichte van mannen. Doerner en Demuth stelden in 2010 vast dat mannen om en bij de veertig procent meer kans hadden op een gevangenisstraf in vergelijking met vrouwen, een bevinding die ze in 2014 konden bevestigen. Williams (1999) daarentegen vond een percentage half zo groot. Geen van deze drie onderzoeken komt in de buurt van de kleine vijf procent die werd gevonden in de studie van Butcher et al. (2017). Niettemin bevestigen de studies van Griffin en Woolredge (2006), Steffensmeier et al. (2006) en Rodriguez et al. (2006) de grotere kans op een gevangenisstraf voor mannen. De bevindingen lagen in lijn met de studie van Hartley et al. (2011), uitgevoerd in het Oosten, namelijk Zuid-Korea. Net zoals een publicatie uit de Verenigde Staten kon het enige onderzoek uit het Noorden, zijnde Finland, geen significant verschil vinden waarbij mannen vaker gevangenisstraffen worden opgelegd dan vrouwen.

Een enkele studie uit het Westen, van Williams (1999), onderzocht eveneens ook andere strafsoorten, namelijk de geldboete en de probatie. Daarbij werd vastgesteld dat vrouwen vaker probatiestrafpen werden opgelegd, evenals frequenter werden bestraft met geldboetes. De verschillen in percentage waren evenwel vrij beperkt. In het Oosten, Zuid-Korea, werd eveneens een verschil gezocht in het opgelegd krijgen van de doodstraf tussen man en vrouw, maar toen kon geen significant verschil worden vastgesteld (Lu et al., 2013).

Hoewel de resultaten sterk kunnen verschillen tussen de onderzoeken, bevestigen de resultaten wel de idee van Koons-Witt et al. (2014) en Jeffries et al. (2003) dat voor gelijkaardige feiten, vrouwelijke daders minder vaak een gevangenisstraf wordt opgelegd dan mannen. De bevinding dat geen significant verschil bestaat in het opgelegd krijgen van de doodstraf tussen man en vrouw lijkt daarentegen af te wijken van de wetenschappelijke literatuur. Holcombs, Williams en Demuth (2004), stelden wel een significant verschil vast. Ook verschil in geldboetes en de probatiestrafpen weerlegt eerder onderzoek van Ghali, M., & Chesney-Lind, M. (1986), die geenszins een significante ongelijkheid konden vaststellen.

Voor de strafmaat zijn de bevindingen eveneens verdeeld. Elk van de tien publicaties uit het Westen, had een statistische toets uitgevoerd met betrekking tot de hoogte van de straf. Het merendeel had opnieuw betrekking op de gevangenisstraf. Drie studies vonden geen significant verschil. De zeven andere bevestigden het idee dat vrouwelijke daders minder lange gevangenisstraffen krijgen opgelegd. De studies van Brennan en Spohn (2009), Spohn (2013) en Steffensmeier et al. (2017), konden aantonen dat 'vrouw zijn', dan wel 'man zijn' een voorspellende factor vormde voor respectievelijk, korter en langer te worden bestraft. De gevonden verschillen in de verscheidene studies van Butcher et al. (2017) en Doerner en Demuth (2010) weken evenwel tot vijftientwintig procent af. Williams et al. (1999) en Rodriguez et al. (2006) spraken over respectievelijk straffen dubbel zo lang en gemiddeld drie jaar langer voor mannen. De studie uit Zuid-Korea vond geen significant verschil.

Eén enkel onderzoek uit het Westen onderzocht nog een andere strafmaat dan die van de gevangenisstraf, namelijk de geldboete. Koepel (2014) kon evenwel geen significant verschil vaststellen in de grootte van de geldboete voor mannelijke en vrouwelijke daders. Net zoals bij de strafsoort, kan ook hier worden gesteld dat het merendeel van de studies evidentie kon vinden voor een lagere straf voor vrouwelijke feitenplegers. De vaststelling dat vrouwen gemiddeld gezien een kortere gevangenisstraf krijgen wordt bevestigd door onderzoek van Steffensmeier et al. (1993) en Blackwell et al. (2008). De bevindingen omtrent de geldboete zijn evenwel strijdig met andere wetenschappelijke literatuur. Douglas (1987), kon namelijk eerder al aantonen dat mannen grotere geldboetes worden opgelegd dan vrouwen, wat geen van de studies uit deze review kon bevestigen.

Daar geen enkel onderzoek betrekking had op de strafmodaliteit, kunnen hier geen uitspraken over worden gedaan.

Een mildere bestraffing voor vrouwen werd meermaals gevonden voor onder meer gewelddadige misdrijven, drugsdelicten, eigendomsinbreuken. Vaak werd evenwel geen specificatie gemaakt van het type misdrijven. Een verschillende strafsoort en strafmaat zou zich bovendien ook anders kunnen weerspiegelen tussen verschillende misdrijven. De resultaten hieromtrent zijn beperkt. Hoewel het type misdrijf mee in rekening werd gebracht in alle onderzoeken als controlevariabele, werden de resultaten ervan niet weergegeven. Enkel de studie van Rodriguez et al. (2006) maakte een onderscheid tussen geweld-, drugs-, en eigendomsdelicten. De strafsoort verschilde significant bij drugs- en eigendomsdelicten, met meer gevangenisstraffen voor mannen bij drugsmisdrijven dan de eigendoms-criminaliteit. Wat betreft de strafmaat waren de strafverschillen het grootst bij drugsmisdrijven, gevolgd door eigendom- en gewelddelicten. Geen andere studie kon worden gevonden die deze bevindingen bevestigt dan wel weerlegt.

Het merendeel van de auteurs konden omwille van privacyredenen niet alle parameters in rekening brengen, waardoor de resultaten met alle voorzichtigheid moeten worden benaderd. Niettemin werd door de meeste onderzoekers dezelfde methodologie angewend. Uitsluitend het onderzoek van Williams (1999) voldeed niet aan de wetenschappelijke significantienorm.

De resultaten omtrent de verklaringen zijn geenszins eenduidig en weinig veelzeggend. De helft van de studies met betrekking op het Westen schreef de verschillen toe aan de *focal concerns* hypothese. Dat vrouwen andere strafsommen werden opgelegd die vaak ook proportioneel gezien lager waren, werd gezien als een bevestiging van de drie *focal concerns*, waarbij vrouwen over het algemeen minder recidiverisico inhouden, minder schuldig worden gepercipieerd en grotere praktische gevolgen ondervinden van bestraffing, (Wermink et al., 2012). Het betrof evenwel altijd een vermoeden dat geenszins kon worden bevestigd door statistische testen. De methodologie kon onmogelijk aantonen of de rechter in kwestie er dergelijk gedachtegoed op nahield. De auteurs van de andere studies interpreteerden hun resultaten op een iets diepgaandere manier. Zo stelden Griffin en Wooldredge (2006) vast dat in het bijzonder vrouwen, vaak met kinderen, van drugsmisdrijven wel vaak een gevangenisstraf werd opgelegd. De onderzoekers suggereerden dat het hebben van kinderen, en de bescherming ervan, zou kunnen worden gezien als een vierde *focal concern*, die niet leidt tot lichtere maar zwaardere bestraffing. Een drugsmisdrijf zou namelijk de gezondheid van het kind kunnen schaden. Indien deze stelling kan worden bewezen lijkt dit alvast de hypothese van de familiale verantwoordelijkheden te weerleggen, waarbij bestraffing wordt gezien als een ontwrichting van de gezinssituatie (Simon, 1975; Doerner & Demuth, 2014). Hoewel het niet wordt vermeld door de auteurs zelf, kan dit mogelijk ook de *evil woman* hypothese bevestigen, daar de vrouwelijke dader in kwestie zich mogelijk niet gedraagt volgens de verwachtingen binnen het rollenpatroon (Lu et al., 2013; Chesney-Lind, 2006; Luke, 2008), en de gezondheid van haar kinderen mogelijk in gevaar brengt.

Twee andere studies stelden dat de assumpties van ridderlijkheid (Moulds, 1978) en paternalisme (Daly, 1989a) niet konden worden bevestigd. Daar waar Koepel (2014) dit idee motiveert doordat vrouwen niet minder zwaar werden bestraft voor niet-gewelddadige misdrijven, die in se kunnen worden gezien als typisch vrouwelijk binnen het bestaande rollenpatroon, staven Butcher et al. (2017) hun stelling met hun gevonden resultaat dat milde rechters vrouwelijke en mannelijke daders op gelijke wijze berechten. De bevindingen van Rodriguez et al. (2006) daarentegen zijn tegensprekelijk. Voor geweldsmisdrijven bleken vrouwen niet significant minder gevangenisstraffen te worden opgelegd dan mannen, maar bleek de gevangenisstraf wel significant korter te zijn, wat tegelijkertijd, volgens de auteurs, ridderlijkheid bevestigt en weerlegt. Hoewel ook deze onderzoekers het niet vermelden, zou dat ook in verband kunnen worden gebracht met de *evil woman* hypothese die, weliswaar gedeeltelijk, zou kunnen worden bevestigd. Een geweldsmisdrijf kan namelijk worden beschouwd als een inbreuk op de verwachtingen omtrent het gedrag van de vrouw (Bontrager et al., 2013), wat zich in deze sample mogelijk uitte in hogere straffen voor vrouwen.

Ook de publicaties uit het Oosten kunnen weinig uitsluitel bieden omtrent de hypothesen. Er is uitsluitend een vermoeden dat de ideeën van *focal concerns*, paternalisme, ridderlijkheid en *evil woman* kunnen worden bevestigd. De studie uit het Noorden van Kruttschnit en Solavainen (2009) kon geen bevestiging vinden voor de idee van paternalisme, daar geen verschillen in straftoemeting werden vastgesteld. De auteur schrijft de bevindingen toe aan de opmars van gendergelijkheid in Finland en het verdwijnen van paternalistisch gedachtegoed.

Het hoeft weinig betoog dat weinig bewijswaarde kan worden gehecht aan de resultaten omtrent de hypothesen. Elk van de auteurs interpreteerde de eigen bevindingen binnen het bestaande theoretisch kader (zie hoofdstuk een, 2.3.4), maar kon geenszins met zekerheid aantonen of de assumptie in die specifieke context van toepassing was. Het ging louter om een vermoeden en resultaten die enige evidentie suggereerden, meer was het allerminst.

Het onderzoek heeft evenwel een aantal beperkingen. In vergelijking met een narratieve review, vertoont een systematische review over het algemeen minder selectiebias in de verzameling van publicaties, doch kan die niet geheel worden uitgesloten (Crowther et al., 2010). Het uitsluiten op basis van titel, de limitatieve lijst van trefwoorden en de beperking tot twee databanken zijn hiervan enkele voorbeelden. Eerder werd gesteld dat werd geopteerd voor een eerste selectie op titel, daar geen specifieke woordenschat wordt aangewend in de literatuur voor het beschrijven van het fenomeen en dit resulteerde in veel niet-relevante publicaties. Een selectie op titel en abstract had evenwel meer zekerheid geboden over de bruikbaarheid van de uitgave. Niettemin kan van een kwaliteitsvolle wetenschappelijke publicatie worden verwacht dat de titel een correcte weerspiegeling vormt van de inhoud. De overgebleven publicaties werden bovendien wel op abstract gefilterd. Het gebrek aan specifieke wetenschappelijke begrippen heeft ongetwijfeld ook geleid tot een gelimiteerde zoekstrategie. Desondanks werd getracht om dat maximaal te vermijden aan de hand van een eerste screening van de literatuur, zoals eerder toegelicht. Ook de databanken werden niet geselecteerd op toevallige wijze; wel werd ervoor gekozen om haalbaarheidsredenen.

Bij voorkeur wordt de selectie van studies bovendien gedaan door verscheidene onderzoekers, dit om vooroordelen in de selectie te vermijden (Green, 2005). Dat was geenszins een mogelijkheid. Daartegenover staat wel dat indien uitsluitend een onderzoeker de publicaties schift, er geen verschillen in interpretatie zijn van de opgestelde inclusie- en exclusiecriteria (Mallet, Hagen-Zanker, Slater, & Duvendack, 2012).

Verder kan ook nog worden vermeld dat deze wetenschappelijke bijdrage weliswaar relevantie heeft voor de praktijk van straftoematingsreacties, maar dat de uitdaging niettemin groot blijft. Zoals in elke systematische review was het ook in dit onderzoek onmogelijk de context van elke studie uitgebreid weer te geven. Het hoeft weinig betoog dat dergelijke informatie essentieel is voor beleidsmakers (Mallet et al., 2012).

7 Aanbeveling

De straftoemeting wordt gestuurd door heel wat variabelen. Wettelijke en buitenwettelijke factoren beïnvloeden gerechtelijke oordeelsvorming, wat in de praktijk vaak uitmondt in inconsistente bestraffing. Naast leeftijd en etniciteit is geslacht een van de meest bestudeerde parameters in de wetenschappelijke literatuur. Vrouwelijke daders lijken vaak milder te worden bestraft in vergelijking met hun mannelijke tegenhangers.

Het huidige onderzoek toonde evenwel grote verschillen aan tussen studies met betrekking tot bepaald de rol van het geslacht. Door een gebrek aan gegevens verkeerden de auteurs vaak niet in de mogelijkheid steevast elke mogelijke variabele in rekening te brengen. Het onderzoek van Butcher et al. (2017) toonde daarenboven aan dat tot dertig procent van het verschil in bestraffing tussen man en vrouw niet kon worden verklaard door de vooropgestelde parameters (zie infra). De studie van Hassett-Walker et al. (2014) liet dan weer zien dat uitsluitend een procent van bevoordeling in straftoemeting voor vrouwen effectief kon worden toegeschreven aan het geslacht van de dader. Niettemin bleken verscheidene onderzoeken rekening te houden met zowel de kenmerken van de dader, het slachtoffer als de advocaat. Geen van de studies hechtte, bij het bestuderen van de variabele geslacht, echter belang aan de karakteristieken van de rechter, zoals bijvoorbeeld het geslacht, terwijl het belang ervan eerder kon worden aangetoond (Coontz, 2000). Vanuit deze optiek kan volgende aanbeveling worden gedaan: Rekening houden met het feit dat het huidige onderzoek omtrent genderdispariteit in straftoemeting geenszins alles verklarend is, lijkt verder onderzoek aangewezen waarbij zowel de kenmerken van de dader, slachtoffer, advocaat én rechter in rekening worden gebracht. Wanneer de huidige genderdispariteit in al zijn elementen kan wordt onthuld, kan worden nagegaan of alternatieve bestraffingvormen (zie hoofdstuk een) wenselijk zijn, evenals welke reactie het best aansluit bij de vaststellingen.

8 Conclusie

De centrale doelstelling van dit onderzoek was tweeledig. Enerzijds werd vooropgesteld na te gaan hoe eventuele mildere bestraffing van vrouwen zich weerspiegelt in de strafsoort, strafmaat, strafmodaliteit voor de verscheidene misdrijven, evenals of er verschillen kunnen worden gevonden tussen misdrijven onderling. Anderzijds bestond het onderzoek erin te achterhalen welke huidige verklarende hypothesen van het fenomeen, zijnde paternalisme, ridderlijkheid, *evil woman* en *family-based system of gender justice theory* evidentie vinden in de wetenschap. Om dit opzet te verwezenlijken werd een systematische review uitgevoerd, waarbij de meest recente inzichten omtrent de thematiek werden gebundeld. In totaal werden dertien studies opgenomen, afkomstig uit het Westen (10), Oosten (2) dan wel Noorden (1).

Voor het eerste onderdeel suggereren de bevindingen wel degelijk aanwijzingen voor een mildere bestraffing van vrouwen in vergelijking met mannen voor gelijkaardige feiten. De meerderheid van de resultaten konden verschillen in strafsoort en strafmaat aantonen. De strafmodaliteit daarentegen werd in geen van de publicaties bestudeerd wat geen uitspraken toelaat. De verschillen in misdrijven werden beperkt onderzocht en variëren gering.

Met uitzondering van de enkele studie uit het Noorden, toonde het merendeel van de studies uit het Westen en Oosten aan dat vrouwen minder vaak gevangenisstraffen worden opgelegd. Ook kon worden vastgesteld dat zij meer worden gelast met geldboetes en probatiestrafen in vergelijking met hun mannelijke tegenhangers. Vrijheidsberovende straffen worden evenwel gradueel zwaarder beschouwd dan geldboetes (Dienst Justitiële Inrichtingen, X), wat impliceert dat mannen andere maar ook zwaardere soorten straffen worden opgelegd. Niettemin het verschil in strafsoort in het voordeel van de vrouw door het grootste deel onderzoekers werd erkend, bleek de discrepantie, uitgedrukt in percentages en kansen, wel aanzienlijk uiteen te lopen over de verscheidene studies heen.

Ook wat betreft de strafmaat kon het gros van de publicaties uit het Westen en het Oosten, significante verschillen vaststellen in het voordeel van de vrouw, daar waar de enkele studie uit het Noorden opnieuw afwijkt. Op een enkele uitzondering na toonden de meeste studies aan dat vrouwen proportioneel gezien kortere straffen werden opgelegd dan vrouwen. In de meeste onderzoeken werd hierbij gefocust op de gevangenisstraf. Verscheidene onderzoekers konden vaststellen dat vrouwen significant kortere gevangenisstraffen werden opgelegd, gerekend in jaren, maanden, dan wel dagen. Een enkele studie onderzocht daarbij de grootte van de geldboete, maar kon geen significante afwijking vaststellen. Samenvattend kan dus worden gesteld dat de resultaten zich beperken tot de bevinding dat vrouwen in de betrokken contexten en voor die welbepaalde misdrijven kortere gevangenisstraffen werden opgelegd.

De resultaten omtrent verschillen in misdrijven zijn daarentegen beperkt. Uitsluitend in een onderzoek uit het Westen, werd door de auteurs in kwestie een onderscheid gemaakt naar type feiten. Met betrekking tot de strafsoort bleken enkel drugsmisdrijven en eigendomsdelicten vaker een gevangenisstraf in de hand te werken voor mannen dan voor vrouwen. Geweldfeiten toonden in geen geval een significant verschil. De grootste verschillen in strafmaat konden worden gevonden voor drugsmisdrijven, gevolgd door eigendomsdelicten en geweldfeiten, dat werd weerspiegeld in een langere gevangenisstraf. De overige studies focusten, indien de feiten werden gespecificeerd, ook op dit type delicten.

De resultaten in verband met de verklarende hypothesen zijn daarentegen geenszins eenduidig. Op een onderzoek na werd door elk van de auteurs teruggekoppeld naar hetzij *focal concerns*, paternalisme, ridderlijkheid of *evil woman*. De resultaten suggereerden enigszins het bestaan van deze hypothesen, maar het betrof uitsluitend een vermoeden. Geen van de auteurs kon met zekerheid aantonen ongelijke bestraffing tussen man en vrouw werd ingegeven door een van voornoemde redenen. In geen van de studies kwam de *family-based system of gender justice theory* bovendien aan bod.

Vanuit deze bevindingen kunnen de onderzoeksvragen als volgt worden beantwoord: Er kon meermaals evidentie worden gevonden voor een mildere strafsoort. Als vrouwen effectief milder worden bestraft, uit dit zich in het vaker opgelegd krijgen van gevangenisstraffen en minder vaak geldboetes en probatiestrafen toegewezen krijgen als mannelijke dader. Met betrekking tot de strafmaat weerspiegelt een mildere bestraffing voor vrouwen zich dan weer in proportioneel kortere gevangenisstraffen en lagere geldboetes. Niettemin toonden ook meerdere onderzoeken aan dat geenszins een significant verschil kon worden gevonden tussen vrouwelijke en mannelijk feitenplegers voor beide variabelen. De strafmodaliteit werd bovendien niet onderzocht en blijft tot op heden een onbeantwoord vraagstuk. Ongelijke strafsoorten en strafmaten tussen man en vrouw lijken voor te komen bij feiten van geweld, eigendomsdelicten en drugsmisdriven, en verschillen ook onderling, weliswaar miniem. Andere misdrijven bleven in dit onderzoek onderbelicht.

Wat betreft de verklarende hypothesen kon meermaals evidentie worden gevonden voor de *focal concerns* theorie. Zowel de hypothese van ridderlijkheid, paternalisme als de idee van *evil woman* werden bevestigd evenals weerlegd door onderzoek. De assumptie omtrent familiale verantwoordelijkheden werd door geen van de auteurs getoetst en kon bijgevolg niet worden bevestigd dan wel weerlegd.

Uit deze resultaten kan worden geconcludeerd dat wel degelijk aanwijzingen kunnen worden gevonden voor mildere bestraffing van vrouwen in vergelijking met hun mannelijke tegenhangers. De resultaten moeten echter met de nodige voorzichtigheid worden benaderd. Het zou fout zijn om op basis van deze bevindingen te concluderen dat vrouwen altijd en overall worden bevoordeeld in de strafrechtelijke oordeelsvorming. Dit kan worden geïllustreerd door het feit dat onderzoekers uit het Westen tegelijk evidentie en tegenevidentie vonden, en dat de enkele studie uit het Noorden geen enkele evidentie aantoonde of door het verschil in straftoematingsbeperkende maatregelen tussen de regio's.

Hoewel de studies geenszins gelijk waren verdeeld over de drie regio's, namelijk het Westen, Oosten en Noorden, suggereert het verschil in resultaten wel dat vrouwelijke bevoordeling in bestrafing contextafhankelijk is, en geenszins een vaststelling is die kan worden gegeneraliseerd naar elk justitieel apparaat ter wereld.

Ook voor de verklaringen is generalisering niet raadzaam. Opnieuw kan de studie uit het Noorden (Finland) als voorbeeld dienen. De toenemende gendergelijkheid in de laatste decennia maakt komaf met paternalistisch gedachtegoed, een sociale context die sterk afwijkt van de ideologie in bijvoorbeeld de Verenigde Staten. Deze evolutie uitte zich mogelijk in minder ongelijke bestrafing tussen man en vrouw. Het zou met andere woorden wederom fout zijn te concluderen dat ideeën van paternalisme wereldwijd tot mildere bestrafing van vrouwen leidt. Voor de andere hypothesen kan de redenering worden doorgetrokken.

Verder onderzoek, en in het bijzonder systematische reviews omtrent de thematiek zijn wenselijk. Allereerst kan worden aanbevolen om nieuwe reviews uit te voeren, bij voorkeur aan de hand van selectie op basis van titel en abstract, meerdere databases en een uitgebreidere woordenschat. Een groot aantal treffers zou kunnen leiden tot strengere selectiecriteria van de publicaties (Roberts, Ker, Edwards, Beecher, Manno, & Sydenham, 2015), wat de kwaliteit versterkt. Verder lijkt het evenzeer relevant een review uit te voeren die extra criteria opstelt omtrent de methodologie. Hoewel het merendeel van de studies werd uitgevoerd aan de hand van dezelfde statistische tests, waren de variabelen die werden opgesteld door elk van de auteurs verschillend, niet alleen in omvang maar ook in operationalisering. Hoewel gegevens niet altijd voorhanden zijn, dan wel beschermd zijn door privacy, heeft elk van deze variabelen heeft evenwel een reeds aangetoond effect op de straftoemeting. Uniformiteit hierin zou vergelijking tussen verscheidene contexten kunnen bevorderen. In de lijn hiervan lijkt onderzoek buiten de Verenigde Staten broodnodig, en essentieel in de verdere zoektocht naar straftoemetingsverschillen tussen man en vrouw.

9 Bibliografie

Boeken, artikelen en proefschriften

- Albonetti, C. A. (1991). An Integration of Theories to Explain Judicial Discretion. *Social Problems*, 38(2), 247-266.
- Alschuler, A. W. (1979). Plea Bargaining and Its History. *Columbia Law Review*, 79(1), 1-43.
- Altena, J. G. H. (2016). *Het legaliteitsbeginsel en de doorwerking van Europees recht in het Nederlandse materiële strafrecht*. Universiteit Leiden, Nederland.
- American Bar Association (X). Frequently Asked Questions About Pretrial Release Decision Making: Criminal Justice Section.
- Armstrong, G. (1977). Females under the Law "Protected" but Unequal. *Crime & Delinquency*, 23(2), 109-120.
- Ashworth, A., A. (1987). Disentangling Disparity. In C. Pennington & S. M. Lloyd-Bostock (Eds.), *The psychology of sentencing: Approaches to consistency and disparity*. Oxford.
- Assink, B., Dekkers, M. J. M., Keppenne, P. L. E. R., & Pepels, N. (2010). *Het beslisgedrag van de rechter nader bekeken: Een empirisch onderzoek naar het beslisgedrag van de rechter op politierechterzittingen in Nederland* [Bachelorscriptie]. Universiteit Maastricht, Nederland.
- Austin, W., & Williams, T. A. (1977). A survey of Judges' Responses To Simulated Legal Cases: Research Note on Sentencing Disparity. *The Journal Of Criminal Law & Criminology*, 68(2), 306-310.
- Backers, P. (2013). *Van stereotype naar vonnis: Onderzoek naar de invloed van stereotypering op basis van geslacht en etniciteit van de verdachte op het vonnis* [Onderzoeksopdracht]. Universiteit Twente, Nederland.
- Baumer, E. P., Messner, S. F., & Felson, R. B. (2000). Role of Victim Characteristics in the Disposition of Murder Cases. *Justice Quarterly*, 17(2), 281-307.
- Bickle, G. S., & Peterson, R. D. (1991). The Impact of Gender-Based Family Roles on Criminal Sentencing. *Social Problems*, 39(3), 372-394.
- Blackwell, S. B., Holleran, D., & Finn, M. A. (2008). The Impact of the Pennsylvania Sentencing Guidelines on Sex Differences in Sentencing. *Journal of Contemporary Criminal Justice Policy Review*, 24(4), 399-418.
- Bontrager, S., Barrick, K., & Stupi, E. (2013). Gender and Sentencing: A Meta-Analysis of Contemporary Research. *The Journal of Gender, Race & Justice*, 16, 349-372.
- Borgers, M. J. (2004). *Het wettelijke sanctiestelsel en de straftoemettingsvrijheid van de rechter. Nederland: Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland*.
- Bowman, F. O. (2005). The failure of the Federal Sentencing Guidelines: A Structural Analysis. *Columbia Law Review*, 100(2), 101-138.
- Boyd, C. L., & Nelson, M. J. (2017). The Effects of Trial Judge Gender and Public Opinion on Criminal Sentencing Decisions. *Vanderbilt Law Review*, 70(6), 1819-1843.
- Brennan, P. K., & Spohn, C. (2009). The Joint Effects of Offender Race/Ethnicity and Sex on Sentence Length Decisions in Federal Courts. *Race and Social Problems*, 1(4), 200-217.
- Breyer, S. (1988). The Federal Sentencing Guidelines and the Key Compromises Upon Which They Rest. *Hofstra Law Review*, 17(1), 1-50.

- Bryon, K. (2014). *Preventiemaatregelen voor suïcide: een systematische review* [Masterscriptie]. Universiteit Gent, België.
- Bulcke, J. (2015). *Dispariteit bij de straftoemeting. Hoe beperken? Een rechtsvergelijkende studie tussen het Belgisch, Nederlands en Amerikaans recht* [Masterscriptie]. Universiteit Gent, België.
- Butcher, K. F., Park, K. H., & Piehl, A. M. (2017). Comparing Apples to Oranges: Differences in Women's and Men's Incarceration and Sentencing Outcomes. *Journal of Labor Economics*, 35(1), 201-234.
- Chesney-Lind, M. (1989). Girls' Crime and Women's Place: Toward a Feminist Model of Female Delinquency. *Crime & Delinquency*, 35(1), 5-29.
- Chesney-Lind, M. (2006). Patriarchy, Crime, and Justice: Feminist Criminology in an Era of Backlash. *Feminist Criminology*, 1(1), 6-26.
- Claes, E. (2006). Straftoemeting, bestraffingssociologie, bestraffingsfilosofie. *Netherlands Journal of Legal Philosophy*, 6, 29-54.
- Clarke, S. H., & Koch, G. G. (1976). The Influence Of Income And Other Factors On Whether Criminal Defendants Go To Prison. *Law and Society Review*, 11(1), 57-92.
- Coontz, P. (2000). Gender and judicial decisions: Do female judges decide cases differently than male judges? *Gender Issues*, 18(4), 59-73.
- Coorman, L. (2014). *Hoe sterk is de strafrechtsketen? Het verschil tussen theorie en praktijk* [Masterscriptie]. Universiteit Gent, België.
- Crew, K. B. (1991). Sex Differences in Criminal Sentencing: Chivalry or Patriarchy? *Justice Quarterly*, 8(1), 59-83.
- Crowther, M., Lim, W., & Crowther, M. A. (2010). Systematic review and meta-analysis methodology. *Blood*, 116(17), 3140-3146.
- Curry, T. R., Lee, G., & Rodriguez, F. S. (2004). Does Victim Gender Increase Sentence Severity? Further Explorations of Gender Dynamics and Sentencing Outcomes. *Crime & Delinquency*, 50(3), 319-343.
- Daly, K. (1989a). Rethinking Judicial Paternalism: Gender, Work-Family Relations, and Sentencing. *Gender and Society*, 3(1), 9-36.
- Daly, K. (1989b). Neither Conflict Nor Labeling Nor Paternalism Will Suffice: Intersections of Race, Ethnicity, Gender, and Family in Criminal Court Decisions. *Crime & Delinquency*, 35(1), 136-168.
- Daly, K., & Bordt, R. L. (1995). Sex Effects and Sentencing: An Analysis of The Statistical Literature. *Justice Quarterly*, 12(1), 141-175.
- Declerck, E. (2011). *Angelsaksische "sentencing guidelines": Een oplossing voor het probleem van de dispariteit in de Belgische straftoemeting?* [Masterscriptie]. Universiteit Gent, België.
- Decorte, T., Tieberghien, J., & Petintseva, O. (2015). *Encyclopedie in de criminologische wetenschappen* [Cursustekst]. Gent: IRCP.
- Doerner, J. K. (2009). *Explaining The Gender Gap in Sentencing Outcomes: An Investigation of Differential Treatment In U.S. Federal Courts* [Dissertation]. Bowling Green State University, Ohio.
- Doerner, J. K., & Demuth, S. (2010). The Independent and Joint Effects of Race/Ethnicity, Gender, and Age on Sentencing Outcomes in U.S. Federal Courts. *Justice Quarterly*, 27(1), 1-27.
- Doerner, J. K., & Demuth, S. (2012). Gender and Sentencing in the Federal Courts: Are Women Treated More Leniently? *Criminal Justice Policy Review*, 20(10), 1-28.
- Doerner, J. K., & Demuth, S. (2014). Gender and Sentencing in the Federal Courts: Are Women Treated More Leniently? *Criminal Justice Policy Review*, 25(2), 242-269.

- Douglas, R. (1987). Is Chivalry Dead? Gender and Sentence in the Victorian Magistrates' Courts. *Journal of Sociology*, 23(3), 343-357.
- Dupont, L., & Verbruggen, F. (2005). *Strafrecht als roeping: liber amicorum Lieven Dupont*. België: Universitaire Pers Leuven.
- Elsevier. (2016). Scopus: Elsevier B.V.
- Erez, E. (1992). Dangerous men, evil women: Gender and parole decisionmaking. *Justice Quarterly*, 9(1), 105-126.
- Erez, E., & Tontodonato, P. (1990). The Effect of Victim Participation in Sentencing on Sentence Outcome. *Criminology*, 28(3), 451-474.
- Falagas, M. E., Pitsouni, E. I., Malietzis, G. A., & Pappas, G. (2008). Comparison of PubMed, Scopus, Web of Science, and Google Scholar: strengths and weaknesses. *The FASEB Journal*, 22(2), 338-342.
- Feld, B. C. (2003). Competence, Culpability, and Punishment: Implications of Atkins for Executing and Sentencing Adolescents. *Hofstra Law Review*, 32(3), 563-552.
- Franklin, C. A., & Fearn, N. E. (2008). Gender, race, and formal court decision-making outcomes: Chivalry/paternalism, conflict theory or gender conflict? *Journal of Criminal Justice*, 36, 279-290.
- Frederickx, J. (2017). *Individualisering van de straftoemeting: 'good practices'* [Masterscriptie]. Universiteit Gent, België.
- Freiburger, T. L. (2010). The Effects of Gender, Family Status, and Race on Sentencing Decisions. *Behavioral Sciences and the Law*, 28, 378-395.
- Ghali, M., & Chesney-Lind, M. (1986). Gender Bias and the Criminal Justice System: An Empirical Investigation. *Sociology and Social Research*, 70(2), 164-171.
- Goethals, J. (1984). De rechter berecht: straftoemeting en persoonlijkheid. *Panopticon*, 5(1), 44-55.
- Green, S. (2005). Systematic reviews and meta-analysis. *Singapore Med J*, 46(6), 270-274.
- Griffin, T., & Wooldredge, J. (2006). Sex-Based Disparities in Felony Dispositions Before versus After Sentencing Reform In Ohio. *Criminology*, 44(4), 893-923.
- Hamilton, M., & Worthen, M. G. F. (2011). Sex Disparities in Arrest Outcomes for Domestic Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(8), 1559-1578.
- Hardyns, W. & Vander Beken, T. (2017). *Onderzoeksonwerp in de criminologie* [Cursustekst]. Gent: Docunet.
- Harrel, W. A. (1981). The Effects of Alcohol Use and Offender Remorsefulness on Sentencing Decisions. *Journal of Applied Social Psychology*, 11(1), 83-91.
- Hartley, R. D., Kwak, D.-H., Park, M., & Lee, M.-S. (2011). Exploring Sex Disparity in Sentencing Outcomes: A Focus on Narcotics Offenders in South Korea. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 55(2), 268-286.
- Hasset-Walker, C., Lateano, T., & Di Benedetto, M. (2014). Do Female Sex Offenders Receive Preferential Treatment in Criminal Charging and Sentencing? *Justice System Journal*, 35(1), 62-86.
- Hennessey, E. F. (1976). Disparity in Sentencing. *New England Journal on Prison Law*, 3(1), 5-14.
- Hertegonne, K. (2017). *Het beslissingsproces van de politierechter in kaart. De rol van mediaberichtgeving bij zaken gekwalificeerd als vluchtmisdrijf* [Masterscriptie]. Universiteit Gent, België.
- Herzog, S., & Oreg, S. (2008). Chivalry and the Moderating Effect of Ambivalent Sexism: Individual Differences in Crime Seriousness Judgments. *Law & Society Review*, 42(1), 45-73.
- Holcomb, J. E., Williams, M. R., & Demuth, S. (2004). White Female Victims and Death Penalty Disparity Research. *Justice Quarterly*, 21(4), 877-902.

- Hübner, B. M., & Bynum, T. S. (2006). An Analysis Of Parole Decision Making Using A Sample Of Sex Offenders: A Focal Concerns Perspective. *Criminology*, 44(4), 961-991.
- Jacobs, A. (2001). L'adaptation de l'amene à la situation sociale du condamné. *Liber Amicorum Jean du Jardin*, 61, 267-288.
- Jeffries, S., & Fletcher, G. J. O. (2003). Pathways to Sex-Based Differentiation In Criminal Court Sentencing. *Criminology*, 41(2), 329-353.
- Johnston, J. B., Kennedy, T. D., & Shuman, G. I. (1987). Gender Differences in the Sentencing of Felony Offenders. *Federal Probation*, 51, 49-55.
- Johnston, J. D., & Knapp, C. L. (1971). Sex Discrimination by Law: A Study in Judicial Perspective. *New York University Law Review*, 46, 675-747.
- Kingsnorth, R. F., Wolcott, L., & Lonquist, K. (2013). The Influence of Plaintiff Gender on the Judicial Decision to Grant Civil Restraining Orders: A Replication and Analysis. *Violence Against Women*, 19(5).
- Koeppel, M. D. H. (2014). Gender Sentencing of Rural Property Offenders in Iowa. *Criminal Justice Policy Review*, 25(2), 208-226.
- Koons-Witt, B. A. (2002). The Effect of Gender on the Decision to Incarcerate Before and After the Introduction of Sentencing Guidelines. *Criminology*, 40(2), 297-327.
- Koons-Witt, B. A., Sevigny, E. L., Burrow, J. D., & Hester, R. (2014). Gender and Sentencing Outcomes in South Carolina: Examining the Interactions With Race, Age, and Offense Type. *Criminal Justice Policy Review*, 25(3), 299-324.
- Kramer, J. H., & Ulmer, J. T. (1996). Sentencing Disparity and Departures From Guidelines. *Justice Quarterly*, 13(1), 81-106.
- Kruttschnitt, C. (1980). Social Status and Sentences of Female Offenders. *Law and Society Review*, 15(2), 247-265.
- Kruttschnitt, C., & Green, D. E. (1984). The Sex-Sanctioning Issue: Is it History? *American Sociological Review*, 49(4), 541-551.
- Kruttschnitt, C., & Savolainen, J. (2009). Ages of Chivalry, Places of Paternalism: Gender and Criminal Sentencing in Finland. *European Journal of Criminology*, 6(3), 225-247.
- Labiese, E. (2009). *Reacties op dispariteit in straftoemeting* [Masterscriptie]. Univeriteit Gent, België.
- Lu, H., Liang, B., & Liu, S. (2013). Serious Violent Offenses and Sentencing Decisions in China - Are There Any Gender Disparities? *Asian Journal of Criminology*, 8(3), 159-177.
- Luke, K. P. (2008). Are Girls Really Becoming More Violent?: A Critical Analysis. *Journal of Women and Social Work*, 23(1), 38-50.
- Mackenzie, G., Spiranovic, C., Warner, K., Stobbs, N., Gelb, K., Indermaur, D., . . . Bouhours, T. (2012). Sentencing and Public Confidence: Results from a National Australian Survey On Public Opinions Towards Sentencing. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 45(1), 45-65.
- Mallett, R., Hagen-Zanker, J., Slater, R., & Duvendack, M. (2012). The benefits and challenges of using systematic reviews in international development research. *Journal of Development Effectiveness*, 4(3), 445-455.
- Moulds, E. F. (1978). Chivalry and Paternalism: Disparities of Treatment in the Criminal Justice System. *The Western Political Quarterly*, 31(3), 416-430.
- Mulrow, C. D. (1994). Systematic Reviews: Rationale for systematic reviews. *MBJ*, 309, 597.
- Mustard, D. B. (2001). Racial, Ethnic, and Gender Disparities in Sentencing: Evidence from the U.S. Federal Courts. *Journal of Law and Economics*, 44(1), 285-314.

- Nagel, S. S., & Weitzman, L. J. (1971). Women as Litigants. *The Hastings Law Journal*, 23, 171-198.
- Offringa, M., Assendelft, W. J. J., & Scholten, R. J. P. M. (Eds.). (2008). *Kritisch beoordelen van een artikel: Systematische reviews van interventieonderzoek*. Nederland: Bohn Stafleu van Loghum
- Ooms, A. (2010). De rechterlijke onpartijdigheid is niet steeds wat ze lijkt. Een analyse over de grens tussen objectieve en subjectieve onpartijdigheid. *CDPK*, 499-524.
- Paternoster, R. (1984). Prosecutorial Discretion In Requesting The Death Penalty: A Case Of Victim-Based Racial Discrimination. *Law and Society Review*, 18(3), 437-478.
- Pauwels, L. (2017). *Wetenschappelijk geïnformeerde criminaliteitspreventie. Achtergronden, mechanismen, evaluatie en toepassingen* [Cursustekst]. Gent: Docunet
- Raats, S. (2014). *De straf gemeten en gepast: op weg naar consistentie in de straftoemeting* [Doctoraal proefschrift]. Universiteit Antwerpen, België.
- Rankin, A. (1964). The Effect of Pretrial Detention. *N.Y.U. Law Review*, 39, 641-656.
- Roberts, I., Ker, K., Edwards, P., Beecher, D., D., M., & E., S. (2015). The knowledge system underpinning healthcare is not fit for purpose and must change. *BMJ*, 350.
- Rodriguez, S. F., Curry, T. R., & Lee, G. (2006). Gender Differences in Criminal Sentencing: Do Effects Vary Across Violent, Property, and Drug Offenses? *Social Science Quarterly*, 87(2), 318-339.
- Schoep, G. K. (2008). *Straftoematingsrecht en strafvorming* [Doctoraal proefschrift]. Universiteit Leiden, Nederland.
- Schuyt, P. M. (2009). *Verantwoorde straftoemeting* [Doctoraal proefschrift]. Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland.
- Simon, R. J. (1975). *Women and Crime*. USA: Lexington Books.
- Sottiaux, S. (2008). Het gelijkheidsbeginsel: langs oude paden en nieuwe wegen. *RW*, 690-702.
- Spohn, C. (2013). The Effects of the Offenders Race, Ethnicity, And Sex on Federal Sentencing Outcomes in the Guidelines Era. *Law & Contemporary Problems*, 76(1), 75-104.
- Spohn, C., Gruhl, J., & Welch, S. (1981). The Effect of Race on Sentencing: A Re-examination of An Unsettled Question *Law & Society Review*, 16(1), 71-88.
- Stacey, A. M., & Spohn, C. (2006). Gender and the Social Costs of Sentencing: An Analysis of Sentences Imposed on Male And Female Offenders in Three U.S. District Courts. *Berkeley Journal of Criminal Law*, 11(1), 43-76.
- Steffensmeier, D. (1980). Assessing the Impact of the Women's Movement on Sex-Based Differences in the Handling of Adult Criminal Defendants. *Crime & Delinquency*, 26(3), 344-357.
- Steffensmeier, D., & Hebert, C. (1999). Women and Men Policymakers: Does the Judge's Gender Affect the Sentencing of Criminal Defendants? *Social Forces*, 77(3), 1163-1196.
- Steffensmeier, D., Kramer, J., & Streifel, C. (1993). Gender and Imprisonment Decisions. *Criminology*, 31(3), 411-446.
- Steffensmeier, D., Kramer, J., & Ulmer, J. (1995). Age Differences in Sentencing. *Justice Quarterly*, 12(3), 583-602.
- Steffensmeier, D., Painter-Davis, N., & Ulmer, J. (2017). Intersectionality of Race, Ethnicity, Gender, and Age on Criminal Punishment. *Sociological Perspectives*, 60(4), 810-833.
- Steffensmeier, D., Ulmer, J., & Kramer, J. (1998). The Interaction of Race, Gender, and Age in Criminal Sentencing: The Punishment Cost of Being Young, Black, and Male. *Criminology*, 36(4), 763-798.

- Stith, K., & Cabranes, J. A. (1998). *Fear of Judging: Sentencing Guidelines in the Federal Courts*: The University of Chicago Press Books.
- Stroobant, S. (2013). *Een juridische analyse van mogelijkheden en beperkingen van straftoemingsrichtlijnen in België* [Masterscriptie]. Universiteit Gent, België.
- The Campbell Collaboration. (2001). *Guidelines for Preparation of Review Protocols*: The Campbell Collaboration.
- The Campbell Collaboration. (X). *Systematic Review Template*: The Campbell Collaboration.
- Tijmstra, T., & Brinkman-Engels, M. (1978). Sociale wenselijkheid als validiteitsprobleem. *Mens & Maatschappij*, 53(2), 196-208.
- Unnever, J. D. (1982). Direct and Organizational Discrimination in the Sentencing of Drug Offenders. *Social Problems*, 30(2), 212-225.
- Van den Wyngaert, C., & Vandromme, S. (2014). *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen - Boek 1 - Strafrecht*. Antwerpen: Maklu.
- van Eijk, G. (2015). Sociaaleconomische ongelijkheid en het strafrecht: aanzet tot discussie. *Proces*, 94(5), 282-287.
- Van Kerckvoorde, J. (1981). Straftoemeting bij winkeldiefstal. *Panopticon*, 349.
- van Keulen, S. J. C. (2011). *Straftoemingsvrijheid en de invoering van bijzondere minimumstraffen in het Nederlandse sanctierecht: Een onderzoek naar de gevolgen van de invoering van bijzondere minimumstraffen in geval van recidive bij zware misdrijven voor de straftoemingsvrijheid van de strafrechter* [Masterscriptie]. Universiteit van Tilburg, Nederland.
- van Sandick, J. C. F. (1933). *De straftoemeting; statistisch onderzoek naar de straftoemeting in 1929 vergeleken met die in 1913*. Nederland: M. Nijhoff.
- Vande Lanotte, J., & Goedertier, G. (2007). *Memorie van toelichting bij het wetsontwerp betreffende de bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden*. België: Die Keure.
- Vander Beken, T., & Balcaen, A. (2009). Dossiervoering door de rechter: beperkingen op de discretionaire bevoegdheid van de rechter bij de straftoemeting. *Environmental Lawforce*(5).
- Vanreusel, R. (2009). *De straftoemeting in de praktijk: Een kwalitatief onderzoek in het ressort Gent* [Masterscriptie]. Universiteit Gent, België.
- Walker, M. A. (1985). Statistical Anomalies in Comparing the Sentencing of Males and Females. *Sociology*, 19(3), 446-451.
- Welch, S., Gruhl, J., & Spohn, C. (1984). Sentencing - The Influence of Alternative Measures of Prior Record. *Criminology*, 22(2), 215-227.
- Wermink, H., de Keijser, J., & Schuyt, P. (2012). Verschillen in straftoemeting in soortgelijke zaken: Een kwantitatief onderzoek naar de rol van specifieke kenmerken van de dader. *Nederlands Juristenblad*, 11, 726-733.
- Wermink, H., van Wingerden, S., van Wilsem, J., & Nieuwbeerta, P. (2015). *Etnisch gerelateerde verschillen in de straftoemeting*. Nederland: Universiteit Leiden.
- Williams, M. R. (1999). Gender and Sentencing: An Analysis of Indicators. *Criminal Justice Policy Review*, 10(4), 471-490.

Wetgevende bronnen

- De gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994, B.S. 17 februari 1994.
- Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, *Treaty Series of the Council of Europe*, No. 005.

Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 16 december 1966, *B.S.* 6 juli 1983.
Strafwetboek van 8 juni 1867, *B.S.* 9 juni 1867
Wet betreffende de gemeentelijke administratieve sancties van 24 juni 2013, *B.S.* 1 juli 2013.
Wet betreffende de voorlopige hechtenis van 20 juli 1990, *B.S.* 14 augustus 1990.
Wetboek van Strafvordering van 17 november 1808, *B.S.* 27 november 1808.

Internetbronnen

Clarivate Analytics. (2018) Web of Science: Trust the Difference [WWW]. Clarivate Analytics:
http://wokinfo.com/?utm_source=false&utm_medium=false&utm_campaign=false
[05/04/2018]

Cochrane Belgium. (2018). Eerste Hulp bij Systematische Reviews: Archief [WWW]. The Cochrane Collaboration: <http://belgium.cochrane.org/informatie-tools/eerste-hulp-bij-systematische-reviews/eerste-hulp-bij-systematische-reviews-archief> [10/04/2018]

Cochrane Library. (2018). About Cochrane Reviews [WWW]. The Cochrane Collaboration: <http://www.cochranelibrary.com/about/about-cochrane-systematic-reviews.html>
[11/04/2018]

De Neve, E. (2009). Gelijkheidsbeginsel [WWW]. Advocatenkantoor Elfri De Neve: <http://elfri.be/gelijkheidsbeginsel> [28/03/2018]

De Neve, E. (2014). Proportionaliteitsbeginsel [WWW]. Advocatenkantoor Elfri De Neve: <http://www.elfri.be/juridische-informatie/proportionaliteitsbeginsel> [28/03/2018]

Dienst Justitiële Inrichtingen. (X). Straffen en maatregelen [WWW]. Ministerie van Justitie en Veiligheid: <https://www.dji.nl/justitiabelen/volwassenen-in-detentie/straffen-en-maatregelen/index.aspx> [25/04/2018]

Elsevier. (2018) Scopus [WWW]. Elsevier: <https://www.elsevier.com/solutions/scopus>
[05/04/2018]

Kenniscentrum Wetgeving en Juridische zaken. (X) Strafrechtelijke handhaving en sancties [WWW]. Ministerie van Justitie en Veiligheid: <https://www.kcwj.nl/kennisbank/integraal-afwegingskader-beleid-en-regelgeving/6-wat-het-beste-instrument/61-14?cookie=yes.1524409014513465529578> [11/05/2018]

US Legal. (2016). Downward Departure and Legal Definition [WWW]. US Legal: <https://definitions.uslegal.com/d/downward-departure/> [23/04/2018]

Web of Science. (2018). Web of Science [WWW]. Clarivate Analytics: <https://login.webofknowledge.com/error/Error?PathInfo=%2F&Error=IPError>
[05/04/2018]

10 Bijlagen

Tabel 4: uitgesloten publicaties

Uitsluitingcriterium	Wetenschappelijke publicaties (*)
De studie had betrekking op de strafvordering dan wel de strafuitvoering en had geenszins uitsluitend betrekking op de straftoemeting.	<p>Doerner, J. K. (2012). Gender Disparities in Sentencing Departures: An Examination of U.S. Federal Courts. <i>Woman & Criminal Justice</i>, 22(3), 176-205.</p> <p>Erez, E. (1989). Gender, Rehabilitation, and Probation Decisions. <i>Criminology</i>, 27(2), 307-327.</p> <p>Erez, E. (2006). Dangerous men, evil women: Gender and parole decision-making. <i>Justice Quarterly</i>, 9(1), 105-126.</p> <p>Kruttschnitt, C. (1985). Legal outcomes and legal agents: Adding another dimension to the sex-sentencing controversy. <i>Law and Human Behavior</i>, 9(3), 287-303.</p> <p>Kruttschnitt, C., & McCarthy, D. (1985). Familial Social Control and Pretrial Sanctions: Does Sex Really Matter? <i>The Journal of Criminal Law & Criminology</i>, 76(1), 151-175.</p> <p>Silverstein, M. (2006). Justice in Genderland: Through a Parole Looking Glass. <i>Symbolic Interaction</i>, 29(3), 393-410.</p> <p>Turner, K. B., & Johnson, J. B. (2006). The Effects of Gender on the Judicial Decision of Bail Amount Set. <i>Federal Probation</i>, 70(1), 56-62.</p> <p>Ward, J. T., Hartley, R. D., & Tillyer, R. (2016). Unpacking gender and racial/ethnic biases in the federal sentencing of drug offenders: A causal mediation approach. <i>Journal of Criminal Justice</i>, 46, 196-206.</p>
De data die werden aangewend maakten geen gebruik van authentieke strafrechtelijke uitspraken.	<p>Herzog, S., & Oreg, S. (2008). Chivalry and the Moderating Effect of Ambivalent Sexism: Individual Differences in Crime Seriousness Judgments. <i>Law & Society Review</i>, 42(1), 45-73.</p> <p>Holtfreter, K. (2013). Gender and “Other People’s Money”: An Analysis of White-Collar Offender Sentencing. <i>Woman & Criminal Justice</i>, 23(4), 326-344.</p> <p>Messin, J. T., & Heersen, J. W. (2009). Gendered Justice Domestic Homicide and the Death Penalty. <i>Feminist Criminology</i>, 4(2), 170-188.</p>
De studie had betrekking op de beslissing van de juryleden en geenszins de strafrechter.	<p>Richards, T. N., Smith, M. D., Jennings, W. G., Bjerregaard, B., & Fogel, S. J. (2014). An Examination of Defendant Sex Disparity in Capital Sentencing: A Propensity Score Matching Approach. <i>American Journal of Criminal Justice</i>, 39(4), 681-697.</p>
De studie had betrekking op minderjarigen en geenszins meerderjarige ouders.	<p>Bright, C. L., Hurley, S., & Barth, R. P. (2014). Gender Differences in Outcomes of Juvenile Court-Involved Youth Following Intensive In-Home Services. <i>Journal of the Society for Social</i></p>

	<p><i>Work and Research</i>, 5(1), 23-44.</p> <p>Cochran, J. C., & Mears, D. P. (2015). Race, Ethnic, and Gender Divides in Juvenile Court Sanctioning and Rehabilitative Intervention. <i>Journal of Research in Crime and Delinquency</i>, 52(2), 181-212.</p> <p>Corley, C. J., Cernkovich, S., & Giordano, P. (1989). Sex and the Likelihood of Sanction. <i>The Journal of Criminal Law and Criminology</i>, 80(2), 540-556.</p> <p>Evangelist, M., Ryan, J. P., Victor, B. G., Moore, A., & Perron, B. E. (2017). Disparities at Adjudication in the Juvenile Justice System: An Examination of Race, Gender, and Age. <i>Social Work Research</i>, 41(4), 199-212.</p> <p>Figueira-McDonough, J. (1987). Discrimination or Sex Differences? Criteria for Evaluating the Juvenile Justice System's Handling of Minor Offenses. <i>Crime & Delinquency</i>, 33(3), 403-424.</p> <p>Gliksman, M. (1997). Gender-Based Differences in the Treatment of Young Offenders by the Police and the Children's Court in New South Wales, Australia. <i>Medicine, Science and the Law</i>, 37(2), 165-169.</p> <p>Guevara, L., Herz, D., & Spohn, C. (2008). Race, Gender, and Legal Counsel: Differential Outcomes in Two Juvenile Courts. <i>Youth Violence and Juvenile Justice</i>, 6(1), 83-104.</p> <p>Leiber, M. J., & Peck, J. H. (2015). Race, Gender, Crime Severity, and Decision Making in the Juvenile Justice System. <i>Crime & Delinquency</i>, 61(6), 771-797.</p> <p>Leiber, M. J., Peck, J. H., & Beaudry-Cyr, M. (2015). The Likelihood of a "Youth Discount" in Juvenile Court Sanctions: The Influence of Offender Race, Gender, and Age. <i>Race and Justice</i>, 6(1), 5-34.</p> <p>McGrath, A. (2016). Intersections of Indigenous status, sex and age in sentencing decisions in the New South Wales Children's Court. <i>Australian & New Zealand Journal of Criminology</i>, 49(1), 90-112.</p> <p>Tama, C. C., Abrams, L. S., Freisthler, B., & Ryan, J. P. (2016). Juvenile justice sentencing: Do gender and child welfare involvement matter? <i>Children and Youth Services Review</i>, 64, 60-65.</p>
<p>De studie had betrekking op de variabele geslacht, maar niettemin werd uitsluitend gefocust op het geslacht van de rechter, het slachtoffer, dan wel de advocaat, en geenszins dat van de dader.</p>	<p>Bogoch, B. (1999). Judging in a 'Different Voice': Gender and the Sentencing of Violent Offences in Israel. <i>International Journal of the Sociology of Law</i>, 27(1), 51-78.</p> <p>Boyd, C. L., & Nelson, M. J. (2017). The Effects of Trial Judge Gender and Public Opinion on Criminal Sentencing Decisions. <i>Vanderbilt Law Review</i>, 70(6), 1819-1843.</p> <p>Curry, T. R. (2010). The conditional effects of victim and offender ethnicity and victim gender on sentences for non-capital cases. <i>Punishment & Society</i>, 12(4), 438-462.</p> <p>Curry, T. R., Lee, G., & Rodriguez, S. F. (2004). Does Victim Gender Increase Sentence Severity?</p>

	<p>Further Explorations of Gender Dynamics and Sentencing Outcomes. <i>Crime & Delinquency</i>, 50(3), 319-343.</p> <p>Fix, M. P., & Johnson, G. E. (2017). Public Perceptions of Gender Bias in the Decisions of Female State Court Judges. <i>Vanderbilt Law Review</i>, 70(6), 1845-1886.</p> <p>Gillespie, L. K., Loughran, T. A., Smith, M. D., Fogel, S. J., & Bjerregaard, B. (2014). Exploring the Role of Victim Sex, Victim Conduct, and Victim–Defendant Relationship in Capital Punishment Sentencing. <i>Homicide Studies</i>, 18(2), 175-195.</p> <p>Letzring, T. D. (2010). The Effects of Judge-Target Gender and Ethnicity Similarity on the Accuracy of Personality Judgments. <i>Social Psychology</i>, 41(1), 42-51.</p> <p>Phyllis Coontz, P. (2000). Gender and judicial decisions: Do female judges decide cases differently than male judges? <i>Gender Issues</i>, 18(4), 59-73.</p> <p>Richards, T. N., Jennings, W. G., Smith, M. D., Sellers, C. S., Fogel, S. J., & Bjerregaard, B. (2016). Explaining the “Female Victim Effect” in Capital Punishment: An Examination of Victim Sex–Specific Models of Juror Sentence Decision-Making. <i>Crime & Delinquency</i>, 62(7), 875-898.</p> <p>Schanzenbach, M. (2005). Racial and Sex Disparities in Prison Sentences: The Effect of District-Level Judicial Demographics. <i>Journal of Legal Studies</i>, 34(1), 57-92.</p> <p>Songer, D. R., & Crews-Meyer, K. A. (2000). Does Judge Gender Matter? Decision Making in the State Supreme Courts. <i>Social Science Quarterly</i>, 81(3), 750-762.</p> <p>Stauffer, A. R., Smith, M. D., Cochran, J. K., Fogel, S. J., & Bjerregaard, B. (2006). The Interaction Between Victim Race and Gender on Sentencing Outcomes in Capital Murder Trials: A Further Exploration. <i>Homicide Studies</i>, 10(2), 98-117.</p> <p>Tiede, L., Carp, R., & Manning, K. L. (2010). Judicial Attributes and Sentencing-Deviation Cases: Do Sex, Race, and Politics Matter? <i>Justice System Journal</i>, 31(3), 249-272.</p> <p>Tomsich, E. A., Richards, T. N., & Gover, A. R. (2014). A Review of Sex Disparities in the “Key Players” of the Capital Punishment Process: From Defendants to Jurors. <i>American Journal of Criminal Justice</i>, 39(4), 732-752.</p> <p>Williams, M. R., & Holcomb, J. E. (2004). The Interactive Effects of Victim Race and Gender on Death Sentence Disparity Findings. <i>Homicide Studies</i>, 8(4), 350-376.</p> <p>Williams, M. R., Demuth, S., & Holcomb, J. E. (2007). Understanding the Influence of Victim Gender in Death Penalty Cases: The Importance of Victim Race, Sex-Related Victimization, and Jury Decision Making. <i>Criminology</i>, 45(4), 865-891.</p>
De studie had een methodologische beperking wat vergelijking tussen straffen voor mannen en vrouwen onmogelijk maakte.	Hilinski-Rosick, C. M., Freiburg, T. L., & Verheek, A. (2014). The Effects of Legal and Extralegal Variables on the Sentences of Sex Offenders. <i>Victims & Offenders</i> , 9(3), 334-351.

<p>De studie voldeed methodologisch niet aan de verwachtingen, in die zin dat geen gebruik werd gemaakt van statistische tests. De bevindingen bleven beperkt tot beschrijvende inzichten.</p>	<p>Daly, K. (1989). Rethinking Judicial Paternalism: Gender, Work-Family Relations, and Sentencing. <i>Gender & Society</i>, 3(1), 9-36.</p> <p>Daly, K., & Bordt, R. L. (1995). Sex effects and sentencing: An analysis of the statistical literature. <i>Justice Quarterly</i>, 12(1), 141-175.</p> <p>Daly, K., & Tonry, M. (1997). Gender, Race, and Sentencing. <i>Crime and Justice</i>, 22, 201-252.</p> <p>Eich, W. (1986). Gender Bias in the Courtroom: Some Participants Are More Equal Than Others. <i>Judicature</i>, 69(6), 339-343.</p> <p>Johnson, J. D. J. (1974). Sex Discrimination and the Supreme Court - 1971-1974. <i>New York University Law Review</i>, 49(5), 617-692.</p> <p>Morris, A. (1988). Sex and sentencing. <i>Criminal Law Review</i>, 163-171.</p> <p>Nagel, I. H., & Johnson, B. L. (1994). The Role of Gender in a Structured Sentencing System: Equal Treatment, Policy Choices, and the Sentencing of Female Offenders under the United States Sentencing Guidelines. <i>The Journal of Criminal Law & Criminology</i>, 85(1), 181-221.</p> <p>Wikler, N. J. (1980). On the Judicial Agenda for the 80s: Equal Treatment for Men and Women in the Courts. <i>Judicature</i>, 64(5), 202-209.</p>
<p>De studie bevatte geen afzonderlijke statistische test voor de variabele geslacht, maar werd in combinatie met andere factoren getoetst, of werd afzonderlijk getoetst maar niettemin werden deze resultaten niet weergegeven.</p>	<p>Crawford, C. (2000). Gender, Race, and Habitual Offender Sentencing in Florida. <i>Criminology</i>, 38(1), 263-280.</p> <p>Curry, T. R., & Corral-Camacho, G. (2008). Sentencing young minority males for drug offenses: Testing for conditional effects between race/ethnicity, gender and age during the US war on drugs. <i>Punishment & Society</i>, 10(3), 253-276.</p> <p>Doerner, J. K. (2015). The Joint Effects of Gender and Race/Ethnicity on Sentencing Outcomes in Federal Courts. <i>Women & Criminal Justice</i>, 25(5), 313-338.</p> <p>Fisher, D. G. (2018). Gender equality and its heterogeneous impact on the incarceration of women in Turkey. <i>International Journal of Law, Crime and Justice</i>, 52, 165-175.</p> <p>Freiburger, T. L. (2010). The Effects of Gender, Family Status, and Race on Sentencing Decisions. <i>Behavioral Sciences and the Law</i>, 28(3), 378-395.</p> <p>Freiburger, T. L. (2011). The Impact of Gender, Offense Type, and Familial Role on the Decision to Incarcerate. <i>Social Justice Research</i>, 24, 143-167.</p> <p>Jeffries, S., & Bond, C. E. W. (2013). Gender, Indigeneity, and the Criminal Courts: A Narrative Exploration of Women's Sentencing in Western Australia. <i>Women & Criminal Justice</i>, 23(1), 19-42.</p> <p>Nowacki, J. S. (2017). An intersectional approach to race/ethnicity, sex, and age disparity in federal sentencing outcomes: An examination of policy across time periods. <i>Criminology & Criminal Justice</i>, 17(1), 97-116.</p>

	<p>Steffensmeier, D., & Motivans, M. (2000). Older Men and Older Women in the Arms of Criminal Law: Offending Patterns and Sentencing Outcomes. <i>The Journals of Gerontology</i>, 55B(3), S141–S151.</p> <p>Tillyer, R., Hartley, R. D., & Ward, J. T. (2015). Differential Treatment of Female Defendants: Does Criminal History Moderate the Effect of Gender on Sentence Length in Federal Narcotics Cases? <i>Criminal Justice and Behavior</i>, 42(7), 703-721.</p> <p>Valadez, M., & Wang, X. (2017). Citizenship, Legal Status, and Federal Sentencing Outcomes: Examining the Moderating Effects of Age, Gender, and Race/Ethnicity. <i>The Sociological Quarterly</i>, 58(4), 670-700.</p>
<p>Het onderzoeksmateriaal dat verdaangewend in de studie dateerde van voor 1991.</p>	<p>Bickle, G. S., & Peterson, R. D. (1991). The Impact of Gender-Based Family Roles on Criminal Sentencing. <i>Social Problems</i>, 38(3), 372-394.</p> <p>Blackwell, B. S., Holleran, D., & Finn, M. A. (2008). The Impact of the Pennsylvania Sentencing Guidelines on Sex Differences in Sentencing. <i>Journal of Contemporary Criminal Justice</i>, 24(4), 399-418.</p> <p>Crew, K. B. (1991). Sex differences in criminal sentencing: Chivalry or patriarchy? <i>Justice Quarterly</i>, 8(1), 59-83.</p> <p>Daly, K. (1987). Discrimination in the Criminal Courts: Family, Gender, and the Problem of Equal Treatment. <i>Social Forces</i>, 66(1), 152-175.</p> <p>Douglas, R. (1987). Is Chivalry Dead? Gender and Sentence in the Victorian Magistrates' Courts. <i>Journal of Sociology</i>, 23(3), 343-357.</p> <p>Fenster, C., & Mahoney, A. R. (1981). The Effect of Prior Record Upon The Sentencing of Male-Female Co-Defendants. <i>Justice System Journal</i>, 6, 262-274.</p> <p>Frazier, C. E., Bock, W. E., & Henretta, J. C. (1983). The Role of Probation Officers in Determining Gender Differences in Sentencing Severity. <i>The Sociological Quarterly</i>, 24(2), 305-318.</p> <p>Godfrey, B. S., Farral, S., & Karstedt, S. (2005). Explaining Gendered Sentencing Patterns for Violent Men and Women in the Late-Victorian and Edwardian Period. <i>The British Journal of Criminology</i>, 45(5), 696-720.</p> <p>Hagan, J., & O'Donnel, N. (1978). Sexual Stereotyping and Judicial Sentencing: A Legal Test of the Sociological Widsom. <i>The Canadian Journal of Sociology</i>, 3(3), 309-319.</p> <p>Hassett-Walker, C., & Lateano, T. (2014). Do Female Sex Offenders Receive Preferential Treatment in Criminal Charging and Sentencing? <i>Justice System Journal</i>, 35(1), 62-86.</p> <p>Jeffries, S., Fletcher, G. J. O., & Newbold, G. (2006). Pathways to Sex-Based Differentiation in Criminal Court Sentencing. <i>Criminology</i>, 41(2), 329-354.</p> <p>Johnston, J. B., D., K. T., & Shuman, G. I. (1987). Gender Differences in the Sentencing of Felony Offenders. <i>Federal Probation</i>, 51, 49-55.</p>

	<p>Kempinen, C. (1983). Changes in the Sentencing Patterns of Male and Female Criminal Defendants. <i>The Prison Journal</i>, 63(3), 3-11.</p> <p>Koons-Witt, B. A. (2006). The Effect of Gender on the Decision to Incarcerate Before and After the Introduction of the Sentencing Guidelines. <i>Criminology</i>, 40(2), 297-328.</p> <p>Koons-Witt, B. A., Sevigny, E. L., Burrow, J. D., & Hester, R. (2014). Gender and Sentencing Outcomes in South Carolina: Examining the Interactions With Race, Age, and Offense Type. <i>Criminal Justice Policy Review</i>, 25(3), 299-324.</p> <p>Kruttschnitt, C., & Green, D. E. (1984). The Sex-Sanctioning Issue: Is it History? <i>American Sociological Review</i>, 49(4), 541-551.</p> <p>McCall, M., & McCall, M. A. (2007). How far does the gender gap extend? Decision making on state Supreme Courts in Fourth Amendment Cases, 1980–2000. <i>The Social Science Journal</i>, 44(1), 67-82.</p> <p>Mustard, D. B. (2001). Racial, Ethnic, and Gender Disparities in Sentencing: Evidence from the U.S. Federal Courts. <i>The Journal of Law and Economics</i>, 44(1), 285-314.</p> <p>Sorensen, T., Sarnikar, S., & Oaxaca, R. L. (2012). Race and Gender Differences under Federal Sentencing Guidelines. <i>The American Economic Review</i>, 102(3), 256-260.</p> <p>Spohn, C., Welch, S., & Gruhl, J. (1985). Women Defendants in Court: The Interaction between Sex and Race in Convicting and Sentencing. <i>Social Science Quarterly</i>, 66(1), 178-185.</p> <p>Steffensmeier, D., & Demuth, S. (2006). Does Gender Modify the Effects of Race-ethnicity on Criminal Sanctioning? Sentences for Male and Female White, Black, and Hispanic Defendants. <i>Journal of Quantitative Criminology</i>, 22(3), 241-261.</p> <p>Steffensmeier, D., Kramer, J., & Streifel, C. (1993). Gender and Imprisonment Decisions. <i>Criminology</i>, 31(3), 411-446.</p> <p>Steffensmeier, D., Ulmer, J., & Kramer, J. (2006). The Interaction of Race, Gender and Age in Criminal Sentencing: The Punishment Cost of Being Young, Black and Male. <i>Criminology</i>, 36(4), 763-798.</p>
--	--

(*) Verscheidene studies kunnen evenwel ook worden toegewezen aan een of meerdere andere categorieën.